

I skyggen af af en pandemi

Årsberetning 2020

VIKINGESKIBS
MUSEET

Indhold

Årsberetning 2020	4
Ledelsesberetning	4
Målopfyldeelse	7
En god (og tryk) oplevelse	7
En synlig kulturinstitution	7
En central aktør i marinarkæologien	8
En international forskningsinstitution	9
Et inspirerende undervisningsmiljø	9
En god arbejdsplads	9
En (efter omstændighederne) sund forretning	10
Mål og indsats i kalenderåret 2020	12
Sikre de fem vikingskibe ved at realisere det nye vikingskibsmuseum	13
Konsolidere det marinarkæologiske ansvarsområde	14
Besigtigelser og indkomne fund	14
Høringsager	16
Offentliggjorte rapporter	16
Styrke attraktionsværdien	17
Udstillinger i Vikingskibshallen	17
Udstillinger på Museumsøen	17
Publikumsformidling og aktiviteter	19
Sommeraktiviteter	19
Sejlads med publikum	22
Formidle til begejstring både ude og hjemme	24
Kommunikation og markedsføring	24
Bådeværft	32
Skibenes togter	34
Foredrag	35
Den immaterielle kulturarv	35
Formidling af kystnatur, -kultur og -friluftsliv	35
Konferencer	36
Kurser og seminarer	36
Udlån	37
Høj kvalitet i undervisning og læring	38
Corona-virkelighed i Skoletjenesten	38
Pædagogiske Laboratorium	38
Strategiske partnerskaber	39
Fremme den maritime forskning	40
Forskningsprojekter	40
Udgivelse af forskningspublikationer	43
Konferencer	45
Lokal forankring	46
Service og kvalitet	47
Værtskab og serviceledelse	47
Café Knarr	47
Museumsbutik	48
Atmosfære og stemning	49
Samling, bibliotek og arkiver	50
Økonomi, administration og bygningsdrift	53
Årsregnskab 2020	53
Tilskud og indtægter	53
Besøgende	54
Sejlads	57

Butik	60
Café Knarr	61
Omsætning pr. gæst	63
Personale	63
Miljøforhold	64
Tilbagebetaling til samfundet	65
Samlet konklusion om museets betydning for samfundet	69
Bygningsdrift	70
Vikingskibshallen	70
Museumsøen	70
Administrationen	71
Lager og magasin i Himmelev	71
Restaurant Snekken	71
Beredskab og voldsomt vejr	72
Administration	73
Bestyrelse	73
Chefgruppe	74
Personale	74
Vikingskibsmuseets bådelaug	76
Vikingskibsmuseets bådsamling	77
Vikingskibsmuseets Venner	78
Vikingskibsmuseets Årsberetning 2020	80

Årsberetning 2020

Ledelsesberetning

Et både forstemmende og fortrøstningsfuldt år

Aldrig har verden oplevet et år som 2020

COVID-19-virus spredte sig i årets første måneder fra sit udspring i Asien til hele kloden og i marts var Corona-pandemien en realitet. Alverdens lande lukkede ned. Danmark lukkede ned. Vikingeskibsmuseet lukkede ned. Resten af året var præget af stadigt skiftende retningslinjer for, hvordan museet, det danske samfund og verdensborgerne skulle forholde sig. Retningslinjer som varierede i takt med stigning og fald i smittetalene.

Et forstemmende år i pandemiens skygge

Det har været et svært år. Museet lukkede og medarbejdere blev sendt hjem, og aldrig før i Vikingeskibsmuseets 51-årige historie har bådværftets byggeplads ligget så øde hen uden lyden af begejstrede og spørgelystne gæster. Aldrig har caféen stået så spøgelsesagtigt tom uden duften af friskbrygget kaffe og nybagt brød. Aldrig tidligere har museets normalt velbesøgte butik måtte se sæsonvarer ligge og samle støv på hylderne. Og aldrig har der været så trykkende tyst blandt de fem skibe i Vikingeskibshallen. Museet genåbnede, men gæsterne kom ikke.

Vikingeskibsmuseets normalt store andel af udenlandske turister kunne ikke rejse hertil, og selv om et højere antal danske besøgende fandt vej til museet, godt hjulpet af regeringens tilskud til billetten, kunne det på ingen måde opveje tabet. Museet mistede cirka 2/3-del af sine gæster, og Corona-situationen har således med al tydelighed vist museets sårbarhed over for svingninger i den internationale turisme.

Et fortrøstningsfuldt år i balance

Museet har mødt krisen med en sund økonomi takket være en robust forretningsmodel, der bygger på et økonomisk forsigtighedsprincip og løbende opsparing via henlæggelser. Sammenlagt med en helhjertet og betingelsesløs opbakning fra museets medarbejdere, blev det derfor muligt at foretage en hurtig og fleksibel nedlukning, omstilling og omprioritering af ressourcer og aktiviteter. Det er således lykkedes at bjærge museet gennem 2020 uden væsentligt tab af arbejdspladser og med en økonomi i balance. Det store økonomiske tab fik naturligvis konsekvenser for museets aktivitetsniveau og funktionsmåde, men ikke for museets kerneopgaver, faglighed og evne til genrejsning. Krisen fortsætter ind i 2021, og det er reelt umuligt at forudsige hvilke og hvor langvarige konsekvenser den vil få. Museets ledelse har udarbejdet en omstillingsplan for 2021-2024, og heri er økonomisk genopretning udpeget som et strategisk mål, der - sammen med udvikling af et nyt vikingeskibsmuseum - er styrende for museets strategiske fokusområder og prioriteringer i de kommende år.

På vej mod det nye vikingeskibsmuseum

Vikingeskibshallen har det ikke godt, og en vurderet restlevetid på cirka 6 år for flere af de bærende konstruktioner i bygningen gør, at det haster med at finde en løsning, der også fremadrettet kan sikre de fem originale vikingeskibe. Arbejdet med at konkretisere planerne for det nye vikingeskibsmuseum fortsatte derfor som planlagt i 2020. Corona-krisen har dog vanskeliggjort arbejdet med udviklingen af det nye museum og har samtidig skabt et behov for, at genbesøge forudsætningerne for det nye museum i lyset af krisens langsigtede ændringer i turismen og heraf afledte økonomiske konsekvenser. Således forsætter arbejdet med at kvalificere det endelige fondsmateriale videre ind i 2021. Det vurderes, at Corona-krisen har

udskudt realiseringen af projektet med et år, så det nye museum nu tidligst forventes at stå klar i 2027.

Formidling og aktiviteter rykkede udendørs

Alle årets planlagte formidlingstiltag og aktiviteter blev berørt af Corona-situationen. Nogle aktiviteter lukkede helt ned, mens andre måtte gennemføres i mindre omfang og med færre deltagere, og de fleste rykkede udendørs. Kun på bådeværftet fortsatte byggeriet af rekonstruktionen af Skuldelev 3 som planlagt. Museet fik mulighed for at inddrage en del af plænen til aktivitetsområde, og her lå *Havhingsten fra Glendalough* hele sommeren som centrum for formidlingen. Det var en stor succes. Man kan sige, at midt i bådelaugenes dybe frustration over ikke at kunne føre deres skibe på sommertogt, oplevede museet en overvældende begejstring fra de besøgende over at kunne få rundvisning og formidling ombord på de hjemmeblevne skibe. Museet fik to gange i løbet af året støtte fra Kulturstyrelsens aktivitetspulje, hvilket gjorde det muligt at tilpasse aktiviteterne og skabe nye rum til de gode oplevelser, således at gæsterne – trods restriktioner – fik en både sammenhængende og spændende formidling. At det lykkedes vises tydeligt ved, at gæsternes tilfredshed med besøget steg ift. 2019.

Travlhed bag kulisserne

I udstillingsafdelingen var der året igennem travlhed. En stor indsats blev lagt for at sikre, at skiltningen på museet hele tiden fulgte med regeringens skiftende retningslinjer, herunder f.eks. skift af afstandsmarkeringer på gulve, opførelse af skillevægge og angivelse af ensrettede gangbaner. Gennem året skred planlægningen af museets særudstilling ”I Røg og Brand” planmæssigt frem. Særudstillingen åbner 29. april 2021. Også museets marinarkæologer fortsatte planmæssigt deres arbejde med undersøgelser i forbindelse med fund eller anlægsopgaver i farvandene øst for Storebælt. Blandt andet identificerede teamet resterne af vraget fra orlogsskibet *Delmenhorst*, som blev stukket i brand af svenskerne tæt på Lollands sydkyst under slaget i Femern Bælt i 1644.

Organisation

I begyndelsen af 2020 startede museets nye publikumschef, og kort derefter faldt også rekrutteringen af ny teamleder til Café Knarr og ny teamleder for publikumsaktiviteter på plads. Dermed var den ønskede styrkelse af ledelseslaget tilendebragt. Det var noget af en ilddåb for disse nye ledere, der udover at skulle sætte sig ind i nyt job, møde nye kollegaer og løse nye arbejdsopgaver også ret hurtigt skulle håndtere en pandemi. For alle medarbejdere på museet har det været et krævende år, og det har fordret tålmodighed og velvilje fra alle sider at gennemføre sæsonerne. Maskepåbud, afstandskrav, forsamlingsforbud, afspritning og aftørring, gangbaner og meget andet har fyldt i både planlægning og afvikling af museets aktiviteter, lige som konstant genberegning af budgetter og scenarier har været hverdagsopgaver i alle afkroge af organisationen. Med restriktioner for at spise sammen i kantinen, påbud om at arbejde i lukkede teams og alle møder henlagt til online-platforme, har den daglige kontakt blandt kollegaer ligeledes lidt store afsavn.

Tak

Der skal lyde en stor, stor tak til alle medarbejdere på museet for at tage udfordringerne op og formå at holde gejsten oppe, støtte hinanden og bringe museets gæster gode oplevelser trods de svære vilkår, som har været gældende i 2020. Ligeledes stor tak til museets skare af frivillige i Venneforeningen, bådelaugene og Roskildes borgere, som på samme vis har været forstående, overbærende, deltagende og trofast støttet op omkring de dispositioner, museet har måttet

træffe i skyggen af pandemien. Museet bringer også en stor takt for donationer og tilskud fra Kulturministeriet, Beckett Fonden, Alfred Goods Fond, Den Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse, Lilian og Dan Finks Fond, Velux Fonden, Landsdommer V. Gieses Legat, Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond, Furi Appel og Gunnar Niskers Fond samt en privat donator.

Målopfyldelse

En god (og tryk) oplevelse

Vikingskibsmuseet har opfyldt sit mål om at møde sine gæster med mangfoldige kulturtilbud af høj kvalitet og formidle sine processer og resultater gennem involverende aktiviteter.

Museets tilbud blev fortrinsvis flyttet udendørs, hvilket krævede en større omlægning af udearealerne. Der blev opført afspærringer, indført ensretning i gangbanerne, opsat spritdispensere og indført rutiner om hyppig aftørring på alle lokationer. I processen med at tilpasse tilbud og aktiviteter til en ny COVID19-styret hverdag lagde museet stor vægt på også at sikre den faglige og formidlingsmæssige kvalitet i de oplevelser, der mødte gæsterne. Det blev godt modtaget af gæsterne og afspejles tydeligt ved at gæsternes tilfredshed med den samlede oplevelse på museet steg i forhold til året før. 94% af de adspurgte gæster gav samtidig udtryk for, at de ville anbefale et besøg på museet til venner og bekendte.

En af signaturoplevelserne på Vikingskibsmuseet er, at gæster kan komme ud at sejle på fjorden. Denne aktivitet blev særdeles hårdt ramt, fordi det mulige antal personer ombord pr. sejlads blev stærkt reduceret på grund af Corona-restriktioner. Dette udfordrede økonomien i forbindelse med sejlads og medførte, at museet valgte at udbyde færre afgang, hvilket resulterede i et dramatisk fald på 89% i antal gæster på sejlture i forhold til året før.

En synlig kulturinstitution

Museet har opfyldt sit mål om at tage initiativer, der styrker museets profil og skaber øget synlighed for museet, Roskilde og Danmark.

Da rejserestriktioner ramte verdenssamfundet i foråret, styrtdykkede trafikken på museets hjemmeside. Ingen søgte på åbningstider og priser, for ingen forventede at rejse hertil. Det stod hurtigt klart, at der ville blive et stort behov for at bringe museumsoplevelsen hjem til brugerne og museet udarbejdede derfor en ny digital strategi, der bl.a. omfattede digital formidling til hjemmeskoledede børn samt en øget indsats på formidling via de sociale medier. I juni var antallet af brugere igen steget til normalt niveau, og websitet havde i 2020 i alt 321.666 besøg, hvilket er et lille fald på under 1% i forhold til året før.

På Facebook havde museets opslag næsten en fordobling af visninger pr. opslag under nedlukningen. Tallet stabiliserede sig senere til normalt niveau på cirka 27.000.

Ét opslag skilte sig dog markant ud fra de andre og nåede ud til flere end 78 millioner mennesker på verdensplan. Det var en nyklipping af en film om tilblivelsen af *Havhingsten*.

Museet har i årets løb delt 224 opslag, der er nået ud til 112 million mennesker.

Museet har markeret sig gennem sine faglige udgivelser og virksomhed i og uden for museet samt sin kommunikationsindsats via hjemmeside, nyhedsbreve, pressearbejde og sociale medier. Trods et massivt nyhedsfokus på Corona-situationen i 2020 lykkedes det for museet at opnå 775 presseomtaler. Særligt kan fremhæves historien om fundet af orlogsskibet *Delmenhorst* i Femern Bælt, som gik verden rundt og alene stod for 80 omtaler i danske medier, 750 omtaler i medier verden over samt 3000 omtaler på sociale medier og blogs mv. Det blev også til et morgenbesøg i TV2 studiet med historien om Facebook-opslaget, der gik viralt og nåede ud til 78 millioner mennesker, og en god dækning af nyheden om, at de nordiske kulturministre har underskrevet en ansøgning om at optage de nordiske klinkbådstraditioner på UNESCOs liste over immateriel kulturarv. En ansøgning, som museet har været med til at skrive.

Antallet af henvendelser fra Radio- TV- og filmhold faldt, og selv om 28 henvendelser ikke er helt skævt, så er det alligevel et fald fra de 44 året før. Desværre blev kun 8 af projekterne gennemført. Museet udsendte 30 nyhedsbreve på dansk og fem på engelsk og har i 2020 forøget antallet af nyhedsbrevsabonnenter med 32% på de danske og 20% på de engelske. Museet har desværre også været nødsaget til at aflyse flere tiltag på grund af Corona-situationen. F.eks. plejer museets skibe hvert år at tage på sommertogt og på den måde gøre museet synligt i mange havne landet over. Det skete ikke i 2020. Heller ikke planerne om at indkalde til borgerinspirationsmøder i forbindelse med konkretisering af planerne for et nyt vikingeskibsmuseum kunne gennemføres.

En central aktør i marinarkæologien

Museet har opfyldt sit mål om at opretholde et professionelt og effektivt marinarkæologisk beredskab.

Museets marinarkæologiske afdeling har i 2020 udgivet 4 rapporter, foretaget 25 forskellige forundersøgelser, undersøgelser og sonderinger, samt dokumenteret et enkelt havfund og påbegyndt dokumentation af et andet inden for sit ansvarsområde, som dækker søterritoriet øst for Storebælt. Derudover indgav museet 99 høringssvar.

Museet afsluttede i 2020 sin genstandsgennemgang og overdragelse af materiale til Nationalmuseet, videreførte arbejdet med at konvertere museets lokale samlingsdatabase til det fællesnationale registreringssystem SARA samt fortsatte arbejdet med at formulere museets samlingsstrategi og bevaringsplan. Museet har tidligere haft oparbejdet et beretningsefterslæb og har derfor indgået en aftale med Slots- og Kulturstyrelsen om afvikling. Denne aftale følges.

Et værft med specialkompetence

Museet har opfyldt målet om at besidde en håndværksmæssig specialkompetence inden for rekonstruktion og traditionelle maritime håndværk og om at bidrage til håndværkets bevaring gennem uddannelse af bådebyggere.

På Vikingeskibsmuseets bådeværft har der været mange opgaver at løse, og værftet har været i drift hele året, dog med nedsat bemanning for at overholde Corona-restriktioner og afstandskrav. Værftets bådebyggerlærling afsluttede i 2020 sin uddannelse med en fin dæksstol som svendestykke. Gennem hele sæsonen har museets bådebyggere fortsat det planlagte arbejde med rekonstruktionen af Skuldelev 3, som blev påbegyndt i 2017. Byggeriet er nu nået så langt, at skibet virkelig har fået form og fylde, og byggeriet var igen i år et stort trækplaster for museets gæster som centrum for formidlingen omkring eksperimentalarkæologi og skibsbygning. Museets øvrige rekonstruktioner *Havhingsten* og *Ottar* har begge været på værftet for at blive repareret. Den ene har fået udskiftet 1000 jernnagler i bunden pga. rust, og den anden fik skiftet en flækket bordgang.

Bådebyggerne udfører også opgaver uden for museets eget regi og har i den forbindelse repareret og serviceret adskillige både samt f.eks. brugt deres færdigheder til at rekonstruere forhistoriske vinduer efter arkæologiske fund. Den håndværksmæssige faglighed på bådeværftet ligger til grund for museets involvering i den fællesnordiske ansøgning om at få traditionerne omkring den nordiske klinkbyggede båd optaget på UNESCOs liste over umistelig immateriel kulturarv. Ansøgningen blev afsendt i 2019 og det forventes, at UNESCO giver et svar i efteråret 2021. I forlængelse af ansøgningen og museets fokus på traditionerne omkring de klinkbyggede både har museet ligeledes taget initiativ til at udbrede brugen af disse både. Det har resulteret i kystfriluftslivvejleder-uddannelsen, som består af fem kursusforløb. Det lykkedes i 2020 at få gennemført tre af de fem forløb. Det planlagte netværksseminar og de resterende to kursusforløb er udskudt til 2021.

En international forskningsinstitution

Museet har opfyldt sit mål om at fremme forskningen inden for sit særlige felt, herunder marinarkæologi, rekonstruktion og eksperimentalarkæologi; om at samarbejde med andre forskningsinstitutioner og bidrage til uddannelse af nye forskere samt have en aktiv publikationspraksis.

Museets medarbejdere bidrog i 2020 med otte publikationer, og museets forlag udgav i december 2020 bogen ”Jellingekongerne og deres forgængere” af professor emeritus Niels Lund. I løbet af året har museet arbejdet på syv forskellige forskningsprojekter, og museets skibsrekonstruktør blev i december - efter et 3 timer langt forsvar - tildelt en ph.d.-grad for sin afhandling ”Rekonstruktion af Osebergskibet – Form, konstruktion og funktion”.

Museet administrerer det nationale Marine Arkiv samt driver sit eget forskningsbibliotek. Siden 2018 har museet, med hjælp fra tre frivillige, arbejdet på digitalisering af forskningsbibliotekets pressekliparkiv. Denne opgave blev afsluttet i 2020.

Det Marine Arkiv blev i 2019 flyttet til nye lokaler, og oprydningen medførte, at der ved indgangen til 2020 forelå en opgave med scanning af endnu ikke digitaliserede arkivalier. Denne opgave blev udsat, mens scanning af udgravningsdias fortsatte i 2020.

Et inspirerende undervisningsmiljø

Museet har opfyldt sit mål om at tilbyde inspirerende og engagerende undervisning til danske skolebørn og gymnasieelever i samarbejde med Skoletjenesten og Roskilde Produktionsskole.

I 2020 modtog museet 4.184 elever. Første halvår var især præget af nedlukningen fra marts til juni. Museet brugte tiden til at revidere indholdet i alle skoleforløb og sikre, at indholdet opfylder museets ønske om en undersøgelsesbaseret undervisning og tilgang til formidling. Samtidig formåede underviserne ret hurtigt at omlægge undervisningen og tilpasse alle skoleforløb, så de kunne gennemføres Corona-forsvarligt. Blandt andet ved at tilbyde online undervisningsforløb. Det lykkedes desuden museet at gennemføre lige så mange undervisningsforløb med skoleklasser og daginstitutioner i andet halvår af 2020, som i samme periode i 2019. Samlet set faldt antallet af elever, som fik undervisning i 2020 dog med 7.501 elever i forhold til året før.

Opdateringen af museets undervisningsforløb skete på baggrund af en grundig analyse og observation i regi af Pædagogisk laboratorium, som museets skoletjeneste har videreført i 2020. Resultaterne af dette arbejde resulterede desuden i en artikel i Folkeskolen med titlen ’Undersøgelsesbaseret undervisning udfordrer historisk bevidsthed hos elever’. Lige inden Corona overskyggede alt, havde museet i februar besøg af Danmarks nok modigste børn, som gennemførte en særdeles velforberedt formidlings-flash-mob for museets besøgende. Det var en stor succes både blandt børn og gæster.

En god arbejdsplads

Vikingskibsmuseet har opfyldt sit mål om at skabe en god, inspirerende og fagligt/personligt udfordrende arbejdsplads.

Museet har i 2020 haft 117 ansatte svarende til 56 årsværk. Herudover har 8 personer været tilknyttet museet i beskæftigelsesprojekter.

Et normalt år på Vikingskibsmuseet ville byde på en række mandagsforedrag, kurser og ekskursioner. Sådan blev det desværre ikke i 2020. Museet har siden marts måned bedt alle medarbejdere arbejde hjemme i det omfang, det kan lade sig gøre, og der har ikke været afholdt fælles arrangementer eller større sammenkomster. Således blev også både sommerfest og julefrokost aflyst. Hen over året har museets direktør udsendt 14 Corona-mails, der holdt

museets ansatte opdaterede omkring situationen og museets ledelse udgav i april en Corona-håndbog for at gøre det lettere for alle at agere i henhold til regler og retningslinjer, og håndbogen er løbende blevet opdateret gennem året. Trods de dystre måneder med nedlukning og de efterfølgende omlægninger af rutiner har de enkelte teams på museet formået at arbejde tæt sammen på afstand, og de som mødte ind og havde kontakt til museets gæster er lykkedes med at passe godt på hinanden og komme sygdomsfrie igennem året. De faste møder i de enkelt teams blev afholdt digitalt og gennem hele året er det interne blad "Personalenyt" udkommet hver uge, med information, status, opdateringer og gode historier fra livet på museet. På den måde er det lykkedes - adskillelsen til trods – at føle fællesskab og samhørighed. I efteråret udkom endvidere en revideret udgave af museets Personalehåndbog.

En (efter omstændighederne) sund forretning

Museet har opfyldt sit mål om at skabe tryghed for museets ansatte og økonomisk grundlag for en løbende udvikling af museets aktiviteter gennem en sund forretningsdrift.

Som en tilføjelse til årsberetningen for 2019 skrev museet i april 2020 følgende:

"Vikingskibsmuseet lukkede for publikum d.12. marts 2020 som følge af regeringens tiltag for at begrænse spredning af Corona-virus. Lukningen var i første omgang berammet til 14 dage, men den blev hurtigt forlænget, og det er endnu ikke – ved udgangen af april – afgjort hvornår eller hvordan museet kan genåbne. Det står imidlertid klart, at det i lang tid fremover vil være nødvendigt at tilrettelægge arbejde og aktiviteter på en måde, der forebygger smittespredning. Lukningen har store konsekvenser for museets økonomi. I lukkeperioden mister museet alle indtægter, og der forventes et stort fald i indtægter og omsætning i en længere periode efter genåbning. For at begrænse de langsigtede konsekvenser for museets drift og udviklingsmuligheder søger museets daglige ledelse at opveje de manglende indtægter gennem en reduktion af omkostninger og ansøgning om omkostningsrefusion via regeringens hjælpepakker. Med virkning fra 12. marts er der således indført ansættelsesstop og udskydelse af kontraktforlængelser. 26. marts er to medarbejdere i museumsbutikken varslet opsagt, mens de øvrige er varslet ned i tid – alle med normalt varsel. Med virkning fra 4. april og foreløbig frem til 9. juni er 40 medarbejdere hjemsendt – 30 med fuld løn og uden opgaver, 10 med fuld løn og begrænsede opgaver. Der søges om lønkomensation via regeringens hjælpepakke til private virksomheder. Der søges desuden om refusion af faste omkostninger via regeringens hjælpepakke til private virksomheder. Alle opgaver, der er kritiske for skibenes og museets sikkerhed og for evnen til at opretholde og drive organisationen, varetages af 25 medarbejdere, som arbejder på museet - under særlig instruktion om smitteforebyggelse - eller fra hjemmearbejdsplads. Corona-krisen får stor betydning for museets aktivitetsniveau i 2020 og forventes at påvirke driften i flere år fremover. Men museet vil fortsat kunne varetage sit ansvar og opfylde sine forpligtelser gennem en løbende tilpasning af økonomien."

Takket været museets generelle stramme økonomistyring og løbende opsparring via hensættelser er museet – trods de store udfordringer, som året har budt på – kommet igennem med en bundlinje i balance. Der har ikke været yderligere afskedigelser, og museet har opfyldt alle sine forpligtelser.

I alt 56.450 gæster besøgte museet i 2020 svarende til cirka 66,9 % færre end forventet. Faldet skyldes lukning af museet i perioder af 2020 samt rejseforbud for udenlandske turister. Det

faktiske besøgstal blev altså cirka 66,9 % mindre end forventet, og den samlede entréindtægt således 10.412.996 kr. mindre end budgetteret.

Samlet set har museet haft en omsætning pr. gæst på 154,39 kr. (ekskl. moms) i 2020 mod 166,23 kr. i 2019. Omsætningsfaldet kommer primært fra et fald på entré på 19,01 kr. og publikumsaktiviteter på kr. 6,62 og modregnes af en stigning på caféomsætningen i Café Knarr på 13,21 kr.

Fordi Vikingskibsmuseet på alle områder har været tilbageholdende med udgifter, har trukket på henlagte midler og medarbejderne har støttet op om den stramme økonomiske styring ved at afholde restferier, afspadsering og barsel, kan museet afslutte 2020 årsregnskabet med et beskedent overskud på 1.427 kr.

Ved at holde sig visionens pejlemærker for øje og målrettet arbejde med årets definerede indsatsområder er det lykkedes at skabe resultater, der sikrer den ønskede fremdrift inden for museets fokusområder frem mod 2020. Museet har således opfyldt sine mål og målsætninger.

Særlige økonomiske forhold

Museets faste offentlige tilskud i 2020 udgjorde i alt 27,1 % af museets driftsgrundlag. Den relativt lave tilskudsprocent indebærer, at museet er meget følsomt over for svingninger i egenindtjening og donationer. For at nedsætte den budgetmæssige risiko har museet derfor gennem en årrække opbygget en budgetmæssig praksis, der indebærer, at en del midler først disponeres, når de er tjent. Det vil sige efter højsæsonen. I praksis indebærer denne politik, at museet i det ene regnskabsår sparer op til aktiviteter i de følgende regnskabsår. Denne opsparing optræder som hensættelser under posten ”Hensættelser og igangværende projekter”.

Mål og indsatser i kalenderåret 2020

Vikingskibsmuseet har defineret en række fokusområder for perioden 2016-20, hvor det er et mål, at alle Vikingskibsmuseets aktiviteter og indsatser støtter visionen om det nye vikingskibsmuseum. For at sikre det sker, navigerer museet efter målstyring i forhold til sine pejlemærker og fokusområder.

Pejlemærker for visionen

- En god oplevelse
- En synlig kulturinstitution
- En central aktør i marinarkæologien
- Et værft med specialkompetence
- En international forskningsinstitution
- Et inspirerende undervisningsmiljø
- En god arbejdsplads
- En sund forretning

Fokusområder for perioden 2016-20

- Sikre vikingskibene ved at realisere det nye vikingskibsmuseum
- Konsolidere det marinarkæologiske ansvarsområde
- Styrke attraktionsværdien
- Formidle til begejstring både ude og hjemme
- Høj kvalitet i undervisning og læring
- Fremme den maritime forskning
- Service og kvalitet

Sikre de fem vikingeskibe ved at realisere det nye vikingeskibsmuseum

I 2026¹ skal et nyt vikingeskibsmuseum stå færdigt. Det nye museum skal sikre de fem Skuldelevskibe for eftertiden, og samtidig skal museets udstillinger og faciliteter bringes op til nutidige standarder.

Konkretisering af planerne for det nye vikingeskibsmuseum

I 2020 fortsatte arbejdet med at udvikle rammer og indhold for det nye museum. Det Londonbaserede konsulentfirma Event Communications udarbejdede forslag til formidlingsuniverset for det nye vikingeskibsmuseum, som blev suppleret af den danske tegnestue Effekt, der bidrog med analyser af området og forslag til en samlet helhedsplan.

Analyserne peger på tre elementer, der vil blive centrale for udviklingen og udformningen af det nye museum:

1) **Det eksperimenterende museum**

Her lægges vægt på Vikingeskibsmuseets unikke tilgang til at opnå viden og erkendelse, som også er det, der ligger til grund for den særlige oplevelse omkring skibe og vikingetid, som museet kan tilbyde.

2) **Ét samlet museum**

Her beskrives opgaven med at forene det, der i dag kan opleves som to separate dele af museet - Vikingeskibshal og Museumsø - til én naturligt sammenhængende oplevelse.

3) **The Neighbourhood Museum**

Her arbejdes med museets ønske om at indgå som en naturlig integreret del af miljøet og det offentlige areal omkring museet og havnen.

Vikingeskibsmuseets bestyrelse er blevet præsenteret for Events arbejde og har taget det til efterretning. Processen omkring udviklingen af projektet, især med henblik på helhedsplanen og de fysiske rammer, er endvidere sket i tæt samarbejde med Roskilde Kommune, og byrådet er orienteret om projektets udvikling og proces.

Sideløbende med Events analyser har professor Søren Sindbæk fra Århus Universitet udviklet det nye vikingeskibsmuseums kernefortælling, som forbinder de mange enkeltstående fortællinger om, hvordan vikingerne forandrede verden med deres skibe.

Corona-krisen har vanskeliggjort arbejdet med udviklingen af det nye vikingeskibsmuseum. Krisens langsigtede påvirkning af turisme, og de heraf afledte økonomiske konsekvenser, har f.eks. skabt et behov for at genbesøge forudsætningerne for det nye vikingeskibsmuseums økonomiske modeller. Som konsekvens heraf forsætter arbejdet med at kvalificere det endelige fondsmateriale ind i 2021.

¹ Der vurderes, at Corona-krisen har udskudt realiseringen af projektet med et år, så det nye vikingeskibsmuseum nu tidligst forventes at stå klar i 2027.

Konsolidere det marinarkæologiske ansvarsområde

Det marinarkæologiske team har i 2020 foretaget forundersøgelser, undersøgelser og afsluttet samt offentliggjort afrapporteringer som led i varetagelsen af det ansvar for søterritoriet øst for Storebælt, som museet fik tildelt 1. januar 2015. Arbejdet med formuleringen af museets samlingsstrategi, der omfatter indsamlings- og registreringspolitik inklusive retningslinjer for modtagelse, registrering og -praksis samt en bevaringsplan fortsatte i 2020. Nationalmuseets afdeling for Magasinering og Kulturhistorisk konservering, modtog med udgangen af 2020 den resterende genstandssamling, der tilhører Nationalmuseet.

Besigtigelser og indkomne fund

Forundersøgelser, undersøgelser og sonderinger, afsluttede og i proces

Aflandshage Havmøllepark

Geoarkæologisk analyse af geofysiske data for planlagt havmøllepark inkl. kabeltracé.

Baltic Pipe

Geoarkæologisk analyse af geofysiske data for rørledningstracé i Østersøen. Rapporten blev afsluttet i 2020.

Baltic Pipe Ankerkorridor

Geoarkæologisk analyse af geofysiske data for ankerkorridor til rørledningstracé i Østersøen.

Baltic Pipe Ankerkorridor, Polen

Arkæologisk analyse af geofysiske data for ankerkorridor til rørledningstracé i Østersøen.

Baltic Pipe Forundersøgelse

Marinarkæologisk forundersøgelse af mulige stenalderlokaliteter i rørledningstracé.

Erdkehlgraven

Arkæologisk analyse af geofysiske data forud for oprydning af skibsvrag m.v.

Fakse Bugt, Nord

Geoarkæologisk analyse af geofysiske data forud for råstofindvinding.

Kattegatforbindelsen

Udvidet arkivalsk kontrol af den såkaldte Samsø-løsning i samarbejde med Moesgaard Museum.

KBH 02

Arkivalsk kontrol og geoarkæologisk analyse af geofysiske data forud for flytning af søkabel.

Nordre Flint Havmøllepark

Geoarkæologisk analyse af geofysiske data for planlagt havmøllepark inkl. kabeltracé.

Femern Bælt, vestlig landopfyldning

Forundersøgelse forud for opfyldning vest for Rødby Havn. Indledende drøftelser og budgetoverslag påbegyndt i 2019. Forundersøgelsen blev gennemført i 2020.

Femern Vest, vrage

I forbindelse med landopfyldning i tilknytning til den kommende faste forbindelse over Femern Bælt undersøgte museets marinarkæologer i 2020 et kystnært område vest for Rødby Havn. Herved observeredes dele af et større skibsvrage, som ved nærmere undersøgelse blev identificeret som værende resterne af det danske orlogsskib *Delmenhorst*, der blev stukket i brand af svenskerne tæt på Lollands sydkyst under slaget i Femern Bælt i 1644. Et mindre antal genstande, heriblandt smeltede stumper af skibets bronzekanoner, blev hjemtaget. Vraget er dokumenteret in situ og er planlagt tildækket i 2021.

Gilleleje Havledning

Overvågning af gravearbejde i forbindelse med udlægning af ny spildevandsledning ud for Gilleleje. Der blev under overvågningen ikke iagttaget fortidsminder. Beretningen blev afsluttet i 2020.

Kabel 8, Storstrømmen

En forundersøgelse i 2015 gav anledning til en egentlig undersøgelse i 2016, som blev gennemført i en del af tracéet for en ny kabelføring mellem Falster og Sjælland. Ved udgravningen blev der lokaliseret to kystnære bosættelsesfaser med genstande fra Ertebøllekultur (5500-4000 f.Kr.). Udgravningsberetningen blev afsluttet i 2020.

Kalverev Syd

Undersøgelse af 1200-tals vrage forud for etablering af Ny Storstrømsbro. Vragdelene forventes færdigkonserverede i andet halvår af 2022.

Kanonvraget, Femern

Undersøgelse af det nederlandske, armerede handelsfartøj *Swarte Arent*, der deltog i slaget i Femern Bælt i 1644. Udgravningsberetningen blev afsluttet i 2019, genstandene forventes færdigkonserverede i 2021.

Knølen

Den marinarkæologiske forundersøgelse af arealet for Etape I af en udvidelse af sejlrenden til Naskov blev foretaget i 2019. Der fandtes under forundersøgelsen ikke fortidsminder, beskyttet af museumsloven, og hele anlægsområdet for Etape I er derfor frigivet af Slots- og Kulturstyrelsen. Beretningen blev afsluttet i 2020.

Kriegers Flak Enkeltfund

I forbindelse med Vattenfalls, koncessionsindehaveren, anlæggelse af møllefundamenter og inter-array-kabler i 2019 blev et sidesværd fra 16-1900-tallet og et 16-1700-tals rør fra et større sejlskib fritlagt, bjærget og hjemtaget. I 2020 påbegyndtes dokumentation af begge genstande.

Lynetteholmen

Geoarkæologisk analyse af geofysiske data for planlagt kunstig ø. Foreløbig beretning afsluttet i 2020.

Ny Storstrømsbro

Opkvalificerende forundersøgelser af palæolitiske og mesolitiske lokaliteter forud for etablering af Ny Storstrømsbro. I 2020 er der arbejdet på udgravningsberetningen.

Ny Storstrømsbro, Orehoved

Forundersøgelse forud for etablering af to ledefyr til ny sejlrende. Beretningsarbejdet indgår i den øvrige afrapportering af Storstrømsprojektet.

Orehoved Sejlrende

Undersøgelse af mesolitisk boplads forud for omlægning af sejlrende. I 2020 er der arbejdet på udgravningsberetningen samt foretaget analyser og datering af nye borekerner indsamlet i området.

Snekkersten Havn

Marinarkæologisk forundersøgelse i forbindelse med anlæggelse af rekreative anlæg i det nordlige havnebassin i Snekkersten Havn. Forundersøgelserne viste ingen spor af vragsdele eller andre kulturhistoriske objekter. Beretningen blev afsluttet i 2020.

Ståldyb

Lokalitet dateret til yngre Maglemosekultur og tidlig Kongemosekultur, udgravet i 2010. Materialet består hovedsageligt af bearbejdede flintgenstande, men der optræder også knogle og tak. Oldsagerne stammer fra en udskyllet bopladsflade, og materialet antages for at være typologisk "rent". Afventer.

Sydlige Dokø

Forundersøgelse. Gennemgang af geotekniske data forud for etablering af ny spuns. Beretningen blev afsluttet i 2020.

Høringssager

Museet har i 2020 indgivet 99 høringssvar i forbindelse med planarbejdet. Myndigheden (SLKS) har fulgt museets høringssvar i 9 tilfælde.

Offentliggjorte rapporter

Januar

Orenæs, Kabel 8. Beretning for undersøgelse af en Ertebølleboplads i Storstrømmen ved Lymose Skov, Falster (Andreas G. Binder)

Februar

Knølen. Beretning for forundersøgelse af Knølen, Nakskov Sejlrende (Andreas G. Binder og Klara Fiedler)

November

Gilleleje Havledning. Beretning for overvågning af gravning af tracé til havledning ved Gilleleje (Klara Fiedler)

December

Snekkersten Havn. Beretning for marinarkæologisk forundersøgelse i Snekkersten Havn (Andreas G. Binder)

Styrke attraktionsværdien

Udstillinger i Vikingskibshallen

De fem Skuldelevskibe

Skuldelevskibene er meget følsomme over for lys, hvorfor Nationalmuseets konservatorer først på året satte lysmålere i alle skibene for at følge påvirkningen. Skuldelev 3 blev derudover forsynet med et enkelt ark UV-filter udvendigt og bluewool indvendigt. Bluewool bruges til test af lysfasthed og viser, hvor skadelig en effekt lys har på farve.

I forbindelse med rengøring under Vikingskibshallens loft, viste det sig, at de lyshæmmende stofbaner, som hang deroppe, trængte til at blive vasket. Desværre viste det sig også, at stofbanerne var blevet møre og krympede så meget under vask, at de måtte kasseres. I stedet for at sy nye stofbaner blev ovenlysvinduerne malet grå, hvilket har dæmpet lysindfaldet betydeligt.

Dyk Ned – Marinarkæologisk Eksperimentarium afsluttet

”Projekt Dyk Ned - Marinarkæologisk Eksperimentarium (2016-2018)” var en platform til udvikling og afprøvning af digitale og interaktive formidlingsformer inden for udstilling, undervisning og aktiviteter. Forløbet blev afsluttet på Vikingskibsmuseet ultimo 2018, dog således at et samarbejde om at producere en 360-grader film, der viser Danmarks historie som en tidslinje opstod i direkte forlængelse. Museets samarbejdede med Museum Lolland-Falster, No Parking og Femern Bælt A/S om filmen, som blev delvist finansieret af den modtagne fondsstøtte fra Slots- og Kulturstyrelsen til ”Projekt Dyk Ned”. Projektet blev endeligt afsluttet med udgangen af første kvartal i 2020, og det samlede projekt blev herefter afrapporteret til Slots- og Kulturstyrelsen.

I Røg og Brand – kommende særudstilling

I sensommeren 2020 satte Vikingskibsmuseet et punktum for de marinarkæologiske undersøgelser i Femern Bælt. Undersøgelserne går forud for anlæggelsen af tunnelen mellem Danmark og Tyskland. På baggrund af disse undersøgelser sammenholdt med tidligere undersøgelser på henholdsvis dansk og tysk side af farvandet i 2012, kan Vikingskibsmuseet nu gøre rede for de tre skibe, der gik tabt under Slaget i Femern Bælt den 12. oktober 1644. På tysk side ligger det danske orlogsskib *Lindormen*, på dansk side det nederlandske armerede handelsfartøj *Swarte Arent*, og endelig er de sørgelige rester af det danske orlogsskib *Delmenhorst* lokaliseret tæt på Lollands sydkyst. De tre skibe er nu sikret på havbunden, og der er hjembragt en række fund, som befinder sig på hhv. Schloss Gottorf, Archäologisches Landesmuseum Schleswig-Holstein, Nationalmuseet og Vikingskibsmuseet. Med en masse ny viden om orlogsskibene fra Christian 4.'s tid og slaget i Femern Bælt påbegyndte museet i efteråret arbejdet med særudstillingen ”I Røg og Brand – Slaget i Femern Bælt 1644”. Udstillingen har planlagt åbning i foråret 2021. Museet har med stor glæde modtaget støtte til udstillingen fra Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, Beckett-Fonden, Brebølfonden og A/S D/S Orients Fond, ligesom et beløb, som museet modtog i støtte fra Furi Appel og Gunnar Niskers Fond til Almennyttige Formål, vil blive brugt til særudstillingen. Udstillingen, der udarbejdes i samarbejde med Yoke ApS, vil blive vist i underetagen i Vikingskibshallen i direkte forlængelse af den eksisterende udstilling ”I Vikingernes Kølvand”.

Udstillinger på Museumsøen

I sæson 2020 blev betalingsområdet på Museumsøen revurderet ud fra betragtninger omkring logistik ift. afstandskrav mv. samt sikring af forretningsmodeller. Det medførte, at museet valgte

at åbne TUNET for offentligheden, blandt andet for at øge forretningspotentialet i Café Knarr ved at gøre det tydeligt for både lokale og besøgende på havnen, at der ikke ville være krav om adgangsbillet til dette område i sæson 2020. Som erstatning for det tidligere aktivitetsområde på TUNET ansøgte museet Roskilde Kommune om tilladelse til at indhegne og indrette den vestligste del af græsplænen foran Vikingskibshallen til aktivitets- og formidlingsområde med adgang kun med billet. Billetsalget blev flyttet fra sin hidtidige placering på stien mellem Lodsens og Café Knarr til indhakkede mellem den offentlige sti og porten ind til værftsgården. For at tydeliggøre, at værftspladsen var betalingsområde, blev pladsen indhegnet ud mod den offentlige sti, og under hensyn til Corona-sikkerhed med ensrettet indgang umiddelbart efter billetsalget og udgang ved smedjen.

Aktivitets- og formidlingsområde

Grundet Corona-situationen kom museets både ikke på sommertogt i 2020, hvorfor *Havhingsten* gennem hele sæsonen lå fortøjet ved den lille bro i direkte tilknytning til det nyetablerede aktivitets- og formidlingsområde på græsplænen foran Vikingskibshallen. Formidlingen skete ombord og tog dermed naturligt udgangspunkt i bygningen af langskibet og dets forsøgsrejse Roskilde-Dublin tur/retur. Udstillingsteamet gik i gemmerne og fandt den vandreudstilling, der i 2008 blev vist i Portsmouth i forbindelse med *Havhingstens* hjemtur via Den Engelske Kanal. Det viste sig, at den engelsksprogede udstilling stadig var komplet og i god stand, og blot behøvede at blive suppleret med en dansk udgave. På land blev *Havhingstens* første mastefisk, der kan bruges som bænke, placeret med udsigt til skibet, og to plancher om organisationen om bord på skibet blev ligeledes flyttet til området.

Værftsudstilling: En levende kulturarv

Bådeværftets indendørs udstilling "En levende kulturarv" informerede også i 2020 museets gæster om nordiske klinkbådstraditioner – maritime håndværk, sejlads og fællesskab. Udstillingen er ikke alene aktuel i forhold til den forskning og det håndværk, museet gennem mange år har repræsenteret, men også især aktuel netop nu i forbindelse med, at det er lykkedes at få udarbejdet en fællesnordiske ansøgning om at få "nordiske klinkbådstraditioner" indskrevet på UNESCOs repræsentative liste over menneskehedens immaterielle kulturarv. Resultatet af ansøgningen forventes at foreligge i foråret 2022.

Værftspladsen: Ny rekonstruktion af Skuldelev 3

På værftspladsen fortsatte byggearbejde på den nye rekonstruktion af Skuldelev 3, og informationerne på den supplerende planche havde stadig gyldighed i forhold til årets arbejdsprocesser. *Roar Ege*, den nu landsatte rekonstruktion af samme skib, blev inklusive tilhørende plancher flyttet fra molehovedet ved værftet til formidlingsområdet på græsplænen foran Vikingskibshallen.

COVID-19 retningslinjer

Da museet genåbnede 8. juni var der taget højde for myndighedernes retningslinjer i forbindelse med håndtering af COVID-19. En flåde af håndspritdispensere blev placeret strategiske steder på hele museumsområdet, uden- såvel som indendørs. Færdslen i Vikingskibshallen inkl. butiksområdet, Café Knarr og adgangen til og fra *Havhingsten* blev ensrettet, afstandsmarkeringer blev sat på gulve, fliser, sti og fortov i tilknytning til billetsalg og butikskasser, og kontaktpunkter (håndtag, døre, gelændere osv.) blev markeret. Endelig blev rum og indhegnede områder med adgang for museets gæster forsynet med oplysning om antal tilladte personer.

Ekstern udstilling

Igen i 2020 gik Vikingskibsmuseet sammen med Domkirken, Sagnlandet Lejre og Roskilde Museum om at skabe større synlighed på turistinformationen i København. Indsatserne, der blandt andet indeholdt storskærmsvideoer og en separat 'Roskilde-brochurevæg', kulminerede i august måned med en fælles udstilling i 'CPH-VisitorCenter'. 34.000 personer besøgte VisitorCenter i løbet af de 25 dage, udstillingen stod.

Publikumsformidling og aktiviteter

Museet sigter efter at give sine gæster en god oplevelse med masser af indtryk for alle fem sanser og med mødet mellem mennesker i fokus. I 2020 blev dette sigte om nærhed og sanselighed udfordret af Corona-restriktioner.

Formidlingen til gæsterne og de tilbudte aktiviteter blev hen over året tilrettet og gennemført under streng hensyntagen til myndighedernes retningslinjer for reduktion af smittefare. Ved alle udendørs formidlingsområder blev placeret spritstandere og skiltning/indhegning af gangbaner. Alle aktiviteter blev vurderet enkeltvis, hvilket medførte at flere planlagte sommeraktiviteter desværre blev nedlagt, heriblandt den særdeles populære aktivitet "Byg din egen båd" samt de mange betalingsaktiviteter, hvor gæsterne sidder tæt sammen og laver perlekæder eller maler skjold. Også familieomvisningen om handel blev vurderet til at udgøre for stor en risiko.

Med fokus på at skabe en fantastisk sæson for gæster og ansatte blev perioden op til museets genåbning 8. juni brugt til at vurdere sæsonens program og navigere efter de konstant skiftende smittetal og retningslinjer. Det stod hurtigt klart, at det sikreste ville være at flytte flest mulige af museets aktiviteter udendørs. Museet søgte og fik Roskilde Kommunes tilladelse til at indrette et nyt midlertidigt udeområde på græsplænen foran museet, hvilket sikrede luft og plads, så gæsterne trygt og sikkert kunne besøge museet.

Museet har i 2020 gennemført særlige skoleferieaktiviteter i vinterferie og efterårsferie, mens påskeferie og juleferie var omfattet af nedlukninger. I perioderne mellem skoleferierne fik gæsterne tilbud om daglige rundvisninger.

Kulturstyrelsens aktivitetspulje

To gange i løbet af efteråret søgte og fik museet midler fra Kulturstyrelsens aktivitetspulje. Puljen gav tilskud til, at nye eller allerede planlagte publikumsrettede kulturaktiviteter kunne gennemføres under hensyntagen til COVID-19-restriktioner og retningslinjer, f.eks. med reduceret deltagerantal. Midlerne muliggjorde en efterårsferie fuld af aktivitet på udearealerne og tillod udviklingen af en særlig oktoberformidling, der kredsede om håndværksformidling og temaaktiviteter. Desværre måtte de planlagte december- og juleformidlingsaktiviteter aflyses på grund af årets anden Corona-relaterede nedlukning 9. december.

Sommeraktiviteter

Det nyindrettede, større udendørsområde, der også inkluderede en del af Strandengen, gjorde det muligt at sprede publikum ud over et større areal og derved lettere sikre, at alle kunne overholde afstandskravene.

Havhingsten, som jo desværre ikke kunne komme på sommertogt som normalt, blev ankret ved broen på Strandengen. Broen blev forlænget og ensrettet, og sådan fik museet en helt unik mulighed for at invitere glade sommergæster

ombord til en snak på museets største rekonstruerede vikingskib. Skibet blev således sommerens absolutte kerneattraktion, og en oplevelse som gæsterne udtrykte stor tilfredshed med. Området på Strandengen omkring broen blev indrettet med en udstilling om *Havhingsten* og et telt med tegnebord til børnene blev sat op. Derudover bød sommerferieformidlingen på følgende elementer:

1. Daglige rundvisninger

Alle museets rundvisninger foregik udendørs. Der var daglige rundvisninger om "de genskabte skibe" med fokus på rekonstruktion, eksperimentalarkæologi og forsøgsrejser samt rundvisninger på bådeværftet fra 8. juni. Rundvisningerne sluttede ved *Havhingsten* og introducerede dermed gæsterne for det nye udendørsområde ved Strandengen. Udendørsrundvisningerne blev tilrettelagt, så alle museets grundfortællinger blev inddraget, samtidig med at der kunne tages hensyn til at reducere smitterisici. De udendørs rundvisninger fortsatte til 1. november, hvor rundvisningstilbuddet rykkede tilbage ind i Museumshallen. Her blev deltagerantallet sat ned til maks. 15 personer mod normalt 30 for at undgå smittespredning. Rundvisningerne blev gennemført på dansk og engelsk.

2. Familierundvisninger

Børn og voksne har hver dag hele sommeren haft mulighed for at komme med på en spændende rundvisning om vikingernes krigstogter. I rundvisningerne blev der lagt vægt på formidling i børnehøjde med udgangspunkt i opdateret viden om vikingernes krigskunst og udrustning. Museets skibsrekonstruktioner indgår som et vigtigt element i rundvisningerne, og deltagerne går blandt andet ombord og sætter skibenes rolle i forhold til vikingetidens togter i fokus.

Familierundvisningerne blev gennemført på dansk og engelsk.

3. Bådebyggerens værksted – byggeriet af Skuldelev 3

På Værftspladsen tog rekonstruktionen af Skuldelev 3 form, og i takt med at flere bordgange bliver tilføjet, bliver skibets facon også mere udtalt. Hele sommeren og frem til skolernes efterårsferie var byggepladsen bemanded med en formidler, der beredvilligt svarede på gæsternes spørgsmål og hjalp med at sætte byggemetoder, eksperimentalarkæologi og rekonstruktion ind i en større sammenhæng for gæsterne. Som altid er det noget, der vækker gæsternes interesse, og det førte til mange gode og fordybende samtaler. I løbet af sæsonen blev alle bundstokke, kølsvinet, 7. bordgang og 8. bords halsbord samt bite- og bjælkevæger færdiggjort.

4. Viking Talks

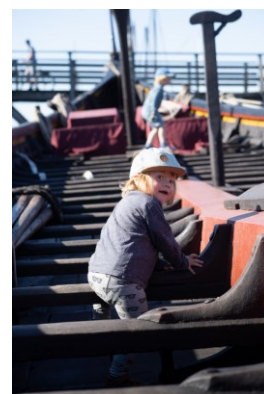
I højsæsonen satte museets dygtige formidlere deres ekspertise i spil ved at holde såkaldte Viking Talks om netop det emne, de vidste allermost om. Viking Talks er et nyt format, hvor den enkelte formidler selv kan vælge emne og fokus ud fra egen viden og studiefelt. Det blev til Viking Talks om kvindernes roller i vikingetidens samfund, om smedning, om mad og om sejlads med vikingeskibsrekonstruktioner. Gæsterne tog godt imod tiltaget og formidlerkorpset var begejstret for muligheden for at formidle på denne nye måde, hvor de selv havde indflydelse på indholdet.

5. Vikingelege

Museets udvalg af historiske lege blev opdateret og præsenteret i en ny kontekst som del af det nye udeområde på Strandengen. Hele sæsonen kunne gæsterne på egen hånd forsøge sig med knoglekast, tovtrækning, vikingespil og at gå til Island efter sild. En formidler var hele tiden til stede på Strandengen for at vejlede og formidle omkring brugen af legene.

6. Særlig børneformidling

Ved hjælp af puljemidler fra Roskilde kommune, kunne museet i tre uger af sommerferien sætte ekstra fokus på formidling til børn. Det blev gjort ved at formidle *Havhingsten* i børnehøjde og sætte ekstra børnerundvisninger på programmet. Museets håndværksformidlere tog sig af at vise de yngre museumsgæster, hvordan vikingerne lavede tovværk samt udvandt og smedede jern.

Skoleferieaktiviteter

Vinterferie: Vikingskibet er ladet med?

I vinterferien i uge 7 og 8 var verden stadig normal, og vi kunne derfor gennemføre alle planlagte aktiviteter. Teamet for årets vinterferie var "Vikingskibet er ladet med?", og museet inviterede gæsterne på særlige oplevelser i Vikingskibshallen, hvor børn og voksne blev sendt ud på en rejse til fjerne kyster for at fylde skibet med kostbare gaver til Svend Tveskægs store fødselsdagsgilde i Roskilde. En rejse som førte dem gennem vikingernes verden af handelsruter, og guidede dem til at undersøge de fem Skuldelevskibes funktion og aktionsradius. Derudover havde gæsterne i vores værksted mulighed for at lave læderpunge, amuletter og smykker af glasperler. Daglige familierundvisninger på dansk og engelsk tog derudover børn og voksne med på handelstogt, hvor engagerede formidlere udfoldede vikingetidens verden for den søfarende handelsmand.

Efterårsferie: Vikingeliv

I efterårsferien bød museet indenfor til "Vikingeliv" med krigertræning, vikingeutfordringer, historiske værksteder og søslag på langskibet *Havhingsten*. Gæsterne blev udfordret med en række opgaver, som skulle løses og modtog en mønt fra skattekisten efter veludført dåd. Børn og voksne havde også mulighed for at gå i krigertræning sammen med museets modige vikingekriger, og børnene kunne afprøve vikingernes kampteknik og udfordre de voksne til styrkeprøve. Der blev tændt bål og slået vikingetelte op, så gæsterne rigtigt kunne mærke stemningen fra vikingetiden. Temaet kredsede om vikingernes efterår - hvad man gjorde, når skibene blev halet op, og togterne indstillet.

Oktoberformidling

I hele oktober var der håndværksformidling og temaomvisninger på programmet. Gæsterne kunne binde tovværk, tale med en bådbygger, møde en kriger og komme ombord på *Havhingsten*. Ombord på skibet blev gæsten mødt af en formidler, der kunne fortælle om skibets spændende historie.

Vinterlys

Det er nærmest blevet en tradition, at museets krigsskib *Havhingsten* bliver dekoreret med lyskæder hvert år, og fra første søndag i advent lyser op i vintermørket. Således også i 2020, selvom skibet helt ekstraordinært ikke lå på sin sædvanlige plads trukket op på græsset men blev liggende i havnebassinet vinteren over.

Arrangementer

Før museet lukkede igen 9. december, nåede museet at gennemføre den hyggelige juletradition, hvor Absalon Skoles SFO kiggede forbi og med alles glæde pyntede museets juletræ i Loungen i Vikingskibshallen. Som tak for deres indsats modtog børnene rigelige mængder saftvand og pebernødder og en lille fortælling om vikingernes jul.

Det lige så traditionsrige arrangement, hvor museet plejer at holde juletræsfest sammen med børnehjælpsdagen blev derimod desværre ikke til noget i 2020.

Sejlads med publikum

En af signaturoplevelserne på Vikingskibsmuseet er, at gæster kan komme ud at sejle på fjorden. Interessen for at komme med på en sejlads har været støt stigende igennem flere år, og sejladsstjenesten har år efter år sat nye rekorder med hensyn til, hvor mange gæster der kom på sejltur. Desværre blev denne aktivitet særdeles hårdt ramt i 2020, fordi det mulige antal personer ombord pr. sejlads blev stærkt reduceret på grund af Corona-restriktioner.

Først så det ud til, at turistsejladser slet ikke kunne gennemføres, men det lykkedes at finde frem til et Corona-sikkert alternativ, hvor de sædvanlige sejlture, der kræver bevægelse for at sætte sejl mv., blev konverteret til ro-ture, hvor publikum kan blive siddende under hele sejladsen. Dog indebærer denne løsning, at bådene sejlede med langt færre passagerer for at sikre afstand. Således blev kapaciteten f.eks. nedsat fra de sædvanlige 20 personer til blot 9 personer i de store både *Storkjoven* og *Sulen*. Regelsættet omkring afstand gav dog mulighed for flere gæster, hvis nogle af gæsterne betragtede sig som nære relationer og derfor i forvejen ikke holdt afstand til hinanden. Så kunne de sidde tættere, og der kunne dermed være flere i bådene. Denne krølle gav dog samtidig billetsalget en stor opgave med at pakke bådene så tæt, det kunne lade sig gøre med de gældende afstands anbefalinger.

På trods af begrænsningen med langt færre gæster pr. båd og dermed langt mindre indtjening pr. sejlads besluttede museet, at det var vigtigt at gennemføre sejlads, dels fordi de efterspørges i stor stil af vores gæster, og dels fordi de er en af museets signaturoplevelser, som er med til at skabe liv og aktivitet i det udendørs museumsområde. Desværre blev det pga. af økonomien nødvendigt at skære ned til et meget begrænset antal afgang.

Også antallet af skolesejladser blev reduceret, idet museet besluttede udelukkende at gennemføre fire specifikke skolesejladser med elever fra vores faste samarbejdspartner, Rosenkilde. Eleverne spænder aldersmæssigt fra 7. til 10. klasse og ligger alle inden for autismspektret.

Som følge af beslutningen om færre afgang og som følge af at det ikke var muligt at sejle med nær så mange passagerer pr. afgang, satte sejladsafdelingen i 2020 en kedelig rekord: Ikke siden 1990, hvor museet startede med at opføre, hvor mange gæster der kom ud at sejle, har bådene sejlet med så få gæster. Heldigvis viste det sig, at gæsterne var glade for den nye sejladsform, hvor roning erstattede de traditionelle sejlads for sejl.

I alt fik 1.864 gæster en tur på fjorden. Heraf deltog 1.479 i sommerens daglige turistsejladser, mens 348 deltog i sejlads for private grupper, og kun 37 deltog i skolesejladser. Samlet set resulterede det således i et dramatisk fald på 89% i antal gæster på sejlture i forhold til året før.

Formidle til begejstring både ude og hjemme

Formidling er mange ting. På Vikingeskibsmuseet formidles viden via mange platforme og på mange forskellige måder, som f.eks. gennem leg, undervisning, foredrag, inddragelse, kurser osv. Det er museets mål at begejstre og oplyse via god formidling.

Kommunikation og markedsføring

I et år, hvor pandemien i lange perioder lagde museet gæstetomt, viste der sig en overvældende interesse for at følge museet på de digitale platforme. Det medførte en imponerende vækst, når det gælder digital kommunikation og online formidling fra året med COVID-19.

Digital strategi gav succes

Da det i marts 2020 stod klart, at al rejseaktivitet ville blive stærkt begrænset, styrtdykkede trafikken på hjemmesiden i samme takt, som ferierejser fra udlandet blev aflyst. Parallelt opstod behovet for god, digital formidling til hjemmeskolede børn i både ind- og udland, og en stærk indsats på museets digitale kanaler viste sig at blive – endog meget – godt modtaget.

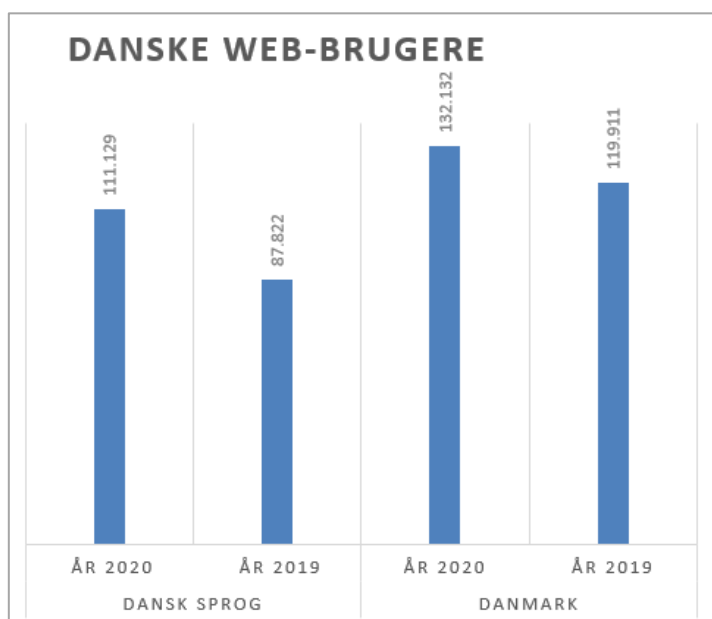
For at sikre museets position som et vedkommende museum, der skaber værdi for brugerne gennem adgang til viden om museets kerneområder: Vikingetid, den nordiske klinkbyggede båd, maritime håndværk samt marinarkæologi, blev en målrettet Corona-kommunikationsstrategi udarbejdet med to overordnede formål: At give brugerne gode museumsoplevelser hjemme hos dem selv samt øge kendskabet til museet som et attraktivt besøgssted.

Under skiftende temaer blev hjemmesidens omfattende online undervisningsmateriale aktiveret, så det blev synligt og let tilgængeligt for de hjemmeskolede børn og deres forældre, og museets skoletjeneste udviklede konceptet ”Videoundervisning om vikinger”. Til de voksne brugere tilbød museet en række temaer bl.a. om *Havhingsten*, ”Vikingerne i Irland” samt ”Viden om”, der dækkede forskellige specialiserede emner.

Disse indsatser resulterede i, at museet frem mod genåbningen 8. juni kunne notere, at antallet af brugere på websitet igen var steget til et normalt niveau.

Flere danske brugere

Vikingeskibsmuseet hjemmeside havde i hele 2020 321.666 besøg, heraf 244.178 unikke (forskellige) brugere. Det er et lille fald på under 1 % i antallet af hjemmesidebesøg og en lidt større stigning på 3,5% i antallet af unikke brugere. Disse umiddelbart relativt små forandringer dækker dog over en meget stor forskydning i typen af hjemmesidebrugere fra 2019 til 2020. Der skete således et dramatisk fald i antallet af brugere fra USA, Sydeuropa og Sverige, mens antallet af danske brugere steg med 26 %.

Nyhedsbreve og Top-10 sider

Den større interesse fra danske brugere afspejler sig også i tilmeldinger til det digitale nyhedsbrev, hvor antallet af danske nyhedsbrevsmottagere er steget med hele 32 %, mens fremgangen i antallet af modtagere af det engelsksprogede nyhedsbrev er steget med cirka 20 %.

Hjemmesidens top-10 sider tæller foruden forsiden også siderne om praktiske information, åbningstider og priser, hvilket alle er sider, der knytter sig direkte til et besøg på museet. I nedlukningsmånederne skiftede fordelingen, og sider med fagligt indhold kom op i top-5, herunder e-læring og siderne om, hvordan man bygger et vikingskib.

Da regeringen indførte ordningen om halv pris på entréen, gav det sig tydeligt udslag i et fald i danskernes interesse for at se siden med entrépriser.

Sociale medier

Vikingskibsmuseet er til stede på de to mest benyttede sociale medier: Facebook og Instagram. Museet har også en SketchFab-profil, hvorfra museet deler de 3D-modeller, som særligt marinarkæologerne producerer i forbindelse med deres undersøgelser.

Desuden vedligeholdes museets Google- og TripAdvisor-profil med relevant besøgsinformation og besvarelse af brugeranmeldelse samt spørgsmål om museumsbesøget.

Facebook når ud til et stort publikum – og endnu flere under nedlukning

Facebook giver museet mulighed for at nå et meget stort publikum samt andre brugergrupper, end dem der traditionelt søger museet. Ønsket om mere digital formidling under nedlukningen kunne i 2020 læses direkte i antallet af brugere på Facebook. I begyndelsen af året – frem til 13. marts – nåede museets Facebook-opslag i gennemsnit ud til cirka 25.000 brugere. I nedlukningsperioden oplevede vi en kraftig stigning i brugere, hvor opslagene i gennemsnit nåede 42.000 brugere. Efter genåbningen og hen over sommeren vendte vi tilbage til normalen, lige omkring 27.000 brugere pr. opslag.

En ubetalelig Facebooksucces

På Facebook lagde museet en målrettet indsats for at sætte fokus på *Havhingsten*, som hen over sommeren var et centralt element i museets formidlingsprogram med forbedrede muligheder for at komme ombord og øget formidling af skibet og dets rejser. Gennem en række opslag

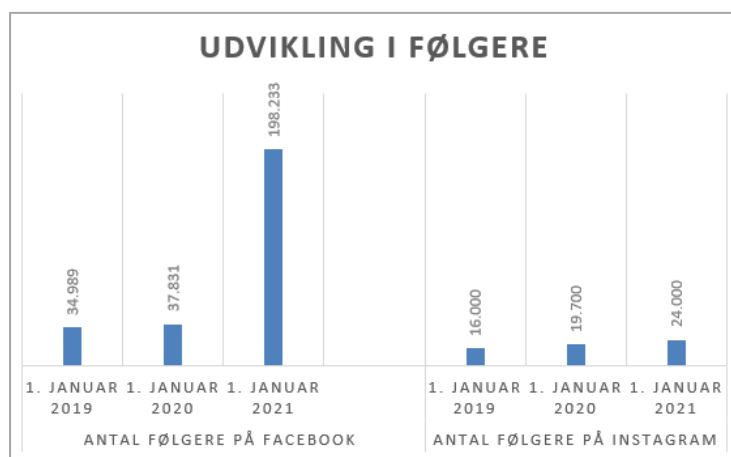
kunne brugerne lære mere om skibet, og i september var opslagsrækken nået til skibets plankesider. Under overskriften ”Sådan sys et skib” blev en nyklipping af filmmateriale fra byggeriet af *Havhingsten* i 2000 – 2004 offentliggjort. I optagelser og animationer giver filmen et ukommenteret indblik i, hvordan en kæmpe egestamme bliver til smidige planker.

Opslaget blev en af de absolut største Facebook-succeser, der kendes – på verdensplan! Videoen er nu set af flere end 78 millioner mennesker jorden rundt, og der har været vist hele 95.434.844 millioner minutter af den tre minutter lange film. Filmens succes har været med til at øge antallet af følgere på museets Facebookside dramatisk.

På Kulturen på PI, hvor succesen blev drøftet, fortalte Jakob Stigler, medstifter af orkestreringsvirksomheden Mano, der rådgiver globale brands, hvad han tror sådan et viralt hit har af værdi:

”Vikingskibsmuseet har opnået det, der svarer til de allerbedst performende digitale SuperBowl-kampagner - til en anslået værdi af 15-20 millioner dollars – der når et publikum på 20-60 millioner mennesker ... Og, så kommer man til det store spørgsmål: 'Hvad gør man, når man lykkes?' Mange, der opnår en pludselig succes på sociale medier bliver ligesom 'taget på sengen' med morgenhår og snyt i mundvigen... Vikingskibsmuseet har i lang tid været gode til at dokumentere og gøre indhold tilgængeligt og de formår at følge op på succesen med tilstedeværelse og indhold, der engagerer de mange nye brugere”.

Den store succes påvirker alle Facebook-opslag, der fremadrettet lægges op på Facebook, og der er adskillige film, der har nået lang over 1 million visninger efterfølgende. Samtidig påvirker det også tallet af følgere, der er steget voldsomt i 2020.

I 2020 har Vikingskibsmuseet delt 224 opslag, der i alt har nået svimlende **112 millioner mennesker** og fået engageret vores følgere over **9 millioner gange**.

Både på Facebook og på Instagram er museets følgere fortrinsvis mænd mellem 25 – 45 år. Denne målgruppe udgør 70 % af alle brugere på museets sociale medie-platforme. Museet har flest følgere fra USA, og derefter kommer danske brugere, fulgt af brugere fra England og Tyskland.

Brugerundersøgelser og tilfredshed

Museet gennemfører brugeranalyser samt analyserer online anmeldelser for at få feedback på gæsternes museumsoplevelse. Gennem disse undersøgelser kortlægges brugernes profiler,

ønsker og adfærd, som kan kvalificere museets muligheder for at træffe relevante prioriteringer i forbindelse med planlægning af aktiviteter, udstillinger samt kommunikations- og markedsføringsindsatsen. Dataindsamlingen sker bl.a. andet gennem Slots- og Kulturstyrelsens Nationale Brugerundersøgelse, TopAttraktioners gæsteanalyse, Google Analytics, datasegmentering fra Facebook og Instagram samt brugeranmeldelser på TripAdvisor, Facebook og Google.

Brugervurderinger 2020:

TopAttraktioners gæsteanalyse	Kulturstyrelsens Nationale Brugeranalyse	TripAdvisor	Facebook	Google
4,6/ 5 (2019: 4,3/5)	8,6 /10 (2019: 8,4/10)	4,4 / 5	4,5 / 5	4,4 / 5

Det er lykkedes museet at øge gæsternes overordnede tilfredshed med besøget i 2020 på trods af udfordringerne med Corona-restriktioner, afstand og færre hands-on aktiviteter.

Flere danske førstegangsbesøgende

I årene inden Corona var langt størstedelen af museets gæster førstegangsbesøgende (cirka 80%). I 2019 var 40 % af de danske gæster førstegangsbesøgende, og i 2020 steg den andel til 55 %.

Man får kun en mulighed for at gøre et førstehåndsindtryk, og derfor er det så meget mere glædeligt, at museet kan konstatere, at tilfredsheden med den samlede oplevelse af museet er steget fra 2019 til 2020.

Respondenterne svarer også på, om de vil anbefale museet til venner og bekendte, hvilket 94 % svarer, at de vil. Gæsterne får derefter mulighed for med egne ord at svare på, hvorfor de vil anbefale museet. Her falder svarene i nogle hovedgrupper, hvor størstedelen vil anbefale, fordi museet er godt eller interessant. Næstevigtigste grund til at ville anbefale museet er fordi Vikingeskibsmuseet er vigtigt eller væsentligt at besøge. Også det at museet ligger smukt, og at det er hyggeligt at besøge er vigtige faktorer og herefter følger: Fordi man får viden, fordi det er et interaktivt museum og fordi museet viser gode udstillinger. Der er i oversigten herunder kun medtaget gode begrundelser, der samlet set nævnes af flere end 7 % af de adspurgte.

Marketingkampagner

Da COVID-19 var en realitet, stod det ganske hurtigt klart, at planlagte marketingskampagner for året 2020 måtte omstilles til den nye virkelighed.

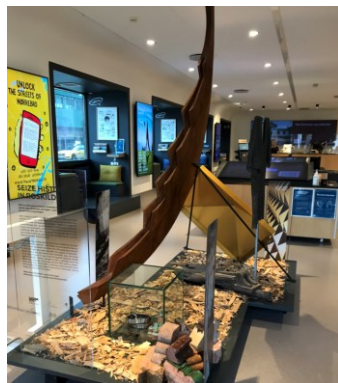
Der blev udarbejdet en marketingsstrategi for sommeren 2020, som fokuserede på fire hovedmålgrupper:

- Danske børnefamilier
- Danske par uden børn på udflugt fra hjemmet eller feriebolig
- Udenlandske børnefamilier fra nærmarkederne
- Udenlandsk par uden børn fra nærmarkederne på udflugt fra feriebolig

Desuden markedsførtes Café Knarr i museets lokalområde.

Hovedfokus lå i 2020 på digitale kampagner, dels fordi erfaringen siger, at danskere i langt mindre grad end udenlandske turister orienterer sig i trykte brochurer, dels fordi Corona-situationen medførte en generel modvillighed imod at røre/tage imod ting og dels fordi digitale kampagner er lettere at ændre budskaber i. Og løbende at ændre budskaber blev der god brug for i 2020, blandt andet i forbindelse med stadigt skiftende retningslinjer, den nationale halv-pris ordning og de mange pop-up aktiviteter, der gennemførtes gennem bevillinger fra forskellige ansøgte puljer.

Eksterne brandingudstillinger

I 2020 gentog Vikingskibsmuseet, sammen med Roskilde Domkirke, Sagnlandet Lejre, Roskilde Museum og Visit Roskilde, en fælles kampagne på Københavns turistinformation. Kampagnen havde fokus på den københavnske "Stay-cation", og var således målrettet københavnere, der søgte gode oplevelser med udgangspunkt fra deres hjemadresse.

I turistinformationens foyer stod en fysisk udstilling i to perioder: Juli samt september – november. I alt blev udstillingen vist for 34.000 besøgende.

Vikinger i City2

I efterårsferieugerne (uge 42-43) gennemførte Vikingskibsmuseet sammen med Visit Roskilde og Visit Fjordlandet en brandingudstilling i City2 i Taastrup, hvor et areal på cirka 500 m² ved

biograf- og caféområdet blev stillet til fri disposition. Vikingskibsmuseets markedsanalyse havde udpeget den københavnske Vestegn som højinteresseområde, og igen var målgruppen "Staycation"-turister, der skulle inspireres til et besøg på Vikingskibsmuseet og Fjordlandet.

Udstillingen bestod af et stort gulvspil, en udstilling om vikingetiden, vikingskibsrekonstruktionen *Helge Ask* samt to store fotostater, hvor familier kunne tage fotos af sig selv, klædt som vikinger eller ombord på *Helge Ask*. I udstillingsperioden viste biografen i City2 filmen 'Far til Fire og Vikingerne', og de to fotostater blev efterfølgende stående i hele filmens spilletid. Det er ikke muligt at oplyse valide besøgstal for udstillingen, men det kan med sikkerhed oplyses, at der var kø til at få taget fotos i fotostaterne flere gange i løbet af perioden.

Turismesamarbejder

Vikingskibsmuseet har en række forskellige turismesamarbejder. Omstændighederne i 2020 var en trykprøvning af disse samarbejder, og museet oplevede at samarbejder, der i andre år har været sekundære, i 2020 var mere betydningsfulde end nogensinde tidligere.

- Samarbejde med Visit Roskilde / Visit Fjordlandet

For at kickstarte turismen efter Corona, satte Visit Roskilde og Aktørforeningen i foråret fokus på at samle Roskildes mange oplevelsestilbud under den nationale kampagne "Bare Danmark". Samarbejdet resulterede i forskellige pakkeprodukter og billetsamarbejder, hvor Vikingskibsmuseet deltog i de to, der var relevante for museets målgrupper: "Vild med Roskildes vikinger" og "Fed familieferie ved fjorden".

Salget af pakkerne kom desværre for sent i gang til at give det store udbytte i 2020, men indsatsen resulterede i nye og bedre samarbejder på tværs af oplevelsestyper. I efteråret gennemførtes en "Bedste-pakke" med oplevelsesbilletter målrettet bedsteforældre med børnebørn, hvor Vikingskibsmuseet og Café Knarr deltog.

Vikingskibsmuseet ser frem til, at de lokale turismesamarbejder udbygges og videreudvikles til egentlige turismeprodukter i 2021.

- Samarbejde med pensionistforeninger

Vikingskibsmuseet fortsatte i 2020 det strategiske samarbejde med Ældresagen, der blev indledt i foråret 2019. Vikingskibsmuseets tilbud annonceres til alle medlemmer gennem foreningens hjemmeside og trykte publikationer samt på deres 'Frivilligportal', som aktive ældre bruger, når de arrangerer udflugter mv. Samarbejdet med Ældresagen fortsætter i 2021. Den tætte kontakt til Ældresagen gjorde, at museet fik en platform, der kan nå de ældre borgere og blandt andet fortælle om alle de tiltag, museet gør, for at museumsbesøget bliver trygt. Blandt andet derfor var der 2020 ikke en nedgang at spore i antallet af gæster, der kom på baggrund af samarbejdet med Ældresagen.

Museet indgik i 2020 et lignende samarbejde med foreningen Danske Seniorer, hvor tilbud om besøg på museet udsendes med deres nyhedsbrev til pensionistforeninger i hele Danmark. Her er fokus i højere grad på gruppeudflugter, som vi forventer igen bliver muligt i 2021 i takt med at vaccinerne udrulles.

- Øvrige turismesamarbejder

Kommunikationsteamet repræsenterer Vikingeskibsmuseet i en bred vifte af formaliserede turisme-, kommunikations- og markedsførings-samarbejder herunder bl.a.:

Visit Denmark

Wonderful Copenhagen

Samarbejdsgruppen for Copenhagen Card

Visit Fjordlandet

Visit Roskilde

Vikingebuen

Øernes Attraktioner

Top Attraktioner

Museer i København

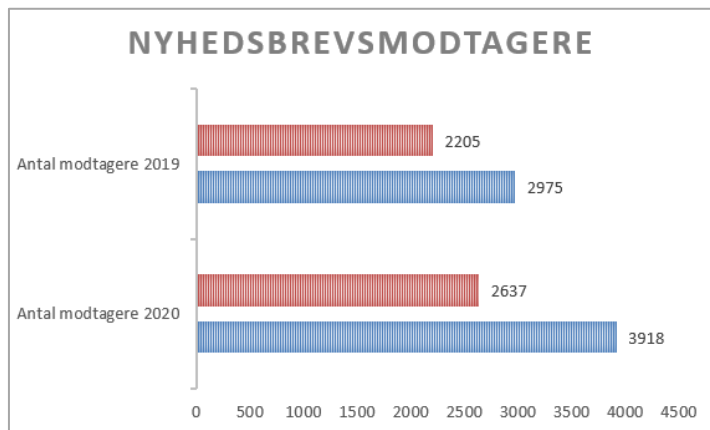
Presse og nyheder

I 2020 udgav museet 83 nyheder om museets virke, forskning og formidling. Nyhederne blev publiceret på museets hjemmeside og udsendt til nyhedsbrevsmottagere. En række af nyhederne blev også udsendt – i redigeret udgave – til pressen i form af pressemeddelelser. Pressearbejdet følges op af personlige kontakter til dagbladenes redaktioner.

- Nyhedsbreve

Der blev udsendt 30 nyhedsbreve på dansk og fem på engelsk i 2020.

Museet kunne i 2020 notere en stor fremgang i antallet af nyhedsbrevsabonnementer på hhv. 32 % flere danske modtagere og 20 % flere modtagere af det engelsksprogede nyhedsbrev.

- Presse

Selv om årets pressearbejde i høj grad blev præget af de mange Corona-historier, fandt andre historier dog trods alt også plads i pressen. Blandt andet kan nævnes, at historien om Vikingeskibsmuseets Facebook-hit blev bragt i TV2's morgenflade "God morgen Søndag", hvor Rikke Johansen og Søren Nielsen var i studiet at tale om succes på sociale medier, og hvorfor det er vigtigt at bevare traditionerne omkring de nordiske træbåde.

I alt blev Vikingeskibsmuseet nævnt i 775 presseomtaler med et samlet reach på 80.000.000 læsninger. Særligt to historier fik stor opmærksomhed:

- I foråret fik nyheden om, at alle de nordiske kulturministre har underskrevet ansøgningen om at optage de nordiske klinkbådstraditioner på UNESCOs liste over menneskehedens levende kulturarv meget stor pressebevågenhed med 86 omtaler i danske medier landet rundt.
- Da museets marinarkæologer i slutningen af september 2020 var klar til at fortælle omverdenen om deres fund af orlogsskibet *Delmenhorst* i Femern Bælt, var museet forberedt på, at der kunne blive stor interesse om fundet, da erfaringen viser, at skibsfund tiltrækker sig stor opmærksomhed i pressen. Derfor var der på forhånd etableret et sub-site på hjemmesiden, hvor interesserede kunne fordybe sig i historien om Slaget i Femern Bælt i 1644 og fundet af orlogsskibet. Der var arrangeret pressebesøg hos marinarkæologerne, hvor TV-Avisen, TV2Øst og det lokale Folketidende deltog. Ritzau valgt også at udsende historien, og dermed var den store danske interesse fra nyhedsmedierne en realitet, der resulterede i 80 omtaler i danske nyhedsmedier og utallige omtaler på sociale medier.

Pressemeddelelsen ført også til kontakt med DPA (Deutsche Presse-Agentur) for udsendelse via deres nyhedsbureau, der er et af verdens største presseagenturer.

Dette førte til, at historien om det genfundne orlogsskib blev bragt i de største dagblade i Tyskland: Zeit, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Frankfurter Rundschau, Süddeutsche Zeitung, Die Tageszeitung (taz) og Die Welt samt over 175 tyske nyhedsmedier.

Nyheden tog fart og blev delt i et utal af aviser verden rundt, og det er ikke muligt at give et præcist tal på, hvor mange. Særligt i Sverige, Ungarn, Holland og Spanien blev historien meget stor, og også i lande som Italien, Albanien, Norge, Ukraine, Brasilien, Argentina og Venezuela blev historien gentaget i mange medier. Der gik dog lidt tid, før historien for alvor nåede de engelsksprogede medier, men da den gjorde, var det både dagspressen, som Daily Star og de specialiserede vidensmagasiner, som eksempelvis Smithsonian Magazine og Archaeology Magazine, der bragte og uddybede historien om fundet.

I alt er det lykkedes at spore flere end 750 omtaler i officielle trykte og online medier verden rundt, ligesom vi har fundet 3000 omtaler af fundet på sociale medier, blogs mv. Pressebevågenheden smittede stærkt af på interessen for museets hjemmeside, der i dagene omkring offentliggørelsen af fundet havde de absolut største besøgstal.

Det lykkedes således i 2020 at få mange historier, budskaber og spændende omtaler ud, og denne word-cloud viser hvilke ord, der er refereret flest gange i de danske presseomtaler for 2020.

Radio-, Film-, TV-hold

Museet får normalt altid mange henvendelser fra og besøg af interesserede radio-, film- og tv-hold. De fleste projekter og henvendelser kommer i sejladssæsonen maj-oktober. På grund af Corona-situationen og deraf afledte rejserestriktioner forventede museet allerede i foråret, at dette tal ville falde drastisk. Fra antallet af henvendelser på 44 projekter i 2019, er sluttallet for 2020 da også gået ned til 28 projekter. Af disse blev blot otte projekter gennemført, da flere henvendelser valgte at enten udskyde eller helt opgive projekterne.

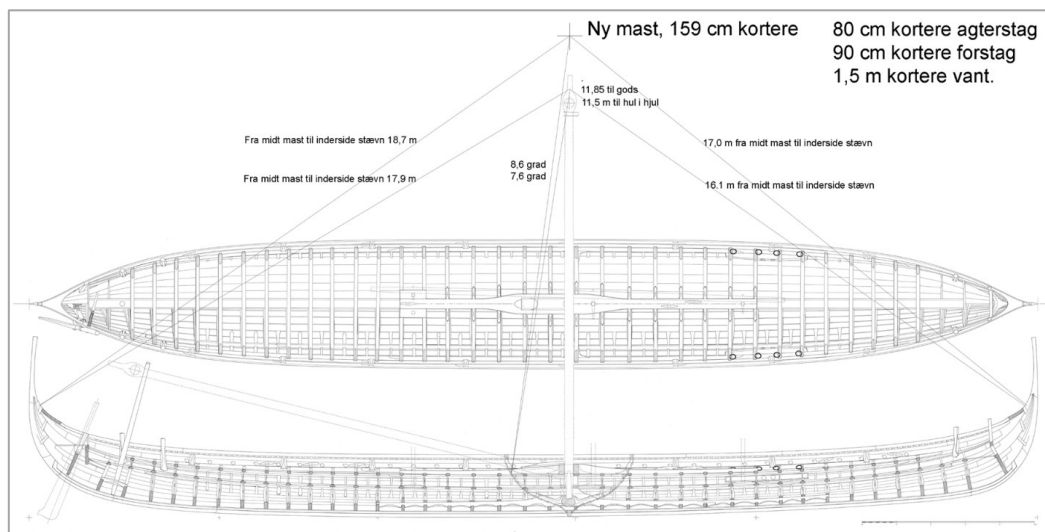
Enkelte henvendelser opgav at lave egne optagelser og valgte at købe filmklip fra museets arkiv. Et enkelt projekt valgte at leje et mindre vikingskib og planlagde at lave optagelserne på filmens hovedlokation i Nordirland (The Northsman). En væsentlig grund til at dette projekt alligevel blev opgivet var, at det at gennemføre sejladsoptagelser blev så voldsomt besværliggjort af smitteforholdsreglerne, at det ville påvirke kvaliteten af optagelserne negativt.

Bådeværft

Vikingskibsmuseets bådeværft står dels for at bygge nye rekonstruktioner af de originale skibsfund, dels for vedligehold af de eksisterende både i museets bådsamling og dels for at bygge og reparere traditionelle, klinkbyggede både for eksterne kunder. Alle museets sejlene rekonstruktioner er dele af eksperimentalarkæologiske projekter, som løbende tilfører ny viden om vikingskibene.

Reparationer på *Havhingsten fra Glendalough*

På baggrund af gentagne skader omkring masten på *Havhingstens* skrog blev der i 2019 taget 1,5 meter af højden på skibets rig for dermed at formindske sejlalet og trykket på skroget. Det var planen, at 2020-sejladserne skulle bruges til at indhente testresultater, for at kunne konstatere, hvilke ændringer dette havde på skibets sejlegenskaber og holdbarhed. Desværre satte Corona også en stopper for disse planer, da skibet ikke kom ud at sejle. Testsejladserne forsøges gennemført i 2021. *Havhingsten* gennemgik nye reparationer i starten af 2020. Der blev skiftet godt 1000 jernnagler i skibets bund pga. rust. (Læs også om jernprojektet under *Forskningsprojekter side 40*). At skifte så mange nagler på skibet har bestyrket bådebyggerne i troen på, at skibet er sundt og potentielt har mange gode år i sig endnu.

Havhingstens mast forkortet. Tegning: Morten Gøthche.

Reparationer på Ottar

Handelsskibet *Ottars* meginhufv (5. bordgang) flækkede ved sejlads i 2019. Vintermånederne i 2020 blev brugt til at skifte meginhufven i både styrbord og bagbord side.

Indtægtsdækket virksomhed

Frederikssundsjollen *Marcus Noer* og Fejøjollen *Baronessen*

blev istandsat til undervisningsbrug i den nye Kystuddannelse, med støtte fra Nordeafonden.

Atlantic Challenge Roskilde

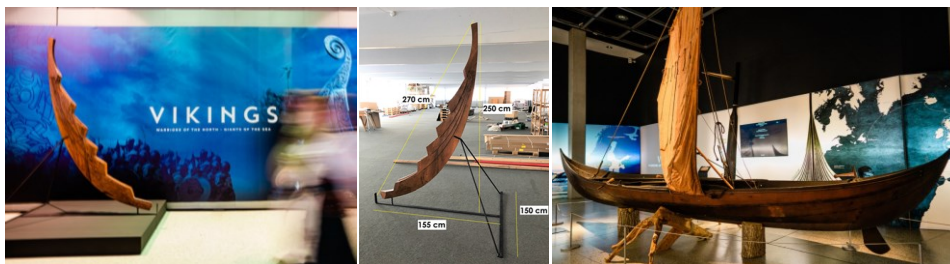
fik repareret deres langbåd med mange forstærkninger og et sæt nye årer.

Sagnlandet Lejre

serviceaftale om de seks pramme, som blev bygget på museets bådeværft i 2019.

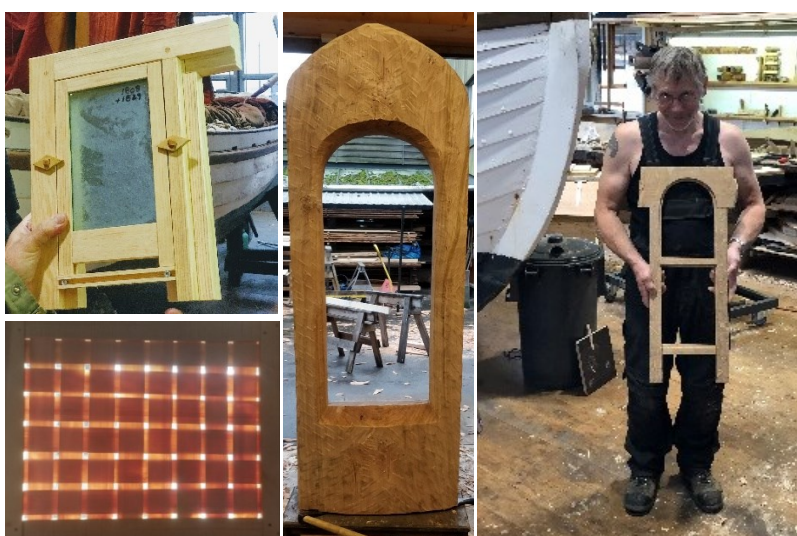
Museumpartner

fik skåret et dragehoved. Museet udlejede desuden diverse genstande (stævn, ror, mv) til Museumpartners mindre vikingetidstilling, som i 2020 gik til Fremantle, Australien.

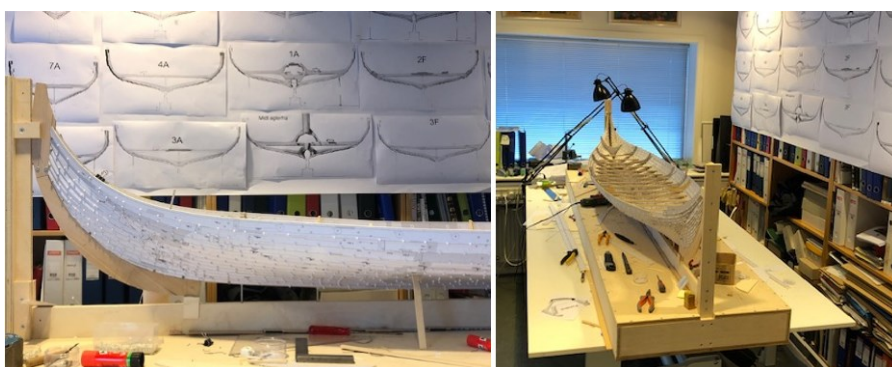
Vinduesmuseet Villum Window Collection

fik rekonstrueret fire forskellige forhistoriske vinduer efter arkæologiske fund og andre kilder.

Stiftelsen Oseberg Vikingearv

påbegyndt rekonstruktion af det norske Gokstadskipet.

Museets bådverft har desuden udført andre mindre reparationer, serviceaftaler og vedligeholdelse på både og grej for private, fortrinsvis lokale kunder.

Skibenes togter

Hvert år plejer flere af museets skibe at drage på sommertogt i danske, svenske og tyske farvande. Skibene sejles af frivillige fra museets bådelaug. Når skibene lægger til i de forskellige havne undervejs, bliver publikum inviteret om bord for at lære om skibene, deres historie og

håndværk. I 2020 blev togterne, på nær ét, desværre aflyst. (Læs mere om bådelaug og togter på side 76, Vikingeskibsmuseets bådelaug).

Foredrag

Grundet Corona-situationen har museet ikke opretholdt foredragsvirksomhed i 2020.

Den immaterielle kulturarv

UNESCO-ansøgning omkring levende kulturarv

I foråret afsendte Vikingeskibsmuseet, sammen med de øvrige nordiske lande, en fællesnordisk ansøgning om optagelse af Nordiske klinkbådstraditioner på UNESCOs repræsentative liste over verdens immaterielle kulturarv.

Vikingeskibsmuseet har, sammen med Træskibs Sammenslutningen og Hanherred Havbåde i Danmark og lignende miljøer i hele Norden, brugt nogle år på at samle og skrive en ansøgning til UNESCO for at få livet og traditionerne omkring den klinkbyggede båd ind på UNESCOs liste over levende kulturarv. Det er ikke en bestemt klinkbygget båd, der er på vej til at blive verdensarv. Det er livet omkring de klinkbyggede både, som museet ønsker at formidle, udvikle og sikre og derfor søger anerkendelse af fra UNESCO; bådebygning, rebslageri, båd håndtering, vedligeholdelse, sejlads og leverancer af gode spiger, godt træ mv.

Fra museets pressemeddelelse i forbindelse med ansøgningen:

”Arbejdet med bådene og sejladserne giver en forbindelse til vores fælles fortid og en nutidig ramme om et miljørigtigt og bæredygtigt friluftsliv med store naturoplevelser. De maritime fællesskaber er dermed ikke alene med til at bevare traditionerne, men er i lige så høj grad med til at skabe nye og nutidsrelevante måder at bruge bådene på.”

Ansøgningen er afleveret i UNESCO i Paris, som kvitterede for modtagelsen i marts 2020. Svar forventes i efteråret 2021.

Formidling af kystnatur, -kultur og –friluftsliv

Kystprojektet, der også står bag etablering af sejladssamrådet, blev efter flere forudgående seminarer og møder i en arbejdsgruppe etableret på Elværket i Holbæk 25. februar 2020.

Sejladssamrådet er en sammenslutning af organisationer, foreninger og uddannelsesinstitutioner i Danmark, der arbejder med sejlads og kystfriluftsliv. I det nyetablerede sejladssamråd er Vikingeskibsmuseet repræsentant for søfartsmuseerne og leder af sekretariatet. Derudover sidder repræsentanter fra:

- Dansk Sejlunion
- Danmarks Fritidssejler Union
- Søfartsmuseerne
- Træskibs Sammenslutningen
- Dansk forening for Ældre Lystfartøjer
- FGU og Ungdomsuddannelserne
- Fri- og Efterskolerne
- Grundskolerne og 10. klassecentre
- De videregående uddannelser
- Dansk Jollesejls Brancheforening

Ideen med sejladsområdet er bl.a. at lave fælles retningslinjer for uddannelse. Det betyder, at bådførerkursen, instruktørkursen og vejlederkursen, som er erhvervet på Vikingskibsmuseet også kan anvendes andre steder i Danmark. Sejladsområdet ønsker desuden at fremme sejlads, sikkerhed og færdigheder i tilknytning til brug af ro- og sejljoller. Det vil styrke sejladsformidling, tursejlads og friluftsliv, understøtte den maritime kulturhistorie og arbejde for at bevare de traditionelle både. Yderligere vil man understøtte og udvikle netværk mellem foreninger, organisationer, institutioner m.v.

Konferencer

Vikingskibsmuseet skulle have været vært for Nordisk Marinarkæologisk konference 14.-16. maj 2020. Grundet Corona-situationen er konferencen udsat til 2021.

Kurser og seminarer

Kystfriluftslivsvejleder-uddannelsen

Uddannelsen er en udløber af projektet om bevaring af den klinkbyggede åbne båd. Projektet bygger på erkendelsen af, at de traditionelle brugsbåde i disse år forsvinder fra landskabet og i stedet erstattes af kanoer, kajaker, kiteboards, padleboards og andre fartøjer i glasfiber og plast. Før var de overalt. Hver egn havde sine tæjoller, damjoller og drivkvaser. Det er ærgerligt, at fartøjerne er på vej til helt at forsvinde, for fartøjerne er sjove at ro og sejle i, og med bådene forsvinder kundskab om fartøjerne og vigtige håndværk. Derfor har Vikingskibsmuseet involveret sig i uddannelse af formidlere og undervisere på området.

Uddannelsen, som henvender sig til alle, der vil lære at sejle traditionelle både, og til vejledere og instruktører, som ønsker at formidle og undervise unge som gamle i kystfriluftsliv, kystkultur og kystnatur.

- 11. juni: 16 forventningsfulde studenter i alderen 20-60 år startede på det etårige uddannelsesforløb "Sejlads, friluftsliv og kystkultur". Efter en kort introduktion blev de

nye studerende sendt på vandet og lærte basale ro-færdigheder og om kulturhistorie knyttet til de klinkbyggede både.

- 6. – 9. august: Kursus nummer to - bådførerkursen. I næsten 30 graders varme arbejdede de studerende med sejlteknikker, navn og benævnelser, sikkerhed, rebning af sejl, kommandoer, vigeregler og mand over bord øvelser. Om søndagen afsluttedes kurset med en praktisk duelighedsprøve med eksterne censorer som alle, på nær én bestod.
- 10. – 13. september: Uddannelsesrækken, der består af 5 kursusforløb af 3-5 dages varighed, fortsatte i september med instruktørkursus. Studenterne sejlede i to frederikssundjoller, en smakkejolle, en kadrejerjolle, en limfjordsjægt og en lynæsjele på overnatningstur ind til Kattinge Værk. Her fik de studerende undervisning i sejlads, sejladsteknikker, friluftsliv, undervisningsdidaktik og seilmagerarbejde. Men de kom også selv på prøve. Viby Friskole dukkede lørdag formiddag op med en stak prøvekaniner, som de studerende afprøvede deres formidlingsevner på.
- 25. september: Dagskursus med studenter på kurset "friluftsliv" fra Københavns Universitet. Temaet for de cirka 25 studerende var friluftsliv og immateriel kulturarv. De studerende fik med afsæt i en omvisning forståelse for temaet. De var ude at ro og spiste røget sild og makrel lavet af produktionsskolen. De var meget diskussionslystne i debatten om mulighederne for at tage vare på en materiel og immateriel kulturarv (de klinkbyggede både) igennem friluftsliv og friluftslivsformidling.

Corona i 2020 betød aflysning eller udskydelse af flere kurser og et netværksseminar. Eksempelvis aflystes et fuldtægt instruktøropsamlingskursus – der nu er udskudt til april 2021. Og på samme måde måtte et landsdækkende netværksseminar, der skulle være afholdt på Strynø, udskydes,

Udlån

Vejlemuseerne lånte en montre i perioden 9. januar 2019 – 20. marts 2020.

Flere genstande tog turen til Fremantle i Australien, hvor Gokstadværingen *Joanna*, med tilhørende rig af lindebast og uldsejl, en rekonstruktion af stævn til Skuldelev 6/*Kraka Fyr* og en rekonstruktion af et Vorsåsiderør til Skuldelev 2/*Havhingsten* blev udlånt til Museumspartners og Nationalmuseets vandreudstilling "Vikings – Warriors of the North – Giants of the Sea", der blev vist på Western Australian Maritime Museum i Fremantle fra 12. december 2020 – 16. maj 2021.

Høj kvalitet i undervisning og læring

Corona-virkelighed i Skoletjenesten

Skoletjenesten på Vikingeskibsmuseet har under normale omstændigheder højsæson fra april til og med oktober. I 2020 havde museets skoletjeneste på grund af Corona-nedlukning dog ikke besøg af skoler og daginstitutioner fra medio marts til medio juni, ligesom skolesejladserne kun lod sig gennemføre i meget begrænset omfang.

I det hele taget var året præget af, at museet skulle tænke kreativt i forhold til at gøre undervisningen og formidlingen både spændende og Corona-sikker for de børn og elever, som besøgte museet. Det betød, at stort set al undervisning rykkede udendørs, og at alle forløb blev omlagt og tilpasset, så de kunne gennemføres Corona-forsvarligt. Dertil kom enkelte nye udendørs tilbud samt online rundvisninger.

Museet fokuserede på at oplære og indføre museets undervisere i de nye rutiner, og lagde samtidig vægt på en tæt dialog med skolerne for at sikre, at undervisningen kunne imødekomme de varierede krav og regler, som den enkelte kommune eller skole var underlagt. Og det viste sig at være en god ide: På trods af fortsatte restriktioner og begrænsninger i andet halvår, og selvom det kun var muligt at gennemføre skolesejladser i meget begrænset omfang, endte museet med at have lige så mange besøgende skoleklasser og daginstitutioner i andet halvår af 2020 som i samme periode i 2019.

I alt modtog museet 4.184 elever i 2020, hvilket samlet set er et fald på 7.501 elever i forhold til året før.

Danmarks måske modigste børn

Inden Danmark og museet lukkede ned, nåede Vikingeskibsmuseet at få besøg af Danmarks måske modigste børn. Torsdag 20. februar gennemførte 45 velforberejdede skoleelever fra Skolen på Grundtvigsvej en formidlings-flash-mob for museets besøgende. Iført hjemmelavede formidlerkapper og udstyret med selvgjorte vikingeskrin, fortalte de om vikingetiden til museets gæster. Formidlings-flash-mob'en var skolens egen idé, og Vikingeskibsmuseet greb med kys hånd idéen om at lade skoleeleverne få mulighed for at teste al deres viden på et live – og måske museumsforvænt – publikum. De to klasser fra Skolen på Grundtvigsvej havde arbejdet med mange aspekter af vikingetiden gennem et intenst undervisningsforløb, hvor de inddrog mange forskellige fag i den samlede fortælling om vikingetiden. Eleverne har arbejdet med emnet i historie, dansk, engelsk, matematik, håndværk og design samt kristendom.

Reviderede forløb

Ud over at undervisningsforløbene blev revideret som følge af restriktioner mv., har vi også foretaget en opdatering af det faglige indhold i alle undervisningsforløb, således at de nu er fuldstændig på højde med museets ønske om en undersøgelsesbaseret undervisning og tilgang til formidling. Denne opdatering blev implementeret i løbet af 2020, hvor undervisningsforløbene også skiftede titler.

Museets skoletjeneste benyttede således en del af nedlukningsperioden i foråret på at oplære museets undervisere i de opdaterede undervisningsforløb og sikre, at de reviderede forløb blev kommunikeret på alle relevante platforme.

Pædagogiske Laboratorium

Fra eksperimentalarkæologisk metode til undervisning

Opdateringen af museets undervisningsforløb er sket på baggrund af en grundig analyse og observation af, hvordan den undersøgelsesbaserede tilgang påvirker elevernes historiske bevidsthed og tilegnelse af ny viden. Denne observation og analyse er sket i regi af Pædagogisk laboratorium, som museets skoletjeneste har videreført i 2020. Resultaterne af dette arbejde udmundede desuden i en artikel i magasinet Folkeskolen med titlen "Undersøgelsesbaseret undervisning udfordrer historisk bevidsthed hos elever".

Strategiske partnerskaber

Museet har videreført og udbygget de vigtige strategiske partnerskaber med Roskilde Kommune og Åben Skole i København, såvel som partnerskaberne med Kattinge Værk, Rosenkilde, Fjordlandet, Professionshøjskolen Absalon, og Skoletjenesten i København.

De strategiske partnerskaber giver stor værdi i forhold til fælles udvikling samt til sikring af, at museets undervisningstilbud passer til skolernes ønsker. Særligt i et udfordrende år som 2020, hvor Corona-situationen gjorde det nødvendigt med store tilpasninger, var det vigtigt med en tæt og kontinuerlig dialog med museets partnere.

Fremme den maritime forskning

Vikingskibsmuseets akademiske forskning gennemføres af afdelingen for "Undersøgelser, forskning og udstilling", mens den håndværksbaserede forskning gennemføres af afdelingen for "Maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling". Museets forskning koordineres i et fælles forskningsudvalg. I 2020 var det under formandskab af museets forskningskoordinator i samråd med afdelingens chef.

Forskningssteamet under afdelingen for "Undersøgelser, forskning og udstilling" arbejder med museets forskningsprojekter og samarbejder nationalt og internationalt med universiteter igennem undervisning af studerende og vejledning af ph.d.-stipendiater. Forskningssteamet driver samtidig museets forlag, bibliotek og marine arkiv.

Forskningsprojekter

Seascape and Maritime Mobility in the Bronze Age

Projektsamarbejdet med Roskilde Museum om bronzealderens maritime aspekter med udgangspunkt i den 12 meter lange stammebåd fra Varpelev blev sat på pause i 2020 pga. COVID-19. Stilstanden i projektet betyder, at museet udskyder udgivelsen af den videnskabelige monografi "Seascape and Maritime Mobility in the Bronze Age" med to år og stiler efter en udgivelse i 2025.

Gensyn med Skuldelev 3

Arbejdet med byggeriet af den nye rekonstruktion af Skuldelev 3 samt indsamlingen af 35 års data fra byggeri og sejlads erfaring med den første Skuldelev 3-rekonstruktion *Roar Ege* fortsatte i 2020. Det eksperimentalarkæologiske forsknings- og formidlingsprojekt blev påbegyndt i 2016, og den nye rekonstruktion af Skuldelev 3 forventes færdigbygget og søsat i 2022.

Vikingetidens jernnagler i nutidens rekonstruktioner

Forsøg med jernnagler skal kvalificere vores viden om jernets rolle i museets rekonstruktioner. Projektets formål er at fremstille, bruge og teste jernnagler med samme egenskaber og kvalitet af jern som vikingetidens nagler, for derigennem at kvalificere og perspektivere vores nuværende viden om jern i vikingskibe. Projektet udspringer af det faktum, at reparationer på de rekonstruerede vikingskibe giver udfordringer, som primært udspringer fra rustne jernnagler. Projektet skal komme nærmere svaret på, om rusten skyldes brug af en forkert jern, eller om rustne jernnagler også i samme omfang har været problemet i vikingetiden. På båddeværftet blev i 2020 lavet nye forsøg med at udvinde jern fra myremalm.

En overordnet projektbeskrivelse (tidsplaner, arbejdsplan, budget osv.) var tænkt at skulle indgå i en fondsansøgning i 2020. På baggrund af udfordringerne med COVID-19 blev det i stedet valgt at koble jernprojektet på et kommende byggeri af en ny rekonstruktion af det lille krigsskib Skuldelev 5.

Vordingborgbåden

Vordingborgbåden blev udgravet af Museum Sydøstdanmark i forbindelse med genskabelse af Vordingborg borgruins voldgrav i oktober 2012. På nær bådens forreste ende var resten af fundet rimeligt velbevaret. I bagbord side var næsten alle planker bevarede op til essingen, lige som agterstævnen var næsten fuldt ud bevaret. Den cirka 6,0 meter lange, 120 cm brede og 45 cm dybe, klinkbyggede båd er årringsdateret til efter 1390 e.Kr. Bådfundet er særligt interessant i forhold til at formidle den nordiske båds historie i middelalderen.

Vikingskibsmuseet overtog alle rettigheder til fundet (publicering, rekonstruktion samt at bestemme bådfundets videre skæbne) fra Museum Sydøstdanmark, og i projektet indgik en færdig opmåling af båddelene. Opmålingen blev afsluttet i 2018.

I 2018 blev der desuden foretaget nye årringsanalyser af bådfundet, og disse sandsynliggjorde, at træet, der blev brugt til at bygge båden, er fældet i perioden 1355-1366. Bådens byggetidspunkt er således nærmere midten af 1300-tallet frem for slutningen af 1300-tallet, som tidligere formodet. De nye årringsanalyser gjorde det desuden muligt at stedfæste det brugte træ til området omkring Gdansk-bugten i det nuværende Polen. Endelige blev der også udført metallurgiske analyser af bådfundets nagler og klinkplader, og det kunne fastslås, at jerndelene er fremstillet af myremalm fra såvel Sjælland som Norge.

I 2020 blev en artikel om bådfundet og dets kontekst skrevet færdig og indsendt til det internationale, videnskabelige tidsskrift *Journal of Nautical Archaeology*. Artiklen er blevet fagfællebedømt og forventes publiceret i 2021. Artiklen skrives i samarbejde med projektleder og dendroarkæolog Aoife Daly fra Københavns Universitet, forskningsassistent og arkæolog Lars Meldgaard Sass Jensen fra Aarhus Universitet og metallurg Arne Jouttijärvi fra Heimdal-archaeometry.

Submerged Stone Age in Storstrømmen

I Storstrømmen, i området mellem Vordingborg og Orehoved, har Vikingskibsmuseet i løbet af de seneste år undersøgt en række submarine lokaliteter med dateringer fra samtlige perioder af ældre stenalder. Ældre stenalder i Danmark udgør en periode med meget store miljømæssige forandringer. Med ændringer i klima, flora, fauna og havniveau forvandles landskabet omkring Storstrømmen i løbet af denne periode fra en senglacial tundradal til et højproduktivt, atlantisk fjordlandskab, omkranset af tæt urskov. Det er formålet at undersøge og rekonstruere landskabets udvikling/tilblivelseshistorie.

Landskabet kan således fungere som kontekst for de arkæologiske lokaliteter, og for udviklingen af landskab, miljø og klima som baggrund og forståelsesramme for den kulturhistoriske udvikling, som sker i løbet af perioden (dvs. gøre lokaliteterne til steder i landskabet og ikke bare til samlinger af oldsager). Det er hensigten at afholde en konference og siden publicere projektets resultater i en videnskabelig monografi, formentlig i Vikingskibsmuseets videnskabelige skriftserie *Maritime Culture of the North*.

I 2019 blev der arbejdet med at modne dette projekt i samarbejde med lektor Mikkel Sørensen fra Københavns Universitet, Afdelingschef Kristoffer Buch Pedersen fra Museum Sydøstdanmark, Peter Rasmussen fra Nationalmuseets afdeling for miljøarkæologi og materialeforskning samt GEUS. I 2020 blev modningsarbejdet sat på pause på grund af COVID-19, men der blev fortsat arbejdet på at færdiggøre undersøgelsesberetningerne.

Forprojekt Roskilde 6, fuldskala rekonstruktion

Roskilde 6 er det længste vikingskib, der nogensinde er fundet. Det 37,4 meter lange skib blev udgravet sammen med 8 andre skibe ved byggeriet af Vikingskibsmuseets museumshavn i 1997. Projektet 'Roskilde 6-langskibet' er et forsknings- og formidlingsprojekt, der omfatter rekonstruktion og afprøvning af langskibet i fuld skala samt publikation af arbejdet fra udgravning over dokumentation til rekonstruktion og afprøvning – herunder en fortolkning af skibet i en kulturhistorisk kontekst.

Formålet med at bygge langskibet i fuld størrelse er at understøtte Vikingskibsmuseets håndværks- og rekonstruktionsmiljø og styrke museets eksperimentalarkæologiske forskning, så ekspertisen fastholdes, og museets specialiserede håndværksmiljø næres gennem uddannelse af lærlinge og udbygning af samarbejder med håndværksmiljøer fra både nationale og internationale institutioner. Selve byggeriet skal foregå over en periode på 4-6 år.

Vikingskibsmuseets Venneforening finansierede et forprojekt, der indeholder forsknings- og formidlingsplan, samlet budget for byggeriet samt rekonstruktionstegninger af Roskilde 6. I løbet af foråret 2019 blev der nedsat en tværfaglig projektgruppe, som fik udviklet fælles forsknings- og formidlingstemaer. Disse fokusområder skal danne grundlag for de færdige forsknings- og formidlingsplaner, som skal indgå i projektbeskrivelsen.

Derudover var det planlagt at bygge en model af skibet i skala 1:10. Museet besluttede dog, at det kan drage stor fordel af modelbyggeri og andet forberedelse til Roskilde 6-byggeriet som en stærk og engagerende formidling, der leder op til fuldskalabyggeriet af Roskilde 6 på det nye museum. Dvs. at museet først for alvor begynder på ovenstående, når vi nærmer os et nyt museum. Projektet blev sat på pause i 2020 pga. COVID-19.

ArkæoDrone

ArkæoDrone-projektet er et samarbejde med Danmarks Tekniske Universitet Space, Skanderborg Museum, Nationalmuseet og Vikingskibsmuseet om udvikling af en droneplatform til avancerede geofysiske opmålinger specifikt til arkæologisk kortlægning i Danmark, inklusive i svært tilgængelige områder såsom moser, søer og lavvandede kyster. Vikingskibsmuseet bidrager med indgående viden om marinarkæologiske udgravninger og arkæologisk tolkning af marin geofysik samt udvikling af og implementering af nye udgravnings- og dokumentationsmetoder.

Rekonstruktion af Osebergskibet – et ph.d.-projekt

Skibsrekonstruktør Vibeke Bischoff indleverede sin afhandling "Rekonstruktion af Osebergskibet – Form, konstruktion og funktion" til Institut for Bygningskunst og Kultur ved Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK) 11. november 2019. Den 4. marts 2020 meddelte ph.d.-udvalget ved KADK, at de havde besluttet at acceptere afhandlingen til bedømmelse med henblik på efterfølgende forsvar ved KADKs ph.d.-skole. Forsvaret fandt sted online 11. december 2020 og blev overværet af cirka 130 tilhørere. Efter et tre timer langt forsvar indstillede et enigt bedømmelsesudvalg Vibeke Bischoff til ph.d.-graden, som blev tildelt den 18. december. Bedømmelsesudvalget bestod af:

- Jan Bill: Professor, Arkeologisk seksjon, Universitetet i Oslo/Kulturhistorisk Museum, Norge
- Henriette Syrach Lyngstrøm: Lektor, Arkæologi, Etnologi, Historie og Græsk og Latin, Saxo-Instituttet
- Søren Vadstrup: Lektor, Institut for Bygningskunst og Kultur, Det Kongelige Akademi - Arkitektur, Design, Konservering, Formand,
- Henrik Oxvig (leder af forsvarshandlingen): Ph.d.-skoleleder, Lektor, Institut for Bygningskunst, By og Landskab, Det Kongelige Akademi - Arkitektur, Design, Konservering

Slots-og Kulturstyrelsen har ydet støtte til gennemførelse af ph.d.-projektet gennem Styrelsens pulje til styrkelse af forskerkompetencer. Ph.d.-projektet kan læses her:

(<https://adk.elsevierpure.com/en/publications/rekonstruktion-af-osebergskibet-form-konstruktion-og-funktion>).

Bygning og brug af skibe til krigsførelse i 1000-tallets Danmark – et flittigt downloadet ph.d.-projekt fra 2014

Museumsinspektør Morten Ravns ph.d.-projekt fra 2014 opnåede i 2020 en placering som Saxo-instituttets (Københavns Universitet) mest downloadede ph.d.-projekt med over 14.000 downloads i perioden 2014-2020.

Skuldelevspærringens alder

Siden udgravningen af skibsfundet ved Skuldelev i 1962 har de fem 1000-tals vrage været centerpunkt for omfattende undersøgelser, hvis resultater har været af afgørende betydning for vores viden om den sene vikingetids skibsteknologi og den deraf afledte samfundsmæssige betydning. Mens udforskningen af fundets genstande – skibene – har spillet hovedrollen, så har deres sekundære kontekst – spærringen – kun i begrænset omfang været i fokus. Ikke mindst er der betydelig usikkerhed om spærringens alder. Med dette projekt ønsker vi at finde relevant genstandsmateriale fra udgravningen i 1962 med henblik på datering samt foretage målrettede marinarkæologiske undersøgelser af fundstedet med henblik på dels en kortlægning af eventuelle in situ-bevarede dele af pælekonstruktionen, dels en tilvejebringelse af nyt materiale til datering m.m. Efter denne indsamling og indledende analysefase er det projektets målsætning at foretage en revurdering/præcisering af hændelsesforløbet, da spærringen blev etableret. Såfremt væsentlige nye resultater tilvejebringes, vil disses betydning i relation til Roskilde by og besejlingen på fjorden blive udforsket, hvorefter resultaterne vil blive søgt publiceret i et videnskabeligt tidsskrift. I 2019 blev der i samarbejde med ROMU (Roskilde Museum) arbejdet med at modne dette projekt, men i 2020 har modningsarbejdet været sat på pause pga. COVID-19.

Udgivelse af forskningspublikationer

Museets vision om at være en international forskningsinstitution opfyldes blandt andet ved, at museets forskningsmetoder og -resultater løbende offentliggøres i tidsskrifter og bøger både nationalt og internationalt. I 2020 forfattede museets medarbejdere otte publikationer.

Medarbejdernes publikationer udgivet 2020

- Johansen, Morten, Morten Ravn og Mikkel H. Thomsen 2020: To skibsfund med flasker fra Kriegers Flak i Østersøen. Gefjon, 5, 150-170.
- Magnus, Ole 2020: Tovværk til fem rekonstruktioner af Skuldelevskibene. Arbejdsrapport fra 2009. Roskilde.

- Ravn, Morten 2020: Early Medieval Nordic Boatbuilding Technology. Reflections on How to Investigate Negotiation Processes in Past Communities of Practice. *Lund Archaeological Review* 2018-2019, 97-110.
- Ravn, Morten 2020: Vikingetidens krigsflåder – bygning og brug. *Prøven*, 67, 8-21.
- Ravn, Morten 2020: Skibene under Operaen. *Trap Danmark*, bind 32, 15.
- Ravn, Morten 2020: Grønnegaard Havn – skibsfund fra Renæssancen. *Trap Danmark*, bind 32, 25.
- Ravn, Morten og Peter Ditlevsen 2020: Ivar Hertzprung – arkæologen der lagde navn til en asteroide. *Arkæologisk Forum* 43, 43-50.
- Sørensen, Trína og Martin Rodevad Dael 2020: Roar Ege. The Lifecycle of a Reconstructed Viking Ship. *Exarc Journal* 2020/2.

Medarbejdernes publikationer i proces 2020

- Orehoved Sejlrende – An analysis of the sch me opératoire of the blade tool production at a submerged Kongemose site in Storstrømmen. Fagfællebedømt forskningsartikel om flintteknologi og submarin stenalder. Irina Baez-Westerberg og Morten Johansen.
- The Oseberg Ship. Proceedings of the 15th International Symposium for Boat and Ship Archaeology. Marseille. Vibeke Bischoff. Status: in print.
- K ge Harbour – submerged and preserved, a early Mesolithic landscape under the modern harbour. Forskningsartikel til IJNA. Klara Fiedler.
- The Faroese Boat. Publikation af Morten Gøthche. Udgives i museets skriftserie Ships and Boats of the North.
- The Vordingborg Boat: Investigation, Presentation and Interpretation of a 14th-Century Boat-Find from Vordingborg Castle, Denmark. Forskningsartikel til IJNA. Morten Ravn, Tom Nicolajsen, Lars Meldgaard Sass Jensen, Aoife Daly og Arne Jouttij rvi. Status: Peer-reviewing conducted, editing and layout in process.
- The ship-grave from Ladby – analysis and perspective. Fagf llebed mt artikel forfattet af Anne C. Sørensen. Publiceres i antologi fra forskningsseminaret Early medieval monumental graves in Northern Europe afholdt i Sandefjord 17.-19. november 2009.
- The Skuldelev 3 reconstruction, Roar Ege: from reconstruction to retirement. Proceedings of the 15th International Symposium for Boat and Ship Archaeology. Marseille. Tr na Sørensen og Martin Rodevad Dael. Status: in print.
- The Medieval shipwreck from Kalverev Syd, Denmark. Proceedings of the 15th International Symposium for Boat and Ship Archaeology. Marseille. Mikkel H. Thomsen. Status: in print.
- Kalverev Syd – preliminary report on the excavation and documentation of a mid-13th century shipwreck from Storstrømmen, Denmark (submitted to *International Journal of Nautical Archaeology* 29. April). Mikkel H. Thomsen & Matko  vrljak. Status: under review.
- Artikler til *Trap Danmark*: Morten Ravn om Gislinge b den, Roskildeskibene, Varpelev b den, Slot  og Fribr dre  . Mikkel H. Thomsen om Prins Christian Frederik, K geskibene, Swarte Arent, og Guldborgsund middelalderskibe. Klara Fiedler om stenalder i Kalundborg. Klara Fiedler og Morten Johansen om stenalder i Storstrømmen. Samtlige 11 artikler er skrevet, og vi afventer kommentarer og opsatte versioner fra TRAP-redaktionen.
- Ivar Hertzprung – arkæologen, der lagde navn til en asteroide. Artikel til *Arkæologisk Forum*. Morten Ravn. Status: in print.

Forlagspublikationer udgivet

Vikingskibsmuseet forlag udgav 10. december 2020 "Jellingkongerne og deres forgængere" af professor emeritus Niels Lund, som siden 1960 har studeret vikingetidens historie. I bogen fremlægger Niels Lund sin opfattelse af Jellingkongerne, baseret på sit mangeårige arbejde som forsker og universitetslærer. Fremstillingen er videnskabeligt dokumenteret, men skrevet så også den almindeligt historisk interesserede læser kan være med.

Forlagspublikationer under forberedelse

- Skriftserien Ships and Boats of the North: I 2020 fortsatte Morten Gøthche arbejdet med The Faroese Boat, der påtænkes udgivet i museets skriftserie Ships and Boats of the North.

Konferencer

Den IV. Nordiske konference for marinarkæologi, der skulle have været afholdt på Vikingskibsmuseet 14-16 maj. 2020, blev udskudt til 5.-7. maj 2022

Forskningsforum:

Lektor Mark Schram Christensen fra Institut for Neurovidenskab på Københavns Universitet. Hjernen og Håndværket. Resultater fra et forskningsprojekt, der kombinerer eksperimentalarkæologi med kognitiv neurofysiologisk forskning. Teams. Mandag den 26. oktober kl. 13-14.

Der var planlagt yderligere tre forskningsfora i 2020, disse blev aflyst pga. COVID-19

Forsknings Samarbejder, nationale og internationale

ROMU

I 2020 har Vikingskibsmuseet og ROMU samarbejdet om at modne to forskningsprojekter: Seascape and Maritime Mobility in the Bronze Age og Skuldelevspærringens alder været sat på pause.

RUCMUS

Vikingskibsmuseet trådte i 2020 ud af det tværfaglige partnerskab RUCMUS.

Forskningsbiblioteket og Det Marine Arkiv

Se Samling, bibliotek og arkiver, side 50.

Lokal forankring

Vikingskibsmuseet bådelaug

Omkring halvdelen af de 318 bådelaugsmedlemmer er bosat i lokalområdet.

TS frihavnsordning

Vikingskibsmuseet er frihavn for medlemmer af Træskibs Sammenslutningen. Det betyder, at der hver sommer kommer træskibe til Roskilde, som lægger til og skaber ekstra atmosfære i museumshavnen.

Havneforum

Vikingskibsmuseet er medlem af Roskilde Havneforum. En forening af havnens aktører: Roskilde Sejlklub, Roskilde Roklub, Oplevelseshavnen, Roskilde Havneselskab, m.fl.

Nationalparkrådet

Som en central beliggende attraktion i Nationalpark Skjoldungernes Land har Vikingskibsmuseet et aktivt og godt samarbejde med for Nationalparksekretariatet.

Roskilde Fjordudvalg (RFU)

Ansvarlig for søafmærkningen i den sydlige del af Roskilde fjord. Med godkendelse fra Søfartsstyrelsen kan RFU nedlægge sømærker, oprette nye sømærker eller flytte sømærker. Udvalget ligger under Roskilde Kommune, Veje og Grønne områder, www.roskildefjordudvalg.dk. Medlemmerne er havnene omkring Roskilde fjord.

Service og kvalitet

Værtskab og serviceledelse

At give gæsterne en god oplevelse er grundlaget for evnen til fortsat at tiltrække nye besøgende og dermed opretholde en sund forretning. Museet ønsker at mestre det gode værtskab i hele servicekæden fra modtagelsen på web og i booking til minimum ventetid ved billetsalg og tydelig skiltning på museet. Fra mødet med gæsten ved aktiviteterne til udvalget og kvaliteten på ydelser i Café Knarr og Museumsbutik. Gennem de seneste fire år har museet derfor haft særlig fokus på værtskab og serviceledelse og på, hvordan samarbejde og indsatser kan bidrage bedst muligt til, at museet også fremover fremstår som et attraktivt sted at besøge og arbejde. Året igennem har museets teamledergruppe arbejdet sammen med museets ledelse om at sætte rammerne for at udvikle en god servicekultur samt defineret processer og systemer, der kan støtte det gode værtskab. Således blev der i 2020 arbejdet særligt med:

- **Corona-sikkerhed**
Museet har nøje fulgt regeringens retningslinjer i forbindelse med håndtering af COVID-19 smittefaren. Alle ansatte har bidraget til at sikre en tryk oplevelse for museets gæster, lige fra tjek og opfyldning af sprit-dispensere til anvisning og overholdelse af afstandskrav.
- **Booking, salg, arrangementer**
Første møde med museet er for mange gæster kontakten til bookingen, hvor en stor del af forårets arbejdstid blev brugt på løbende at om-booke caféarrangementer, sejladser, skoleforløb og andre private bookinger, som skulle have været afholdt i lukkeperioden. Derudover var der stort fokus på løbende opdatering af retningslinjer og information til museets gæster via hjemmeside og ved personlige henvendelser.
I efteråret indledte afdelingen et arbejde med at strømline tilbud og produktpakker til både virksomheder og private, for på længere sigt at optimere både kundeoplevelsen og de interne arbejdsgange på museet. Dette arbejde kommer til at fortsætte den næste periode.

Café Knarr

Café Knarr har af TripAdvisor fået tildelt prisen "Travelers Choice 2020" pga. gode anmeldelser.

Ansvar for caféen blev i 2020 flyttet over under publikumschefen, hvilket er et udtryk for museets ønske om at styrke publikumsoplevelsen og øge tiltrækningskraften. Ud fra det ønske søgte og ansatte museet derfor også en daglig leder af caféen, som skal udvikle nye, spændende menuer ud fra caféens koncept om "Ny Nordisk Vikingemad" samt stå som garant for kvaliteten i dagligdagen såvel som ved specielle arrangementer som f.eks. selskaber og møder.

Med baggrund i Corona-situationen og udeblivelsen af udenlandske turister satte caféen i 2020 ekstra fokus på at få flere af de lokale Roskildeborgere samt et større antal danske turister til at besøge museumsøen og caféen. Tunet, der tidligere var betalingsområde, blev f.eks. åbnet for offentligheden, hvilket fik en positiv effekt på besøgstallet og salget i caféen, og både øl-smagning og pop-up koncert var i 2020 med til at præge stemningen på Tunet.

Størstedelen af de mange dansearrangementer, der plejer at blive afviklet på Tunet hver sommer, udeblev i 2020, da forsamlingsforbuddet og afstandskravet gjorde det svært for danserne at mødes. Disse arrangementer har altid haft stor betydning for caféens omsætning i aften timerne, og ret hurtigt blev det erkendt, at der ikke var grundlag for aftenåbning, og caféen har derfor været lukket om aftenen.

Da vintersæsonen startede var besøgstallet hurtigt nedadgående, og besøgstallet var som forventet meget lavt i forhold til sommersæsonen. Caféen lukkede ned i december grundet Corona-restriktioner.

Museumsbutik

Museumsbutikken har igennem en årrække været meget velbesøgt og haft en stadigt stigende omsætning fra år til år. Men i 2020 har butikken været hårdt ramt af Corona-nedlukning og udeblevne gæster. På den baggrund faldt omsætningen i 2020 med cirka 66 % i forhold til året før. Til gengæld lykkedes det at skabe en 3 % stigning i omsætningen pr. gæst.

Butikkens personale forestår også billetsalg, og som følge af det lavere besøgstal og dermed manglende omsætning og mindre travlhed så museet sig desværre nødsaget til at afskedige to faste medarbejdere. Alle resterende medarbejdere i butik og billetsalg blev, som øvrige medarbejdere på museet, i en periode hjemsendt med lønkomensation. Eneste undtagelse var butikkens teamleder, der i den periode fortsat arbejdede en dag om ugen.

Da museet igen fik lov til at slå dørene op, var det med en ombygget, flot og opdateret butik. Butiksarealet var blevet udvidet og der var blevet etableret og skiltet en ensrettet rute gennem butikken, alt sammen for at skabe bedst mulig afstand og bedre plads til passage for museets gæster.

I 2020 oplevede museet en større andel af danske gæster og danske børnefamilier. Det medførte, at butikkens udstilling af varer blev justeret, så den i lidt højere grad henvendte sig til danske børnefamilier, dog uden at butikkens grundlæggende koncept og fremtoning blev væsentligt ændret. Den nye Corona-virkelighed medførte desuden en række nye opgaver og rutiner for personalet, idet både butikken samt overfladerne i Museumshallen nu skal afvaskes og sprittes af flere gange dagligt, ligesom mundbind og visir blev obligatorisk for personalet.

Under årets anden nedlukning af museet 9. december valgte museet at holde museumsbutikken åben og give folk mulighed for at købe julegaver. Butikken havde således åbent til og med 20. december.

Atmosfære og stemning

Vikingskibsmuseet ønsker at være et mødested for mennesker og fællesskaber, og det gælder både for museets gæster, Roskildes borgere, havnens brugere og de mange frivillige i bådelaugene. Det betyder, at museet f.eks.:

- Stiller lokaler til rådighed for bådelaugenes og Venneforeningens arrangementer
- Åbner Tunet for danse- og musikarrangementer flere gange om ugen
- Stiller museets lokaler og pladser til rådighed for den lokale arrangementer
- Huser "Roskilde vinterbaderes saunahus på ydermolen
- Er frihavn for træskibe
- Skaber atmosfære med beplantning og udeservering

Atmosfære på Tunet ved juletid.

Atmosfære på værftspladsen.

Samling, bibliotek og arkiver

Hovedopgaverne i 2020 bestod af en afsluttende genstandsgennemgang og overdragelse af materiale til Nationalmuseet, samt udarbejdelsen af en projektbeskrivelse med henblik på en kvalificering af samlingsvaretagelse på Vikingskibsmuseet. Heri indgik en beregning af ressourcebehov i forhold til arbejdet med at opkvalificere og konvertere museets lokale samlingsdatabase i SARA, og en dialog med Nationalmuseets afdeling for Miljøarkæologi og Materialeforskning vedrørende deponering af ikke-konserverede vanddrukne, arkæologiske og historiske trægenstande, Og endelig skal nævnes bidrag til Vikingskibsmuseets Samlingsstrategi: Indsamling, registrering og bevaring.

Magasin

I processen med etablering af eget magasin er der foretaget en del erfaringsindsamling samt forespørgsler vedrørende eksterne magasinløsninger. Der er arbejdet med tanken om fremtidig deponi af store mængder organisk materiale.

Arbejdet med at etablere et kommende magasin har dannet udgangspunkt for en kvalificering af samlingsvaretagelse på Vikingskibsmuseet, ligesom det er indgået i arbejdet med museets samlingsstrategi.

Der er udgivet en vejledning for brug af godkendte pakkematerialer samt indholdsmærkning.

Genstandssamling

Nationalmuseets afdeling for Magasinering og Kulturhistorisk konservering, modtog med udgangen af 2020 den resterende genstandssamling, der tilhører Nationalmuseet.

Genstandsmateriale fra 31 udgravninger, heraf 16 med velbevarede genstande, blev afleveret den 8. oktober 2020.

Opgørelse over VIR sagsnumre fra 2015 og frem består af estimeret 130.000 genstande, fordelt på 173 udgravninger og forundersøgelser.

Det Marine Arkiv

I 2020 fortsatte arbejdet med at gennemgå og arkivere sagerne i Det Marine Arkiv i museets magasinfaciliteter i Himmelev. I 2019 blev arkivmaterialet opdelt i materiale, der er scannet, og materiale, der skal scannes. Scanningen af de ikke allerede digitaliserede arkivalier, der skulle have fundet sted i 2020, blev udsat. Biblioteket anvendes af museets ansatte og besøgende, men i 2020 var biblioteket fysisk lukket for gæsteforskere og besøgende grundet COVID-19. Scanning af udgravningsdias i det marine arkiv fortsatte i 2020.

Den fysiske indretning af Det Marine Arkiv er udvidet med 100% pladskapacitet. Det resterende beretningsmateriale, hvoraf 79 sager med ekstraordinært stort dataindhold, er blevet gennemgået. Materialet foreligger nu forberedt til registrering, digitalisering og pakning.

I alt tegningsmateriale fra i alt 108 beretninger fordelt på 48 arkivkasser er blevet gennemregistreret.

FREDSØ Arkivet, med VIR j.nr. 200, er gennemgået og pakket i 42 arkivkasser. I alt 1920 registreringer.

Samplingsinspektør fra Nationalmuseet Marie Th. Laursen besøgte arkivet for at gennemgå beretningsarkivet (8 arkivkasser) vedrørende Kolding Koggen VIR j.nr. 82, og modtog også den digitaliserede version.

Forskningsbiblioteket

Vikingskibsmuseet driver sit eget forskningsbibliotek. Biblioteket er åbent for offentligheden efter aftale. Alle bøger registreres i Nationalmuseets elektroniske database NatKat, som er en ekstern database på Det Kongelige Bibliotek. Bøgerne er dermed søgbare via internettet.

Det Kongelige Bibliotek meddelte i oktober 2020, at da de har udviklet et nyt bibliotekssystem Alma, vil de fra sommeren 2021 ikke længere understøtte det nuværende system Aleph. Som konsekvens heraf vil Det Kongelige Bibliotek ikke længere kunne tilbyde Vikingeskibsmuseet at indgå i Nationalmuseets bibliotekssystem. I begyndelsen af december havde museets forskningskoordinator og biblioteksansvarlige derfor opstillet fem scenarier for en løsning på den fremtidige drift af biblioteket. Efter en gennemgang og vurdering af de forskellige scenarier blev det besluttet at overgå til Reindex som bibliotekssystem og dermed udtræde af samarbejdet med Nationalmuseet og Det Kongelige Bibliotek og fortsætte som et selvstændigt bibliotek med eget site.

Ud over den daglige drift af biblioteket: Indkøb og indlemmelse af nye publikationer, udlån og modtagelse af bibliotekets brugere samt anden administration (herunder bytteforbindelser, kontorhold og opstillingssystematik) blev digitaliseringen af museets pressekliparkiv afsluttet. Denne opgave har siden 2018 været varetaget af tre frivillige fra Vikingeskibsmuseets Venneforening. Museet er meget taknemmelige for den store frivillige indsats.

Billedarkiv og fotoværksted

I 2020 blev museets billedarkiv varetaget af museets fotograf, med hjælp af kollegaer til at håndtere billedsalg og salg af filmklip.

Videoproduktion

Følgende 43 filmproduktioner blev afsluttet i 2020:

- 15.01.2020 Uddannelse i sejlads-, kyst- og friluftsliv
- 14.02.2020 Reklamevideo til diodeskærm ved Nørreport, København
- 24.02.2020 Trailer: Værk- og stedanalyse ved Institut for Bygningskunst og kultur, KDAK
- 24.02.2020 Værk- og stedanalyse ved Institut for Bygningskunst og kultur, KDAK
- 11.03.2020 Søren Sindbæk om det nye museum
- 31.03.2020 Forårsklargøring af Bådsamlingen
- 31.03.2020 Livet om bord *Havhingsten: Agterskibet*
- 02.04.2020 Forårssøsætning af Bådsamlingen
- 20.04.2020 Livet om bord på *Havhingsten: Forskibet*
- 20.04.2020 Livet om bord på *Havhingsten: Midtskibet*
- 20.04.2020 Livet om bord på *Havhingsten: Løftingen*
- 20.04.2020 Livet om bord på *Havhingsten: Madlavning*
- 23.04.2020 Forårssøsætning af *Havhingsten*
- 29.04.2020 Livet om bord på *Havhingsten: Roning*
- 02.06.2020 Reparation af *Ottar*
- 04.06.2020 Vikingeskibsmuseet genåbner
- 25.06.2020 Reklamevideo til diodeskærm ved Nørreport, København
- 01.07.2020 Livet om bord på *Havhingsten: Masterejsning*
- 03.07.2020 Værftspladsen genåbner
- 07.07.2020 Omvisning på *Havhingsten*
- 09.07.2020 Roskilde Domkirke og Vikingeskibsmuseet
- 10.08.2020 Kløvedag på Værftspladsen
- 20.08.2020 Louise K. Henriksen til Archaeology Now
- 30.08.2020 Køl til *Havhingsten*
- 10.09.2020 Samling af stævn på *Havhingsten*
- 17.09.2020 *Delmenhorst* fundet. Slaget i Femern Bælt 1644
- 22.09.2020 Skibssiden på et vikingeskib
- 25.09.2020 *Havhingsten* på Slesvigtoget
- 25.09.2020 Delfinformet hank til kanon fra *Delmenhorst*

29.09.2020 Nitning
30.09.2020 Efterårsferie: Hvordan bygger man et vikingeskib
30.09.2020 Efterårsferie: Kvinder i vikingetiden
02.10.2020 Efterårsferie: Hvordan sejler man et vikingeskib
06.10.2020 Efterårsferie: Jern i vikingetiden
22.10.2020 Efterårsferie: Krigerens fortælling
27.10.2020 Bundstok og spant
03.11.2020 Rikke Johansen, interview på Vikingeskibsmuseet
05.11.2020 A 'rum' – for the Viking sailor
06.11.2020 *Havhingsten* på Slesvigtogt
11.11.2020 Produktion af trænegler
25.11.2020 The Keelson
09.12.2020 1:10 papmodel af Skuldelev 3
11.12.2020 *Ottar* byggeri

Økonomi, administration og bygningsdrift

Årsregnskab 2020

Tilskud og indtægter

Vikingskibsmuseet har modtaget kr. 15.889.849 i offentlige driftstilskud i 2020.

Roskilde kommune ydede et tilskud på kr. 9.391.789; sammenlignet med året før blev det kommunale tilskud reduceret med 227.158 kroner – som netto mellem en prisfremskrivning og en besparelse.

Staten ydede et samlet tilskud på kr. 6.498.060; sammenlignet med året før er det statslige tilskud forøget med 38.389 kroner – som en kombination af en prisfremskrivning og en dispositionsbegrænsning.

Museets faste offentlige tilskud i 2020 udgjorde i alt 27,1 % af museets driftsgrundlag, mod 27,8 % året før. Dette procentfald skyldes blandt andet, at museets egen indtjening er steget i året – især på det marinarkæologiske IDV.

Ud over de offentlige driftstilskud har museet tiltrukket kr. 940.948 i tilskud og donationer, øremærket til forskellige projekter; primært til aktiviteter i forbindelse med bogproduktion, udstilling og formidlingsprojekter.

Museet har modtaget donationer og tilskud fra følgende fonde og firmaer:

Kulturministeriet, Beckett Fonden, Alfred Goods Fond, Den Heilmstjerne-Rosencroneske stiftelse, Lilian og Dan Finks Fond, Veluxfonden, Landsdommer V. Gieses Legat, Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond, Furi Appel og Gunnar Niskers Fond og en privat person.

Tilskud og indtægter - år 2020

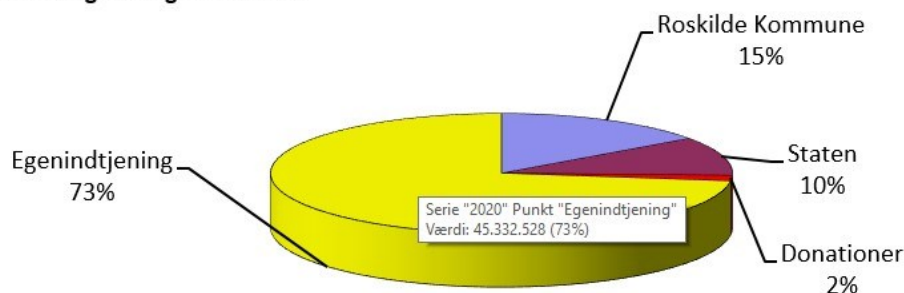

Fig. 1: Tilskud og indtægter 2020

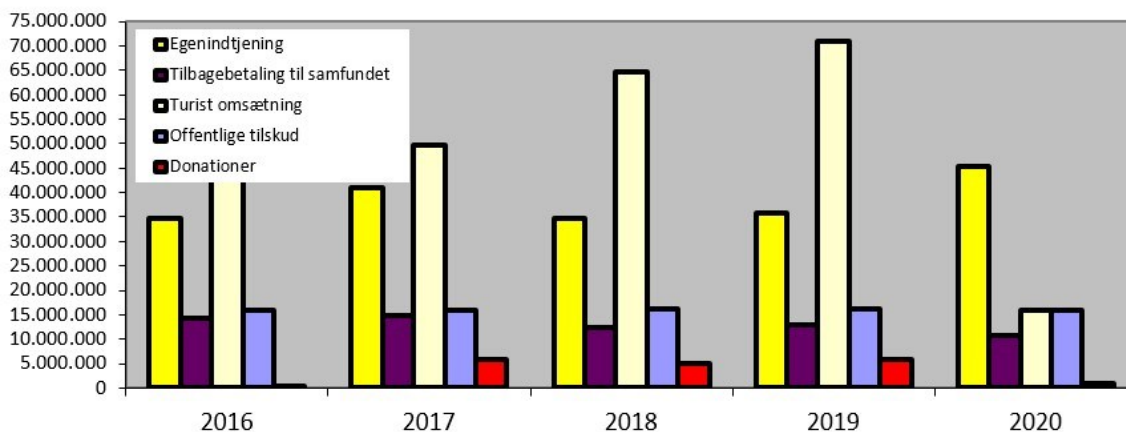

Fig. 2: Udvikling i tilskud og indtægter sammenlignet med turistomsætning mv. fra 2016 – 2020

Besøgende

I alt 56.450 gæster har besøgt museet i 2020, heraf 37.203 voksne og 19.247 børn og unge under 18 år. 43,1 % af museets gæster kom fra udlandet. Besøgstallet for 2019 var 170.547. Der er således et kraftigt fald på 114.097 besøgende. Faldet skyldes lukning af museet i perioder af 2020 samt rejseforbud for udenlandske turister.

Der var budgetteret med en forventning om 167.420 gæster. Det faktiske besøgstal blev altså cirka 66,9 % mindre end forventet.

Rent økonomisk betød dette, at den samlede entréindtægt blev kr. 10.412.996 mindre end budgetteret.

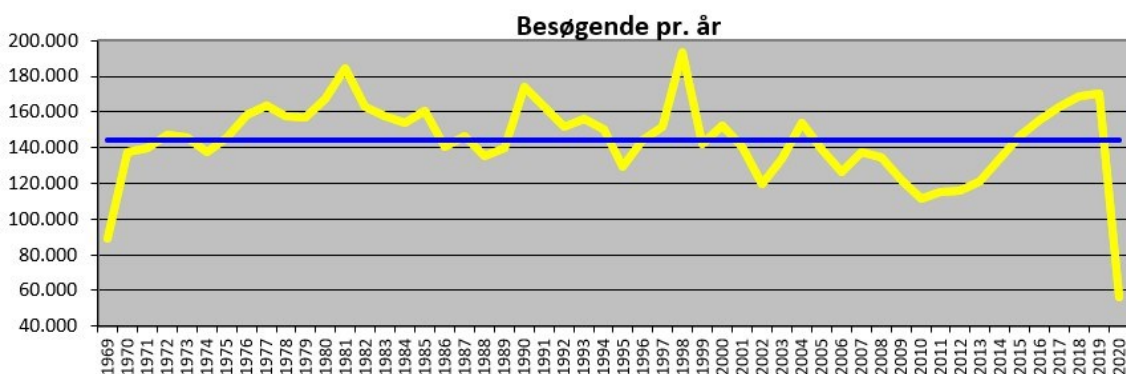

Fig. 3: Besøgstal: udvikling fra 1969 til 2020

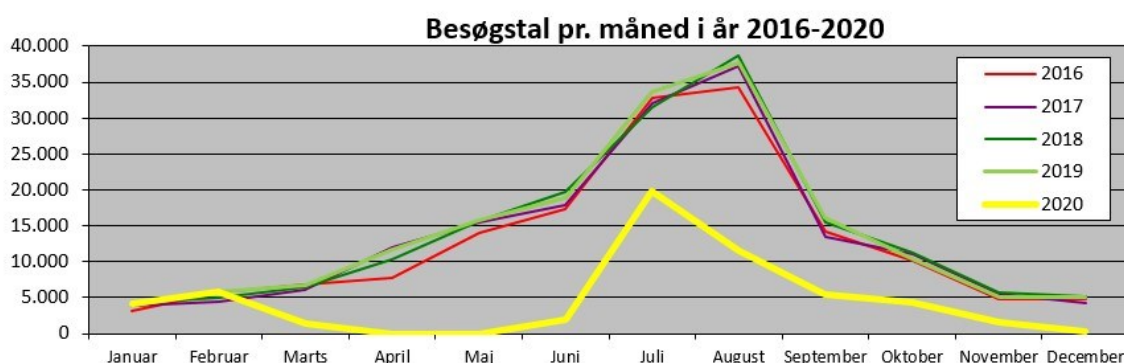

Fig. 4: Museets besøgende fordelt på måneder: udvikling 2016 - 2020

Museet har opsat en publikumstæller på Vindebroen for at registrere alle besøgende på museumsområdet. Optællingen viser, at 360.358 personer i 2020 har passeret ind på museumsområdet hen over døgnets 24 timer (mod 462.871 i 2019), og 56.450 af disse gæster har løst billet til museet.

Af de resterende 303.908 personer, som færdes på museumsområdet, er 192.895 registreret inden for museets åbningstid mellem kl. 10-17 fra 1. maj til 31. oktober og kl. 10-16 fra 1. november til 30. april, mens den resterende del på 111.013 har besøgt området primært efter kl. 17.

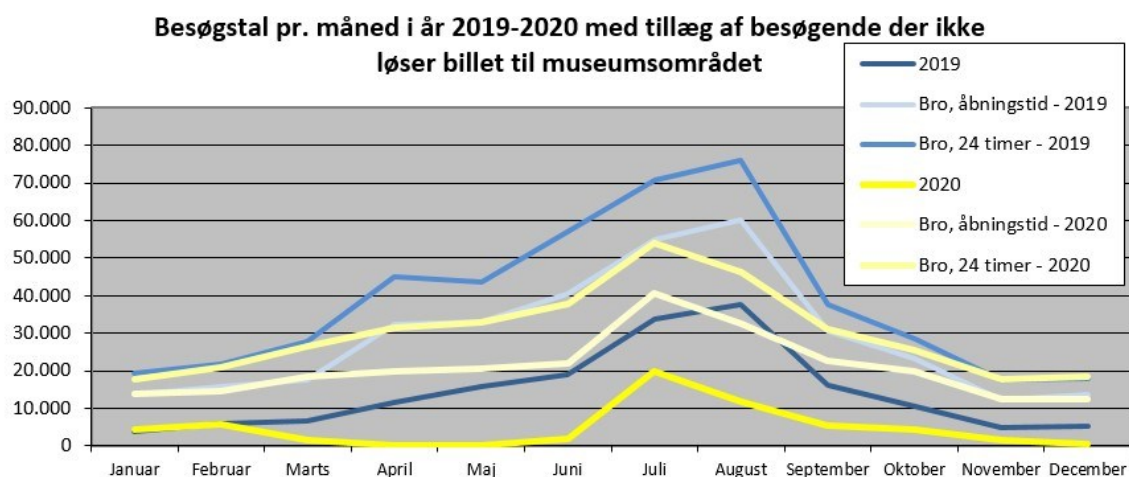

Fig. 5: Besøgstal med besøgende på museumsområdet 2019 – 2020 inkl. ikke betalende gæster.

I besøgsgruppen "Voksne i grupper" indgår aftaler med forskellige kortudbydere såsom FDM, Danhostel, særlige pris aftaler med incoming-bureauer og lignende.

Udvikling i besøgende fra 2016-2020

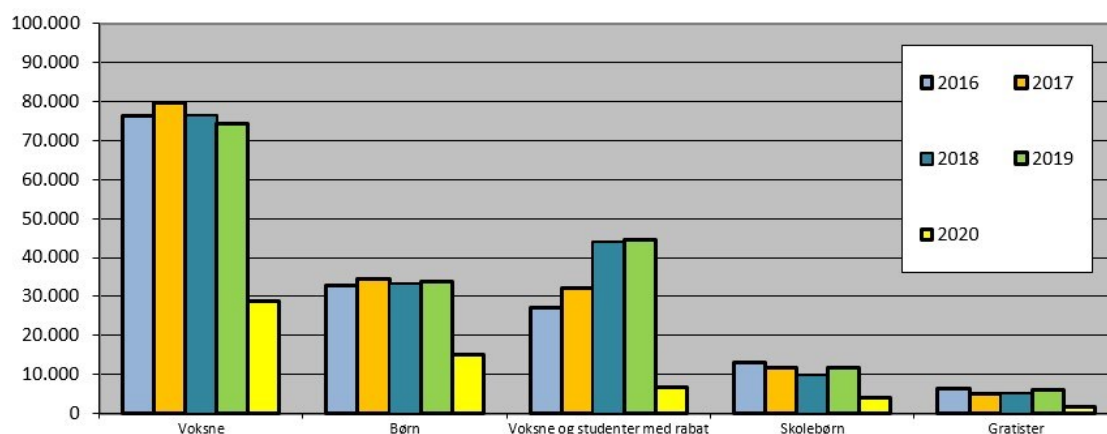

Fig. 6: Udvikling i besøgsgrupper 2016 – 2020

I forbindelse med billetsalget er 15.905 gæster, svarende til cirka 28,2 % af de besøgende, blevet spurgt om hjemland eller postnummer. 43,1 % af museets betalende gæster kom i 2020 fra udlandet, mens 56,9 % kom fra Danmark. Af de besøgende kom 8,0 % fra Roskilde.

I faldet på besøgstallet på 114.097 er kun de 8.216 danske besøgende, hvorfor faldet afspejler en besøgsfremgang i procent på 33,3% danske besøgende.

Besøgssammensætningen af de udenlandske gæster har ændret sig fra sidste år, således på de store besøgsgrupper:

Tyskland	+7,7%	= 17,1%
USA og øvrig Nordamerika	-12,0%	= 2,2%
Storbritannien	-3,4%	= 2,9%
Italien	-2,7%	= 1,7%
Sverige	-1,2%	= 1,3%
Frankrig	-4,1%	= 3,9%
Holland	-0,3%	= 3,4%
Øvrige Europa	-11,3%	= 8,0%
Asien	-4,8%	= 1,5%
Afrika	+0,2%	= 0,0%
Sydamerika	+1,0%	= 1,0%

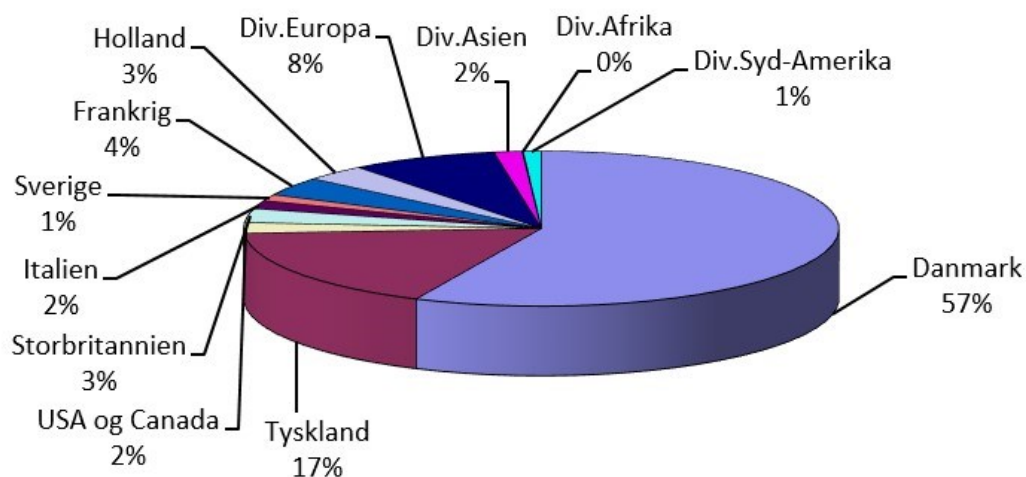

Fig. 7: Den internationale sammensætning af betalende gæster i 2020

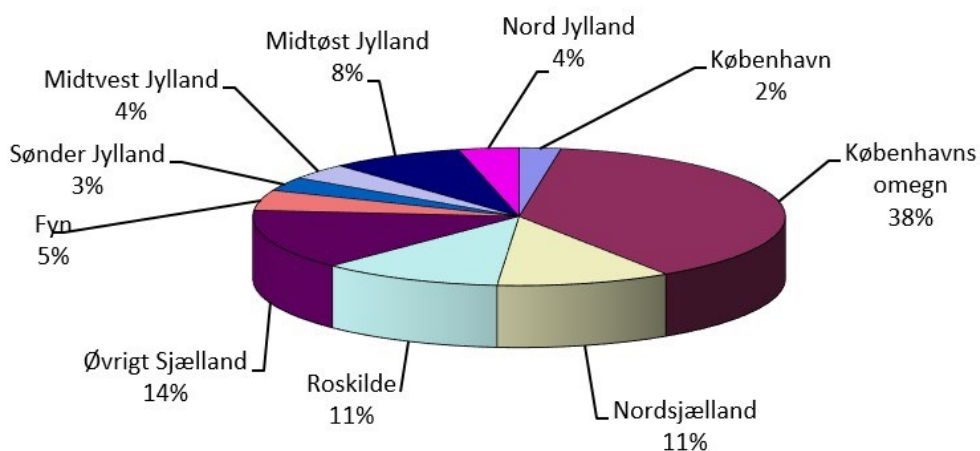

Fig. 8: Fordeling af de 56,9 % danske besøgende på landsdele 2020

Sejlads

I alt 1.907 gæster har i 2020 deltaget i sejlads med både fra museets bådsamling på Roskilde Fjord. Som en naturlig følge af Corona-situationen ses en tilbagegang i forhold til året før på 15.388 deltagere, svarende til 89,0 %. Tilbagegangen fordeles på 10.803 færre deltagere på turistsejladser, 1.983 færre deltagere på sejladserne for skolebørn og 2.647 færre deltagere på private gruppesejladser.

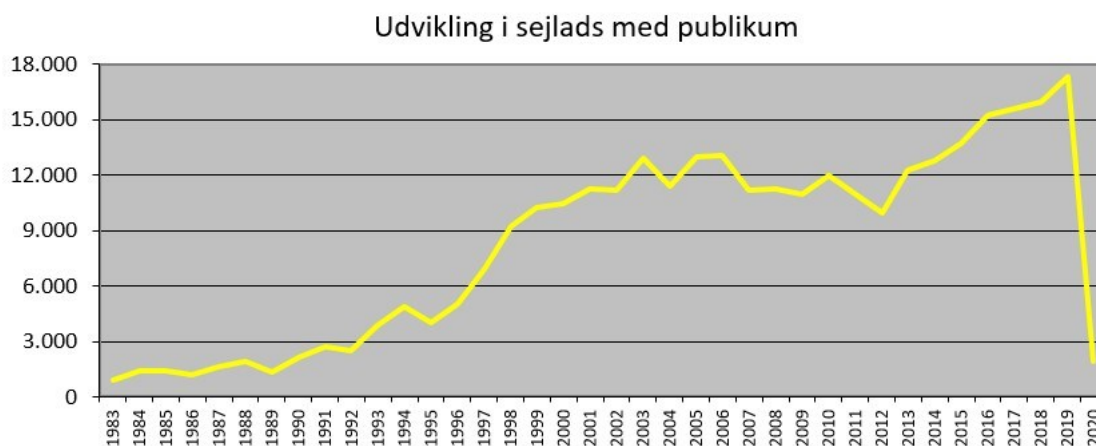

Fig. 9: Antal gæster, der har deltaget i sejlads 1983 - 2020

Omsætningen i sejladsen er faldet fra kr. 1.176.257 i 2011 til kr. 242.978 ekskl. moms i 2020, svarende til et fald på cirka 79 %.

I forhold til 2019 er omsætningen faldet med kr. 1.732.146.

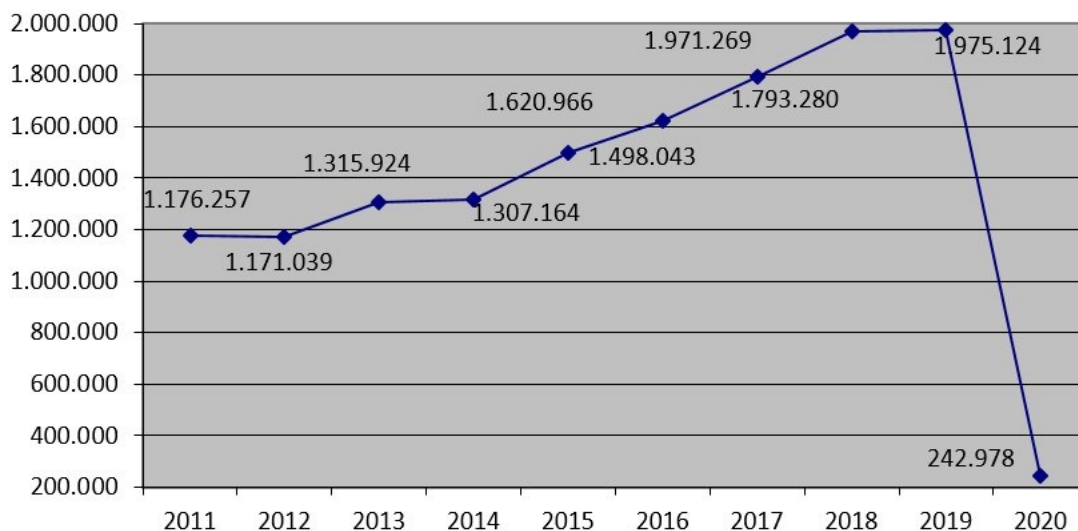

Fig. 10: Udvikling i omsætning i sejladsen (ekskl. moms) 2011 - 2020

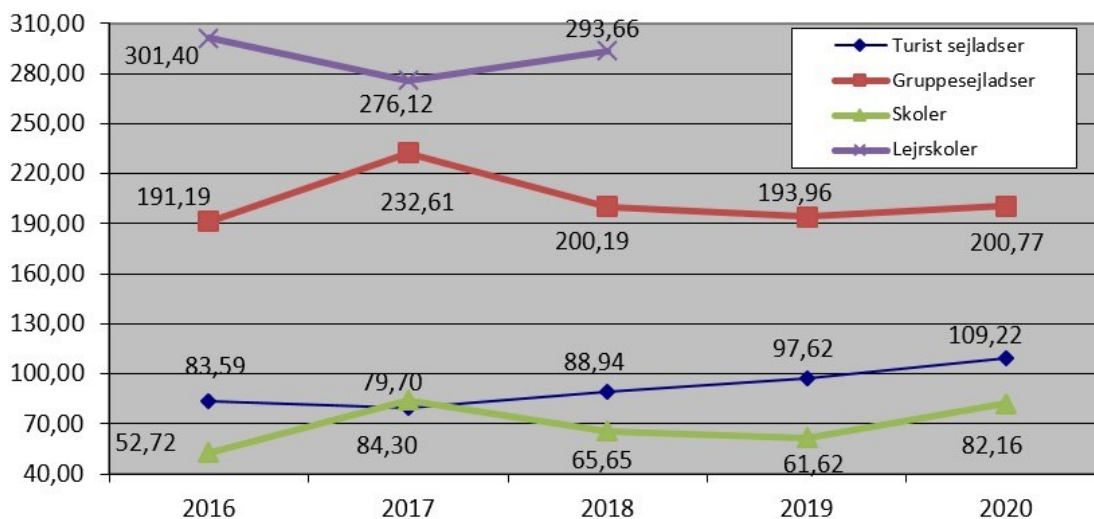

Fig. 11: Udvikling i sejladssomsætning pr. sejlede gæst, fordelt på sejladsgupper (ekskl. moms) 2016 – 2020

For turistsejladserne ligger gennemsnitsprisen på kr. 109,22. Hvilket svarer til, at billetprisen var inkl. moms i 2020 var kr. 120 (ekskl. moms kr. 100) for 1 times turene. Årsagen til den lidt højere omsætning end billetpriser er, at der har været en højere belægning/solgt flere billetter end der er registreret deltagere på sejladserne.

For skolesejladser er gennemsnitsprisen pr. sejlede elev steget til kr. 82,16. Årsagen til denne stigning er, at der betales en standardpris for én 8, 12 eller 16 personers båd og at det så kan være forskellige antal elever, der rent faktisk kommer og gennemfører sejladserne. I 2020 har der været færre elever i snit pr. båd end i 2019, hvilket får gennemsnitsprisen pr. elev til at stige.

For gruppesejladser bliver priserne udregnet efter gæsteantallet og turens længde, hvilket giver mere individuelle priser og dermed ikke helt sammenlignelige.

Der har ikke været lejrskoler i 2020.

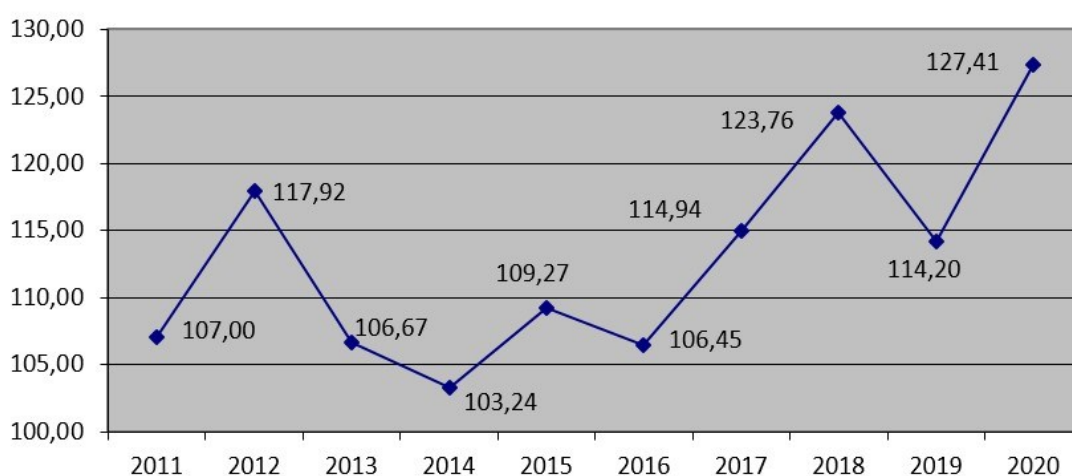

Fig. 12: Udvikling i samlet sejladssomsætning pr. sejlede gæst (ekskl. moms) 2011 - 2020

Omsætningen pr. sejlsende gæst er i perioden 2011 - 2020 steget fra kr. 107,00 til kr. 127,41 ekskl. moms, svarende til en stigning på cirka 19 %. Årsagen til stigningen i omsætningen pr. gæst i 2020 er at der ikke har været udbudt særligt mange sejladser, og disse derfor har været bedre booket og samtidig har der været væsentlig færre aflysninger af sejladser end tidligere år.

Sejladsoomsætningen pr. museumsgæst er faldet fra kr. 10,22 til kr. 4,30 ekskl. moms, svarende til et fald på cirka 58 %.

Der har på grund af restriktionerne med mere afstand mellem de sejlsende gæster, og at vi samtidig ikke har måttet sætte sejl på skibene, ikke været den store efterspørgsel på sejladser, hvilket har resulteret i antallet af de udbudte sejladser. Samlet set er der derfor kommet meget færre turister på vandet end tidligere år.

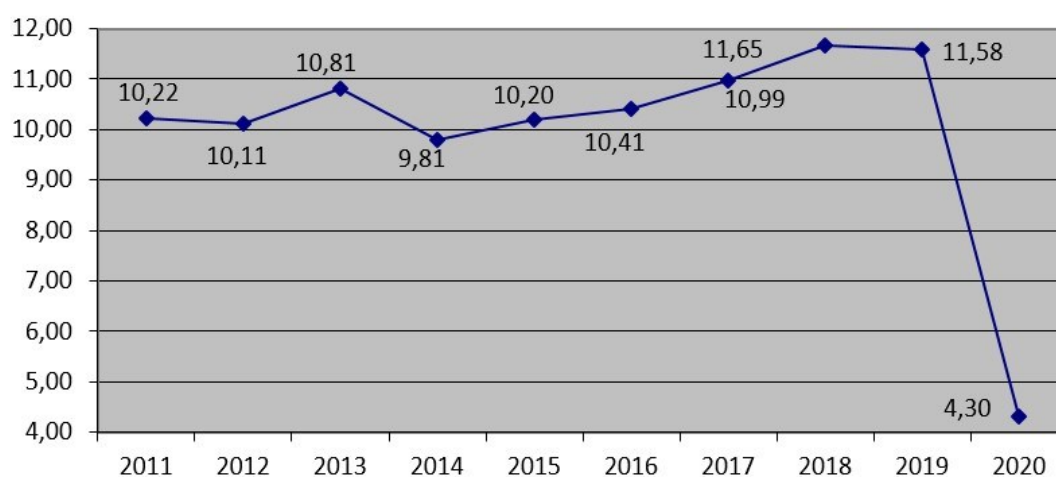

Fig. 13: Udvikling i sejladsoomsætning pr. museumsgæst (ekskl. moms) 2011 - 2020

Sejlsaktiviteten er normalt størst i forårs- og sensommermånederne, hvor skoler og firmaer udgør de store kundegrupper. I perioden medio juni til medio august holder skoler og firmaer ferie, hvorfor aktiviteten stort set begrænses til turistsejladser.

I 2020 er sejladserne først kommet i gang i juni og er på et meget lavt niveau, som primært skyldes afstandskravene mellem gæsterne, som også betød, at skibene ikke kunne føre sejl, så det kun har været muligt at ro.

Udvikling i sejladser fra 2016-2020

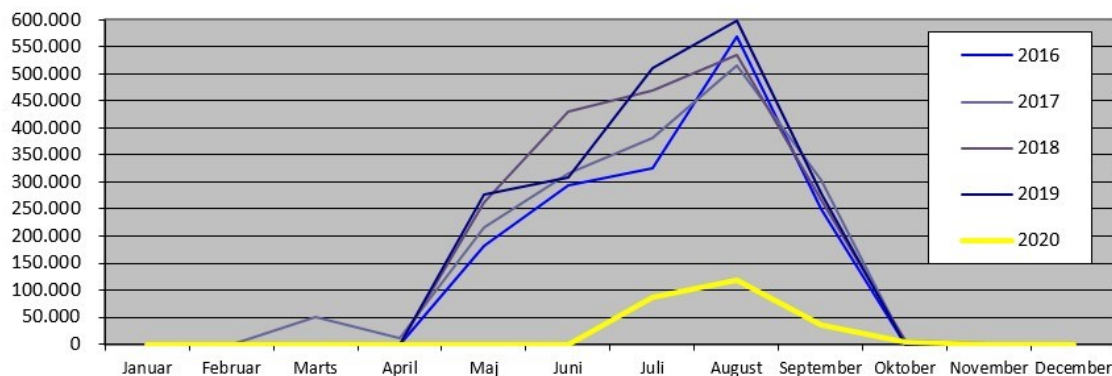

Fig. 14: Sejladsoomsætning fordelt på måneder (ekskl. moms) 2016-2020

Butik

Omsætningen i butikken er steget igennem en årrække. Som en naturlig følge af Corona-situationen faldt omsætningen i 2020 og er på kr. 2.210.789. Butikkens omsætning er i 2020 faldet med kr. 4.300.170 i forhold til året før.

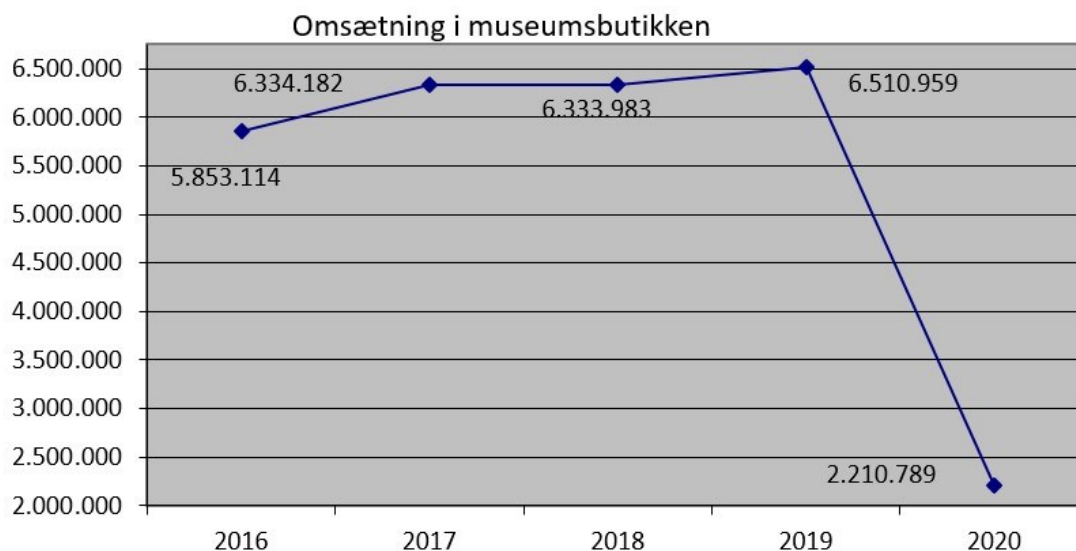

Fig. 15: Udvikling i butiksoomsætning (ekskl. moms) 2016 – 2020

Den gennemsnitlige omsætning pr. gæst er steget fra kr. 37,58 i 2016 til kr. 39,16, svarende til en stigning på cirka 3,0 %.

Den stigende omsætning pr. gæst afspejler bl.a. at museet i 2020 skabte mere plads til butikken, som følge af afstandskravene mellem gæsterne. Dette har også haft den indvirkning, at der er bedre mulighed for at servicere den enkelte gæst og det har matchet mere med butikkens kapacitet.

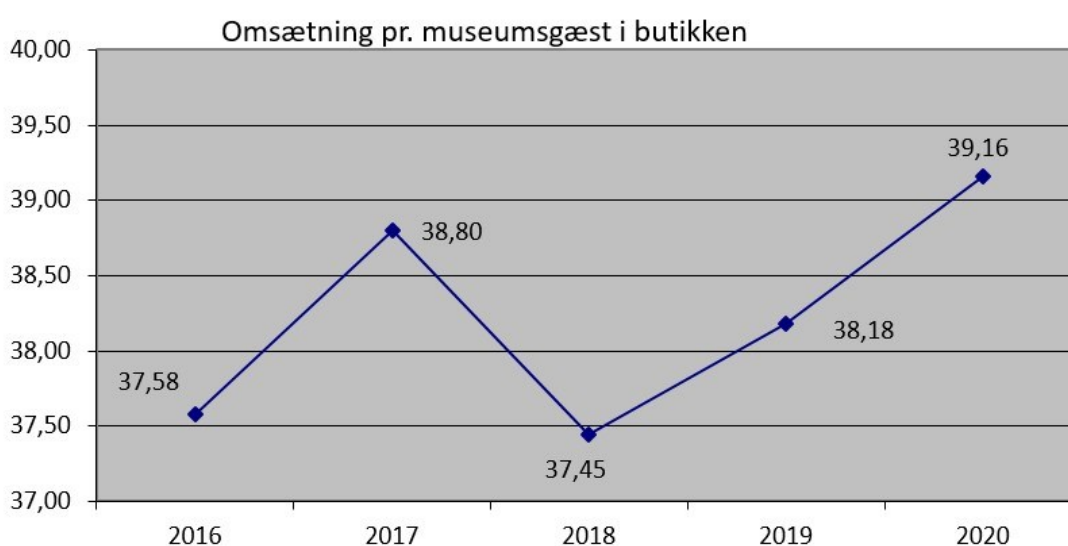

Fig. 16: Udvikling i butiksoomsætning pr. gæst (ekskl. moms) 2016 – 2020

Omsætning i museumsbutikken fordelt på måneder

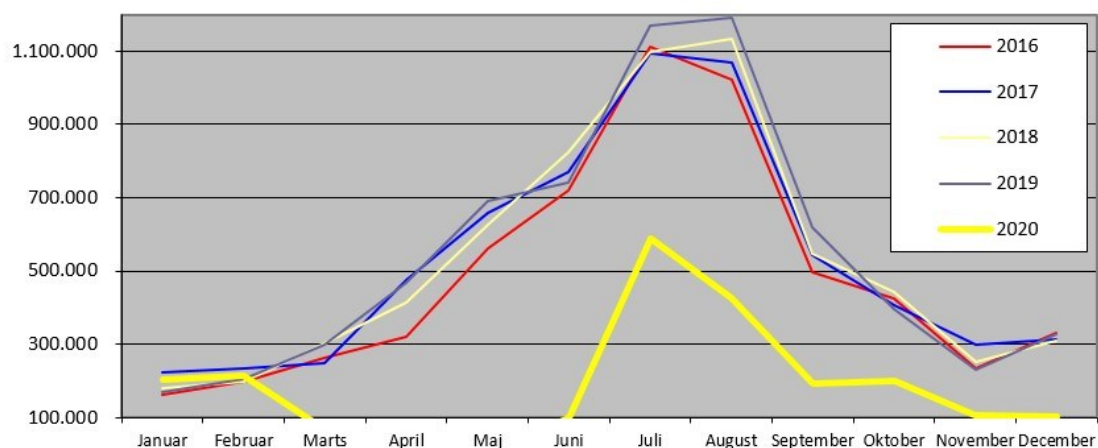

Fig. 17: Udvikling i butiksomsætning pr. måned (ekskl. moms) 2016 – 2020

Café Knarr

Museet driver selv Café Knarr. Omsætningen i Café Knarr blev på kr. 2.306.961 ekskl. moms. Omsætningen i 2019 var på kr. 4.710.188. Faldet i omsætningen på kr. 2.403.227 skyldes bl.a., at museet har været lukket for gæster i perioder, og at der ikke har været særlig mange udenlandske gæster.

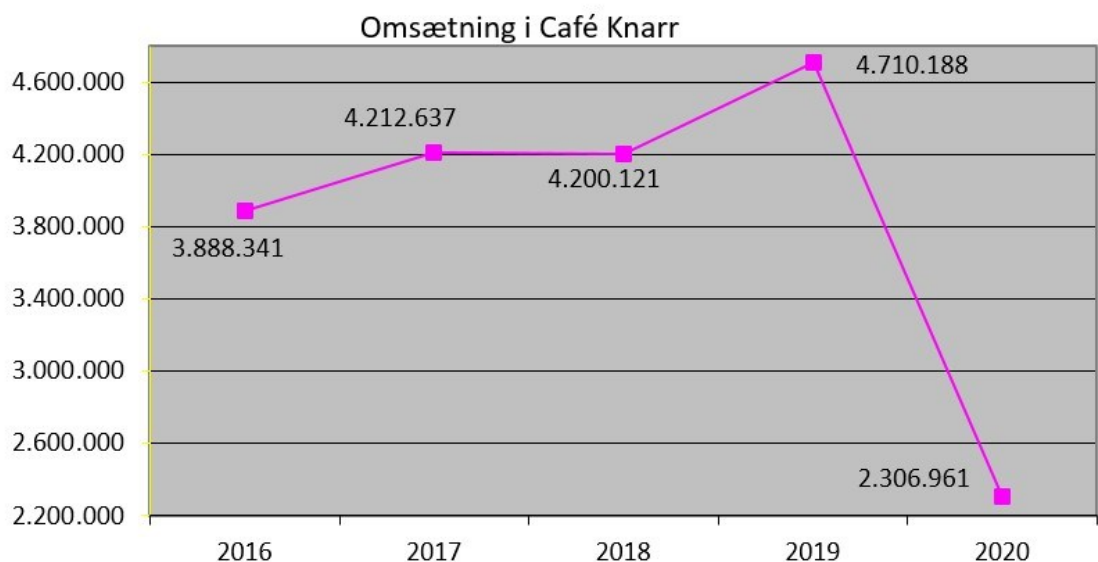

Fig. 18: Udvikling i caféomsætning (ekskl. moms) 2016 – 2020

Omsætningen pr. gæst var i 2016 kr. 24,97. Omsætningen for 2020 pr. gæst er på kr. 40,87. Årsagen til at omsætningen pr. gæst er steget fra 2019 til 2020 med kr. 13,25, har været, at flere lokale borgere har brugt caféen uden af de har besøgt museet, hvilket tæller positivt i målingen af den samlede omsætning op mod de besøgende gæster til museet. Der findes ikke tal for antal på lokale borgere, der benytter denne mulighed.

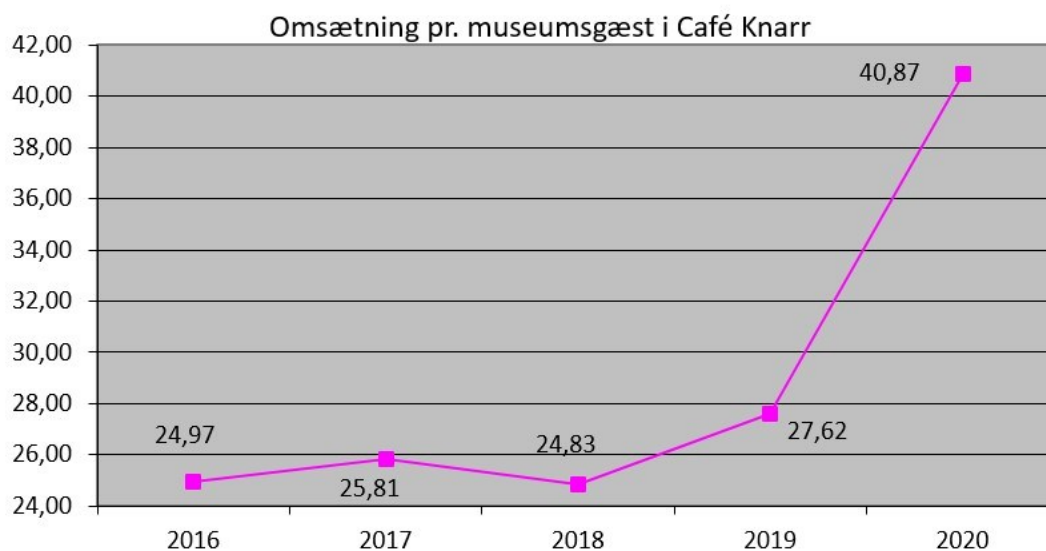

Fig. 19: Udvikling i caféomsætning pr. gæst (ekskl. moms) 2016 - 2020

Omsætningen i Café Knarr ligger primært i sommerhalvåret og følger ikke helt museets besøgstal, da caféen i højere grad i 2020 er blevet brugt af de lokale borgere som café.

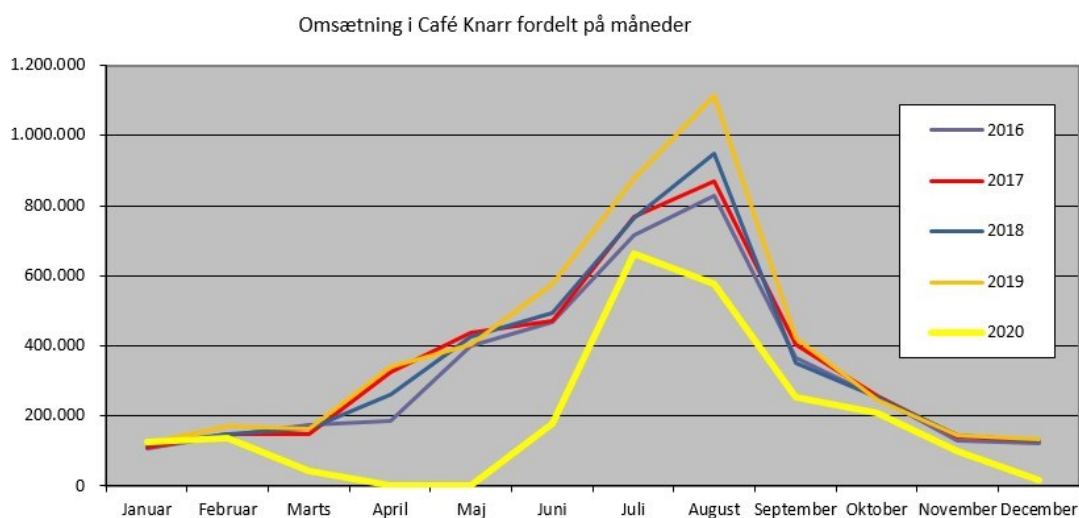

Fig. 20: Udvikling i caféomsætning pr. måned (ekskl. moms) 2016 – 2020

Omsætning pr. gæst

Samlet set har museet haft en omsætning pr. gæst på kr. 154,39 (ekskl. moms) i 2020 mod kr. 166,23 i 2019. Omsætningsfaldet kommer primært fra et fald på entré på kr. 19,01 og publikumsaktiviteter på kr. 6,62 og modregnes af en stigning på caféomsætningen i Café Knarr på kr. 13,21.

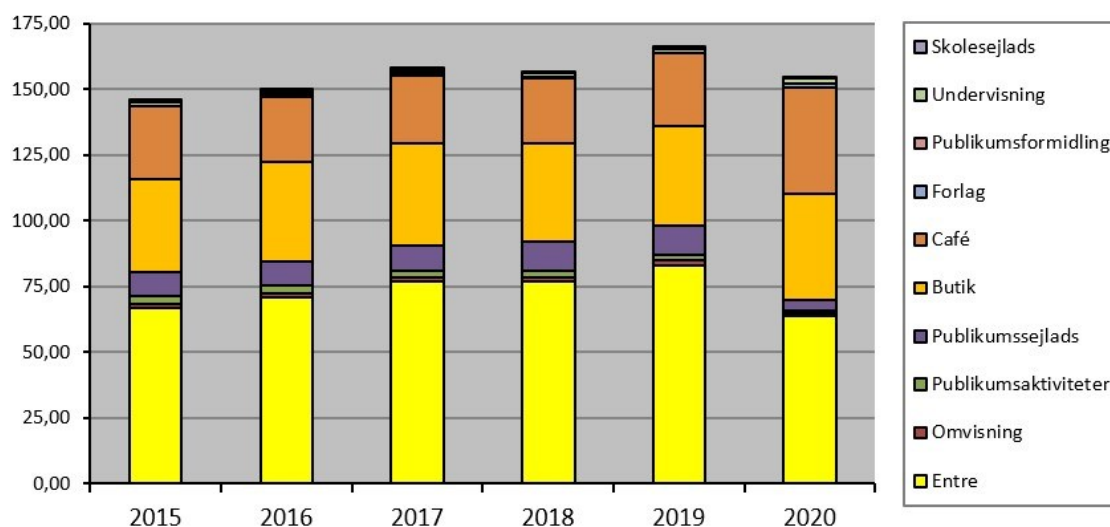

Fig. 21: Omsætning fordelt pr. gæst (ekskl. moms) 2016 - 2020

Personale

I alt 117 personer, svarende til 56 årsværk, har i kortere og længere perioder været ansat ved museet. 8 personer har herudover været tilknyttet i beskæftigelsesprojekter. Årsagen til at antal personer er faldet kraftigt, men antal årsværk ikke er faldet i samme omfang, er, at der grundet Corona-situationen har været færre løst-ansatte i sommersæsonen 2020 end tidligere.

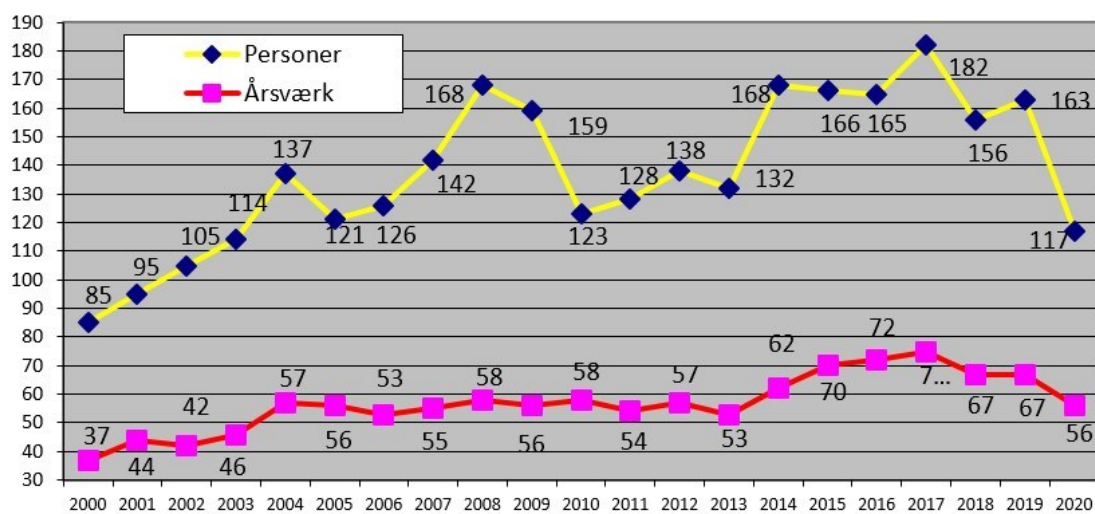

Fig. 22: Personale, antal personer og årsværk 2000 – 2020

Miljøforhold

Museet forsøger gennem hele sit virke at tilgodese miljøet mest muligt, hvorfor der til stadighed er fokus på forbruget af vand, varme og elektricitet.

Det er lykkedes at mindske museets samlede forbrug af elektricitet og vand, desværre er det ikke gået lige så godt med at spare på varmen.

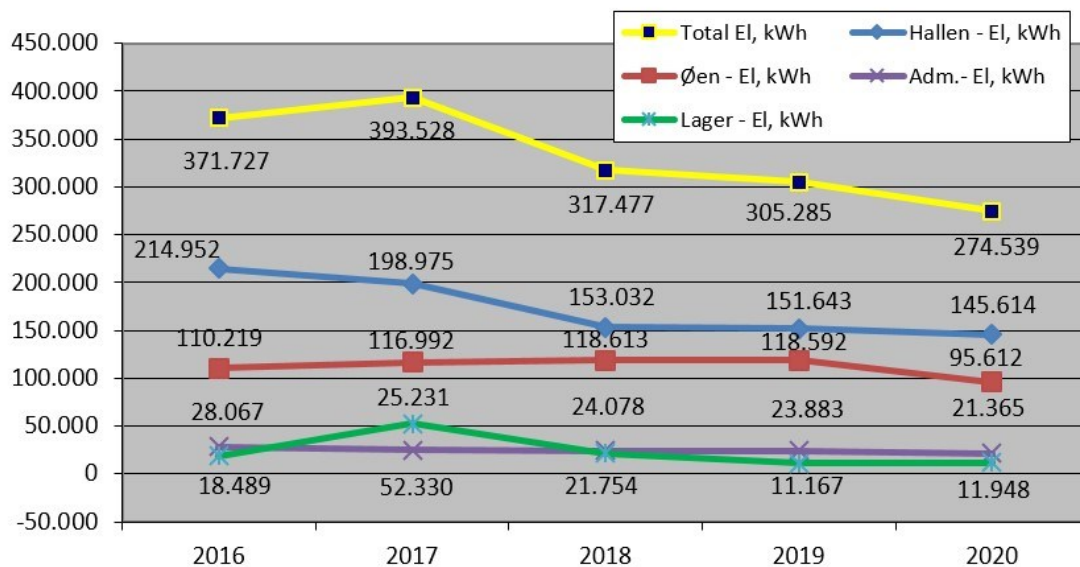

Fig. 23: Elforbrug 2016 – 2020

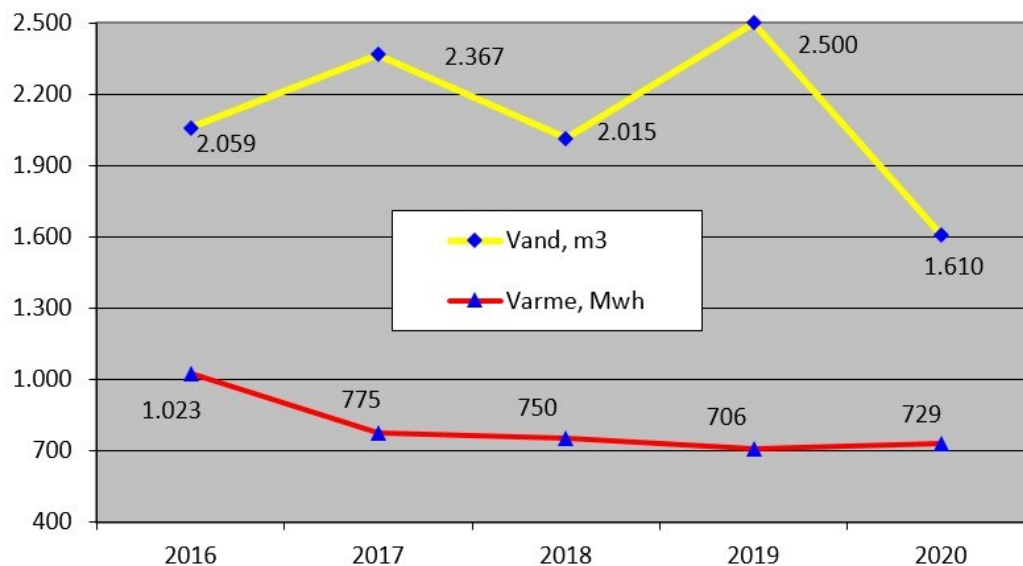

Fig. 24: Vand og varmeforbrug 2016 – 2020

Tilbagebetaling til samfundet

Vikingskibsmuseet er den største turistattraktion i Roskilde målt på besøgstal.

11 % (19,8 % i 2019) af Vikingskibsmuseets besøgende kommer til Roskilde alene for at besøge museet

37 % (41,7 % i 2019) besøger også andre attraktioner i Roskilde området

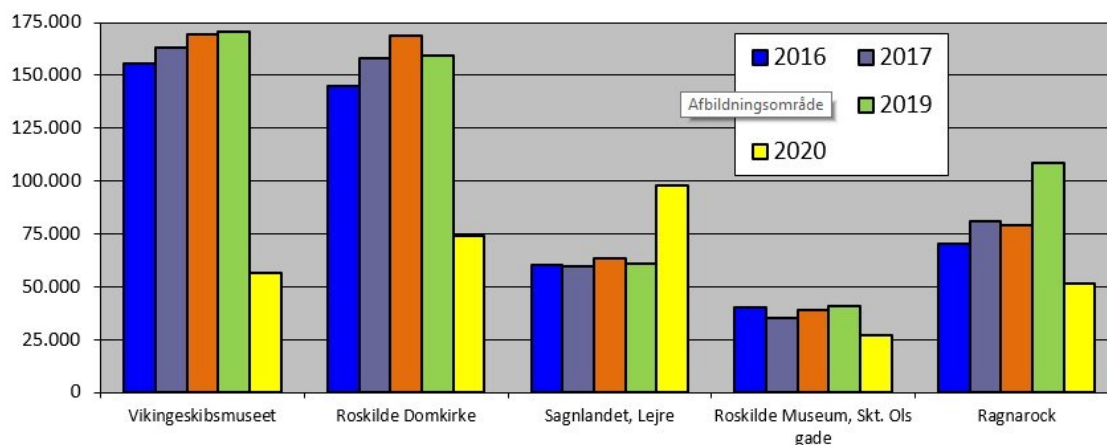

Fig. 25: Besøgstal på attraktioner i Roskildeområdet 2016 – 2020.

Det kan således konstateres, at Vikingskibsmuseet ikke alene har kulturhistorisk betydning, men også har en central placering i branding af Roskilde som en aktiv og attraktiv kulturby. Vikingskibsmuseets betydning for turistomsætningen i Roskilde og Region Sjælland belyses af de beregninger, som er foretaget gennem ABS-analyse (Attraktionernes Betydning for Samfundet) som er udviklet i samarbejde mellem Epinion, TopAttraktioner og Attraktionernes Udviklingsfond. Beregningerne er baseret på oplysninger fra museets besøgsregistreringer og publikumsundersøgelser, der bl.a. viser, at:

- 43,9 % (76,4 % i 2019) af de besøgende kommer fra udlandet
- 56,9 % (23,6 % i 2019) af de besøgende kommer fra Danmark, heraf kommer 6,2 % (3,1 % i 2019) fra Roskilde
- 6.210 (102.840 i 2019) besøger området primært på grund af Vikingskibsmuseet
- 10.726 (42.637 i 2019) besøger området på grund af Vikingskibsmuseet, men også andre attraktioner/lokationer i området
- 23.709 (25.070 i 2019) besøger området eller bor i området og besøger derfor Vikingskibsmuseet i anden forbindelse
- 47 % (59,2 % i 2019) af de besøgende er endagsturister
- 42 % (5,5 % i 2019) af de besøgende er overnattende turister

Beregningerne viser, at Vikingskibsmuseet i 2020 har påvirket samfundet med en turistmæssig omsætning på kr. 16 mio. Museets egen omsætning, beskæftigelse og afledte skatter og afgifter indgår ikke i tallene.

For hver offentlig krone som museet modtager, skaber Vikingskibsmuseet økonomisk aktivitet for 3 kroner, gennem turistomsætning og skatter mv.

Vikingskibsmuseet

Attraktionens økonomiske betydning for det omkringliggende samfund 2020

Attraktionens økonomiske nøgletal

Antal gæster

(afrundet til hele 1000)

56.450 gæster

Turister **52.000 gæster**

Lokalbefolkningen og skolebørn **4.184 gæster**

Overnattende turister

(afrundet til hele 1000)

93.000 overnatninger

Danske overnatninger **41.000 overnatninger**

Udenlandske overnatninger **52.000 overnatninger**

Økonomisk aktivitet

58 mio kr.

Attraktionens forbrug og investeringer **42 mio kr.**

Turisternes forbrug i området **16 mio kr.**

Arbejdspladser

70 årsværk

Attraktionen beskæftiger **56 årsværk**

Attraktionens turister understøtter yderligere **14 årsværk**

Nettobidrag til offentlige kasser

-6 mio kr.

Direkte skatteeffekt **-12 mio kr.**

Indirekte skatteeffekt **6 mio kr.**

For hver krone attraktionen modtager
skaber attraktionen økonomisk aktivitet
på 3 kr.

1^{kr} ▶ 3^{kr}

Offentlige tilskud,
refusioner og lignende.

Gennem skat, forbrug
turismeomsætning mm.

På grund af afrundingerne i hele tusinde og millioner, kan der forekomme småafvigelse i summen af tallene og den anførte total.

Om samfundsregnskabet

Enhver attraktion, som tiltrækker gæster fra ind- og udland skaber arbejdspladser og turistgenereret omsætning i det omkringliggende samfund. De samfundøkonomiske effekter rækker derfor udover det der kan aflæses i et driftsregnskab. Ved hjælp af ABS-modellen, som er udarbejdet af Attraktionernes Udviklings Fond, kan disse samfundøkonomiske effekter estimeres. Grafisk formidling af resultater, samt validering af beregningerne med ABS-modellen er udarbejdet af Epinion.

Epinion

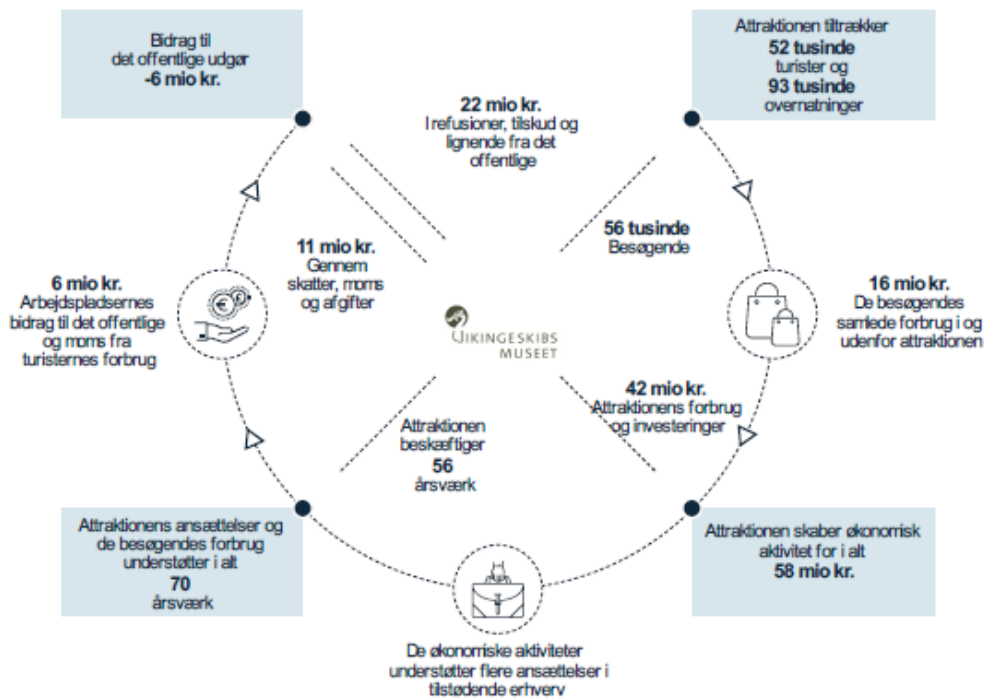
Om ABS-modellen (attraktionens bidrag til samfundet)

For at estimere den samlede økonomiske betydning, som en attraktion har for dens omkringliggende samfund, er det nødvendigt både at inddrage de direkte og indirekte effekter af attraktionen. Dette indebærer således både den omsætning, som attraktionen skaber direkte i form af dens betalinger til samfundet, samt i form af den indirekte omsætning, der skabes af turister, der besøger attraktionen i det omkringliggende samfund.

Disse indirekte, dynamiske effekter, som attraktionen skaber igennem turisternes omsætning, er med til at skabe arbejdspladser, der bidrager positivt til de offentlige kasser.

ABS-modellen danner baggrund for beregningen af disse effekter og kan således bruges til at vurdere den samlede økonomiske betydning, som en attraktion har for det omkringliggende samfund. I modellen anvendes nøgletal fra kulturinstitutionen, VsiitDenmarks Turistundersøgelse og en gæsteundersøgelse blandt kulturinstitutionens gæster.

Antallet af gæster beregnes ud fra det samlede antal gæster, som attraktionen har, og den vægt, som de tillægger attraktionen for deres besøg i området. Det er særligt de gæster, der kommer udefra og som overnatter i området, pga. besøg på attraktionen, der har positive indirekte effekter i form af omsætning, genererede arbejdspladser og bidrag til de offentlige kasser.

Epinion

Fig. 26: Vikingeskibsmuseets betydning for omsætning og arbejdspladser udenfor museet

Af museets egen omsætning betales store beløb tilbage til samfundet via skatter på det ansatte personale, moms og afgifter mv. I 2020 beløber den direkte tilbagebetaling sig til kr. 10.806.401, jævnfør figur 27.

Direkte betaling Vikingskibsmuseet / Samfund	
i kr.	
Direkte betaling til samfundet:	
A-skat, AM- og SP-bidrag	8.028.167
ATP	189.238
Salgsmoms	1.807.903
Lønsumsafgift	0
Energiafgifter netto	224.802
Ejendomsskatter	94.363
Økonomistyrelsen	184.719
AER, AES, FIB mv.	277.209
I alt direkte betaling til samfundet:	10.806.401
Modtaget fra samfundet:	
Ordinære driftstilskud fra det offentlige	15.889.849
Kompensationer fra det offentlige	4.460.585
Refusion fra fleksjob mv.	1.231.874
Refusion, sygedagpenge	352.262
Refusion af Energiafgifter	165.227
Omkostningsrefusioner	177.448
I alt direkte betaling fra samfundet:	22.277.245
Nettobidrag fra/til det offentlige	-11.470.844

Fig. 27: Direkte tilbagebetaling til samfundet

Af museets egne indkøb ligger væsentlige beløb i Roskilde kommune eller inden for Region Sjælland. I 2020 beløber det direkte køb i Roskilde kommune sig til kr. 7.117.470, jævnfør figur 28.

Vikingskibsmuseets Indkøbsstruktur		
	kr.	%fordeling
Indenfor Roskilde-kommune	7.117.470	20,2 %
Indenfor Region Sjælland	3.111.215	8,8 %
Resten af Danmark	21.089.849	59,9 %
Udenfor Danmark	3.874.312	11,0 %
Indkøb for attraktionen i alt	35.192.846	

Fig. 28: Museets indkøbsfordeling

Samlet set er Vikingskibsmuseet således en kulturinstitution, som på mange måder giver samfundet "valuta for pengene", jævnfør figur 29.

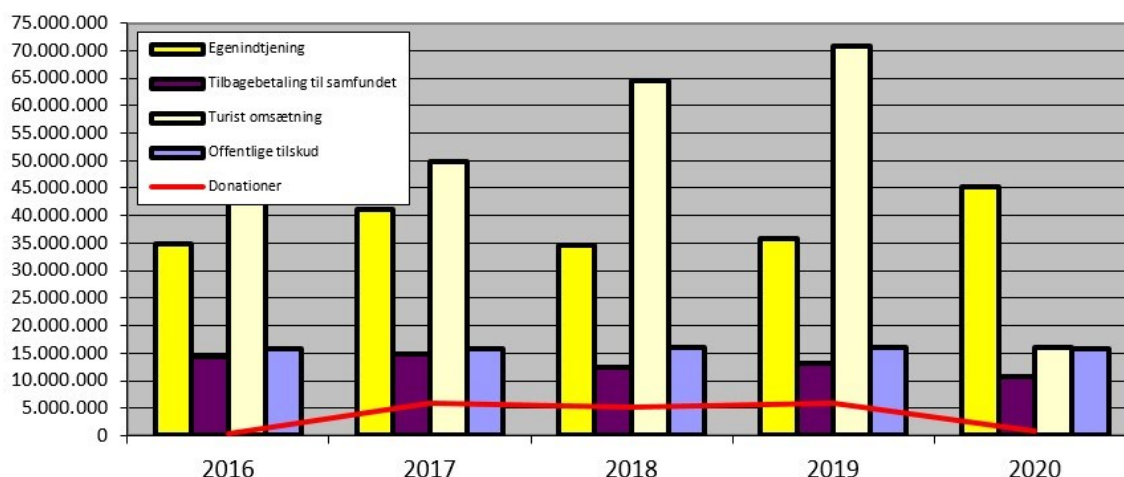

Fig. 29: Sammenhæng mellem egen indtjening, tilbagebetaling til samfundet, offentlige tilskud, afledt turistsomsætning i Roskilde samt donationer

Samlet konklusion om museets betydning for samfundet

Vikingskibsmuseet er et vartegn for Danmark – og for Roskilde. Den internationale Guide Michelin har tildelt museet 3 stjerner af 3 mulige, hvilket angiver, at museet er en rejse værd i sig selv.

Lokalt ligger museet på højde med Roskilde Domkirke og Roskilde Festival, når udenlandske gæster tænker på Roskilde. Vikingskibsmuseet er den attraktion i Roskilde, der normalvis tiltrækker flest udenlandske besøgende; i 2020 er antallet dog på grund af Corona pandemien faldet fra 76,4 % til 43,1% af museets betalende gæster. Heraf kommer den største besøgsgrupper fra Tyskland.

De udenlandske besøgende har stor betydning for handelslivet i kommunen – en beregning foretaget efter ABS modellen viser, at Vikingskibsmuseet genererer en turistsomsætning i 2020 på cirka 16 mio. kr., hvoraf en stor del omsættes i lokalområdet.

Museet har gennem året arbejdet målrettet for at opretholde og udvikle sin rolle og sin betydning for det omkringliggende samfund; for fortsat at gøre sig værdig til anerkendelsen; og for at leve op til de forventninger, der udspringer af de mange positive vurderinger.

Bygningsdrift

Vikingskibshallen

Vikingskibshallen er fortsat nedslidt. Både bygningen og diverse el-tekniske anlæg vedligeholdes løbende med nødvendige udbedringer. I året har der været ekstraordinære reparationsarbejder af taget for utætheder, hvor det var nødvendigt at lægge et helt nyt lag tagpap på den ene ovenlyssektion, med dertil hørende nye zink-inddækninger.

Toiletter

Der er i kælderetagen gennemført en stor renovering og udskiftning af både dame- og herretoiletterne. Renoveringen har gjort at toiletterne nu fremstår på en måde, hvor man kan se at der også bliver foretaget daglige rengøringer, hvilket ikke fremgik af de gamle og en del nedslidte toiletter. Renoveringerne er blevet taget godt imod af museets gæster.

Museumsbutik

Som følge af Corona-restriktionerne er der foretaget en større omrokering af butikkens inventar, således at gæsterne kun kunne bevæge sig én vej rundt i butikken. Denne omrokering har indebåret at en del af gangarealet, der tidligere lå uden for butikken, nu er inddraget i butikkens areal, hvilket har gjort at butikken virker væsentlig større også selvom gangbanerne inde i butikken er blevet bredere.

Endelig er ekspeditionsskrankerne blevet Corona-sikret med plexiglas plader foran de steder, hvor der er tæt kontakt med gæsterne.

Stormsikring

Sikring af Vikingskibshallen mod eventuelt kommende stormfloder er fortsat i fokus. Af frygt for storme opsættes stormflodsvæggen på nordfacaden hvert år i stormsæsonen fra december til marts. På stormflodsvæggen er der lagt en gangbane, således at museets gæster fortsat kan se fra hallen og ud over stormvæggen – ud på vandet.

Museumsøen

Havhingstens bro og strandengen

Broen, hvor *Havhingsten* ligger, er blevet gjort væsentlig længere, således at gæsterne kan komme til *Havhingsten* én vej og gå tilbage ad en anden vej. Samtidig er broen blevet gjort mere handicapvenlig, således at det nu er muligt for kørestolsbrugere at komme helt tæt på *Havhingsten*.

Endvidere er strandengs-området blevet indhegnet og indgår nu som en del af publikumsområdet med forskellige publikumsaktiviteter.

Billetsalg og Bådeværftsplads

I forbindelse med at publikum skulle kunne gå én vej rundt på museumsøen, så blev billetsalget flyttet til en placering mellem Kursuscentret og Bådeværftet og så det havde en direkte facade der vendte om mod parkeringspladsen, hvor langt de fleste gæster kommer fra.

For at få gæsterne til at gå den påtænkte vej blev der sat mere hegn op ud mod den offentlige sti, således at det var mere tydeligt, hvad der var museumsområde, og hvad der var offentligt område. Overordnet set har dette fungeret fint, dog har nogle gæster svært ved at finde ud af forskellen på en indgang og udgang, hvilket så alligevel gav lidt udfordringer med de påtænkte gangbaner. Dette omtænkes til det kommende år.

Bådeværft

Bådeværftet har i året fået en Corona-afskærmning mellem de gæster, der inviteres ind at se værftet, og de bådebyggere, som arbejder.

Kursuscentret

Kursuscentret benyttes primært af FGU skolen med den Maritime linje og sekundært af museets bådelaug. På grund af et stort brug af lokalerne og især indgangen og opgangen, så er der i året blevet malet disse steder.

Lodsen

På 1. sal af Lodsen forefindes museets serverrum. Det er placeret der, således at det kan stå sikkert og være afkølet til den rette temperatur som sikrer at museets data har de bedste forhold. I året gik køleanlægget desværre i stykker og kunne ikke repareres men måtte udskiftes med en nyt anlæg.

Nauster

For at gøre opholdet i og under nausterne mere hyggelig er der blevet etableret mere strøm for at kunne få sat lyskæder op. Gæsterne har taget godt imod denne form for hygge.

Café Knarr

Café Knarr er i 2020 blevet løbende vedligeholdt. Herunder er der i opvasken blevet etableret en større gulvrist, da der altid var vand på gulvet, som var til gene fra personalet.

Administrationen

I administrationsbygningen er receptionen blevet Corona-sikret med plexiglas og en flytning af inventar.

Lager og magasin i Himmelev

Løbende har der været arbejdet på den fortsatte renovering af bygningerne og udearealerne. Disse arbejder er ikke færdiggjorte ved årsskiftet, hvorfor de fortsætter i 2021. Specielt i 2020 er der ryddet et område for jord, træer og buske, således at der kunne placeres et par indkøbte lagercontainere til opbevaring af krumtræ til bådeværftet. Der er etableret første fase af hegn til naboen. Der er påbegyndt renovering af facaderne på lagerbygningen. Der er renoveret og udvidet en grundvandsbrønd, hvor der til stadighed tilløber okkerfyldt grundvand.

Magasin

Der har siden 2018 været arbejdet på et projekt omkring bygning af magasin til de hjemtagne marinarkæologiske genstande. Både i 2019 og nu i 2020 har der været arbejdet videre med dette projekt, om hvorledes magasinet skal opbygges med klimastyret rum, og hvilket omfang disse rum skal have for at kunne indeholde de genstande, som vi ligger inde med på nuværende tidspunkt, og de genstande som må formodes at komme ind i den kommende 8-10 årige periode. Projektet fortsætter ind i 2021.

Istandsættelse af den samlede ejendom, som foregår løbende, forventes endelig færdig i 2022.

Restaurant Snekken

Restaurant Snekken er stadig bortforpagtet til selskabet Vindeboden A/S ved Lars Dietrichsen.

Beredskab og voldsomt vejr

Vikingskibsmuseets beredskabsplan bliver løbende opdateret, senest ultimo januar 2019.

Museet forbedrer og vedligeholder løbende sit eget beredskabsudstyr, senest er der indkøbt flere containere, således at udstyret nemt kan flyttes frem, når der er farer på færde og det giver bedre adgang til at komme til udstyret når, det skal vedligeholdes.

I 2020 var der ingen varsler om forhøjet vandstand, hvor museet satte sit beredskab i gang. Men der har i foråret og efteråret været flere mindre varsler, der har sneget sig lige op under 100 cm. Ved disse varsler er beredskabet ikke iværksat, men der har været holdt meget øje med situationen, og beredskabsstaben er blevet orienteret.

Sikring af Vikingskibshallen mod eventuelt kommende stormfloder er fortsat i fokus. Af frygt for storme opsættes stormflodsvæggen på nordfacaden hvert år i stormsæsonen fra december til marts.

Administration

Bestyrelse

Vikingskibsmuseets bestyrelse bestod pr. 31. december 2020 af:

Formand:

Tomas Breddam

Borgmester, Roskilde Kommune (udpeget af Roskilde Byråd)

Næstformand:

Ole Christiansen

Cand.jur., fhv. direktør i Miljøministeriet (udpeget af Vikingskibsmuseets Venner)

Medlemmer:

Gurli Martinussen

Fhv. Direktør TrygFonden (Udpeget af Vikingskibsmuseets Venner)

Michael Lunn

Cand.jur., fhv. departementschef i Justitsministeriet (udpeget af Vikingskibsmuseets bestyrelse)

Morten Meldgaard

Professor, Section for Geogenetics (udpeget af Vikingskibsmuseets bestyrelse)

Lars-Christian Brask

Næstformand for Plan- og Teknikudvalget, 2. viceborgmester i Roskilde Kommune (udpeget af Roskilde Byråd)

Henrik Stougaard

Næstformand for Økonomiudvalget, medlem af Klima- og Miljøudvalget, samt Skole- og Børneudvalget i Roskilde Kommune (udpeget af Roskilde Byråd)

Ifølge museets vedtægter skal bestyrelsen tælle mindst 6 og højst 8 medlemmer. Bestyrelsen sammensættes, så den samlede kompetence til enhver tid afspejler museets vedtægtsbestemte formål, situation og strategiske mål, gennem udpegning af personer med:

- Politisk kompetence og lokal forankring
- Juridisk og administrativ kompetence samt indsigt i politiske beslutningsprocesser på nationalt niveau
- International kompetence inden for museets ansvarsområde
- Kompetence inden for økonomi og forretningsdrift
- Relevant kompetence for museets strategiplan

Bestyrelsen udpeges som følger:

- Roskilde Byråd udpeger mindst 2 og højst 3 medlemmer af Roskilde Byråd
- Vikingskibsmuseets Venner udpeger 2 personer med kompetencer inden for jura, administration og politiske beslutningsprocesser på nationalt niveau; økonomi og forretningsdrift; relevant kompetence for museets strategiplan
- Museets bestyrelse udpeger de øvrige bestyrelsesmedlemmer

Chefgruppe

Vikingskibsmuseets chefgruppe bestod pr. 31. december 2020 af:

Tinna Damgård-Sørensen

Museumsdirektør

Claus Christiansen

Chef for Økonomi, administration og bygningsdrift

Kristoffer Kejser

Projektchef for det nye Vikingskibsmuseum

Søren Nielsen

Chef for Maritime håndværk og rekonstruktion

Anne C. Sørensen

Chef for Undersøgelser, forskning og udstilling

Maiken Maigaard

Chef for Publikumsafdelingen: Aktiviteter, Sejlads, Skoletjeneste, Butik og Café

Personale

Samarbejdsudvalg

Museet har i 2020 haft et samarbejdsudvalg bestående af tre ledelsesrepræsentanter og tre tillidsrepræsentanter.

Arbejds miljøudvalg

Museet har i 2020 haft et arbejdsmiljøudvalg bestående af fem ledelsesrepræsentanter og fire arbejdsmiljørepræsentanter.

Trivselsundersøgelse 2020

Museet har forpligtet sig til, mindst hvert tredje år, at foretage målinger af medarbejdernes tilfredshed og trivsel. Trivselsundersøgelsen 2020 blev gennemført med en besvarelsesprocent på 67 % og samlet set opretholdt museet det samme positive niveau som var gældende i 2017. Dette trods Corona-situationen. Der er særlig to kategorier, hvor medarbejderne er positive:

- De kollegiale forhold er gode, respektfulde og sammen evner vi at løse uoverensstemmelser på en tilfredsstillende måde.
- Medarbejderne oplever et godt socialt arbejdsmiljø uden mobning og sladder og er generelt glade for at være en del af teamet.

Personalehåndbog

Museets personalehåndbog opdateres løbende i henhold til de personalepolitiske beslutninger, der træffes i henholdsvis chefgruppe, samarbejdsudvalg og i arbejdsmiljøorganisationen. I 2020 gennemgik håndbogen en større revision.

Corona-håndbog

I forbindelse med COVID-19 udbruddet udgav museets ledelse i april en Corona-håndbog for at gøre det lettere for alle at agere i henhold til regler og retningslinjer, og håndbogen er løbende

blevet opdateret gennem året. Dertil har museets direktør udsendt 14 Corona-mails, der holdt museets ansatte opdaterede omkring situationen.

Ansættelser

Museet havde i 2020 117 ansatte svarende til 56 årsværk. Herudover har 8 personer været tilknyttet museet i beskæftigelsesprojekter.

Vikingskibsmuseets bådelaug

Vikingskibsmuseets bådelaug består af frivillige bådentusiaster, der samles om at vedligeholde, sejle og formidle museets både. I 2020 havde museet således 7 frivillige bådelaug med i alt 318 bådelaugsmedlemmer, der sejlede bådene *Havhingsten*, *Kraka Fyr/Skjoldungen*, *Ottar*, *Rana*, *Helge Ask* og *Marcus Noer*. De to søsterskibe *Kraka Fyr* og *Skjoldungen* sejles af samme bådelaug. Rolaugt ror i forskellige af museets både.

Alle bådelaugsmedlemmer betaler et omkostningsbidrag til museets bådsamling. Bidraget var uændret i 2020: Laugsmedlem: 750,- kr., Støttemedlemmer, studerende og unge under 25 år: 375,- kr., Børn og unge under 18 år: Gratis. På grund af Corona-situationen og de deraf følgende mange begrænsninger for at mødes og sejle gav museet i 2020 laugsmedlemmerne mulighed for at undlade at betale omkostningsbidrag. Dette til trods valgte 250 medlemmer alligevel at bidrage til museets bådsamling i 2020.

Søsætning og optagning

Søsætningsdagen plejer at være årets helt særlige dag for bådelaugene. Normalt mødes cirka 150 af Vikingskibsmuseets bådelaugsmedlemmer for at søsætte de smukke, forårsklargjorte både, og Roskildes borgere plejer at komme ned til havnen og følge med. Søsætningen er et tegn på, at nu er det forår og snart er det sommer. På denne dag især bliver det tydeligt for enhver, at

En folketom søsætningsdag med kran og afstand.

En normal søsætningsdag med fællesskab og folkeliv.

Vikingskibsmuseets bådsamling ikke “bare” er en samling af både, men også er udgangspunktet for mange menneskers passion, fritid og fællesskaber - de fællesskaber, der er afgørende for, at Vikingskibsmuseet har sin store sejlede bådsamling, der på mange måder er omdrejningspunktet for den oplevelse, vi giver museets gæster.

I 2020 blev alting anderledes, end det plejer. Ligesom alt andet var arbejdet omkring bådene påvirket af COVID-19 smittefaren. Klargøring af skibene var ikke en stor fælles oplevelse, da laugene kun kunne samles i faste små 3-mands hold for at male og tjære. Og på den store dag – søsætningsdagen – blev bådene sat i vandet med kran! Effektivt, men slet ikke noget, der kan måle sig med 150 laugsmedlemmers fælles vilje og muskelkraft.

Sejladser

Bådelaugene sejlede aften- og weekendture, når det var foreneligt med kulturministeriets skiftende retningslinjer for udendørs idræts- og foreningsliv. Her trænede besætningerne i at håndtere skibene, dyrkede fællesskabet og glæden ved at sejle.

Restriktionerne betød endvidere, at *Havhingsten*, på grund af sin store besætning, kun kom ud at sejle på tre dagssejladser i september, og på disse sejladser havde besætningen mundbind på.

Vikingskibsmuseets bådsamling

Vikingskibsmuseets samling af både skal vise den nordiske, klinkbyggede båds udvikling fra oldtid til nutid. Bådene skal formidles i museumshavnen, i udstillinger og rundvisninger samt gennem sejladser på Roskilde Fjord, i Danmark og i Norden.

Isbåden XLNT

Isbåden XLNT kom i museets eje i 1989, hvor museets tidligere bådebygger Freddy Kristiansen fandt båden på et høloft. Freddy genkendte båden, fordi han, da han stod i lære under krigen på Knud Jensens bådeværft på Strandgade i Roskilde, selv havde rigget båden op om vinteren. XLNT blev bygget i Stockholm i 1905 og kom til bådebyggeriet i Roskilde i 1920, hvor bådebyggeriet riggede denne og kong Christian X's isbåd op hver isvinter.

I 2020 blev XLNT, efter længere kontakt, overdraget til Stockholm Isjaktklubb, og nu er den tilbage i Stockholm, hvor den blev rigget og sejlet i forbindelse med Isjaktklubbens 120 års jubilæum.

Roskilde fjord, XLNT med et X i sejlet, 1940'erne.

Og tilbage på Stockholms skærgård, 2020, stadig med det danske flag i sejlet

Bådsamlingen 2020

Museets bådsamling bestod i 2020 af 47 både i alt. Det er to både færre end 2019, da isbåden er foræret væk og kopien af langbåden fra Bantry Bay ikke stod til at redde. Heraf er

- 29 sejlede fartøjer.
- 8 fartøjer udstillet på land.
- 10 fartøjer på lager i Himmelev

Bådsamlingen er fordelt på:

- 14 rekonstruktioner af skibe og både fra vikingetid og tidlig middelalder
- 13 danske recente både
- 8 færøske recente både
- 8 norske recente både
- 1 svensk recent både
- 2 finske recente både
- 1 motorbåd til slæb og foto

Vikingskibsmuseets Venner

Foreningen Vikingskibsmuseets Venner blev stiftet den 26. november 1990 af en kreds af historisk interesserede med det formål at støtte Vikingskibsmuseets arbejde og udvikling. Venneforeningen støtter bl.a. udbredelsen af kendskabet til museets arbejdsområder via foreningens foredrag, donerer penge til museets aktiviteter samt yder museet konkret bistand med sine medlemmers frivillige arbejdsindsats.

Medlemstal og aktiviteter

Museets venneforening gik ind i 2020 med sit hidtil højeste medlemstal på 651 personer. Et tal, der havde været støt stigende gennem flere år. Desværre havde foreningen et frafald på 87 medlemmer, således at medlemstallet ved udgangen af året var 564. Venneforeningens bestyrelse formoder, at medlemsfaldet helt overvejende skyldes de lange perioder, hvor Vikingskibsmuseet har være lukket, idet foreningen har erfaring for, at tilgang af nye medlemmer overvejende sker i forbindelse med besøg på museet.

I 2020 havde Venneforeningen traditionen tro planlagt at gennemføre seks foredragsarrangementer i Vikingskibshallens biograf, men det blev pga. Corona-situationen desværre kun til et enkelt, men velbesøgt arrangement med 128 tilhørere:

- 27. februar Vikingetogter i Vesten og Normandiet
v/Mads Ravn, forsknings- og Samlingschef, Ph.d. VejleMuseerne

På foreningens hjemmeside: <https://www.vikingskibsmuseet.dk/om-museet/venneforening> kan ses optagelser af tidligere foredrag.

30-års jubilæum

12. november 2020 var 30-årsdagen for stiftelsen af foreningen Vikingskibsmuseets Venner. Jubilæet blev pga. Corona-situationen ikke markeret, men der planlægges en fejring, når restriktionerne er ophævet.

Ingen generalforsamling

På grund af Corona-situationen blev Venneforeningens ordinære generalforsamling i april 2020 aflyst. Det betød, at der ikke kunne tages stilling til genvalg af de fem bestyrelsesmedlemmer, som var på valg. Derfor har bestyrelsen efter foreningsvedtægterne ikke været lovmedholdeligt beslutningsdygtig siden 1. maj 2020 og frem til næste generalforsamling i april 2021. Bestyrelsen har derfor alene virket som en "midlertidig forretningsbestyrelse", og har alene truffet beslutninger om foreningen og foreningsøkonomien, som blev fundet nødvendige for at opretholde foreningens helt basale drift. Bestyrelsen har bl.a. derfor ikke i 2020 kunne træffe beslutning om en evt. økonomisk donation til Vikingskibsmuseet.

Medlemskab af foreningen

Årskontingentet for et almindeligt medlemskab er 285 kr. Bådelagsmedlemmer betaler 125 kr. og medlemskabet dækker:

- Fri adgang til foredrag og andre aktiviteter arrangeret af foreningen
- Fri adgang for to personer til Vikingskibsmuseet i medlemskortets løbetid
- Mulighed for at købe museets egne publikationer og varer fra museumsbutikken med en fordelagtig rabat

Forretningsudvalg for Vikingskibsmuseets Venner, ultimo 2020

Formand Ole Christiansen (foreningens repræsentant og næstformand i museets bestyrelse)

Næstformand Thomas Maarup

Henning Christiansen

Troels Nielsen

Aase Hansen

Thomas Larsen Schmidt

Karin Elisabeth Gottlieb

Foreningen har indgået en aftale med museet, som forestår administration og medlemservice. Vikingskibsmuseet takker endnu engang Venneforeningen for al støtte i året, der er gået.

Vikingskibsmuseets Årsberetning 2020

Screendump af museets hjemmeside under nedlukning.

Redaktion:

Tinna Damgård-Sørensen, Lisbeth Weichel

Fotos og illustrationer:

Werner Karrasch, Søren Nielsen, Morten Gøthche, Hanus Jensen, Bernt Karlsson, Susanne Thøger

Forsidefoto:

Besætning ombord på *Havhingsten* i Corona-tider. (Alva Macgowan).

Layout og billedredaktion:

Lisbeth Weichel

Vikingskibsmuseet i Roskilde

Vindeboder 12

DK-4000 Roskilde

Tlf: 46 300 200

E-mail: museum@vikingskibsmuseet.dk

web: www.vikingskibsmuseet.dk

© Vikingskibsmuseet i Roskilde, 2021